

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

TARSUS ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

DİSİPLİN HUKUKUNDA RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

BATUHAN ÇATALÇAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS - 2022

T.C.
TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

DİSİPLİN HUKUKUNDA RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

BATUHAN ÇATALÇAM

Danışman: Doç. Dr. ORHAN VELİ ALICI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS - 2022

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jüri tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Orhan Veli ALICI

(Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Elvin Kerime SİLAHTAROĞLU

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Özge APİŞ

Yukarıdaki Jüri kararı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
...../...../2022 tarih ve/... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
.../.../2022

Prof. Dr. Osman Murat ÖZKENDİR
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 06/06/2022

İMZA

Batuhan ÇATALÇAM

ÖZET

DİSİPLİN HUKUKUNDA RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU BATUHAN ÇATALÇAM

Yüksek Lisans, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Orhan Veli ALICI

Mayıs 2022, 110 Sayfa

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurların gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemesi halinde aynı Kanununun 125/D-f maddesinde unsurları belirtilen “*Kademe İlerlemesinin Durdurulması*” cezası ile tecziye edilmesi ve devamında adli açıdan suç işlediğinin kararlaştırılması halinde anılan fiilin mezkûr Kanununun 48’inci maddesi gereğince yüz kızartıcı bir suç da teşkil etmesi nedeniyle 125/E-g maddesinde unsurları belirtilen “*Devlet Memurluğundan Çıkarılma*” cezasının tatbik olunması gerekirken ilk derece idare mahkemesi, Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay kararlarında “*memurun menfaat temin etmemesi*” nedeniyle mezkûr suç işlemediği şeklinde yaygın kararları mevcuttur. Devlet memurunun görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi evrakta sahtecilik suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 204’üncü maddesinin 2’nci fıkrasında tanımlanmış ve suçun oluşması için maddi unsur kapsamında belgenin düzenlenmesini manevi unsur ve hukuka aykırılık unsurlarının da oluşması halinde yeterli bulmuştur.

Mezkûr konu, örnek adli ve idari yargı kararları muvacehesinde tüm boyutları ile ele alınmış, aynı konuda farklı uygulamaları gidermek için tez kapsamında çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Bu nedenle anılan çalışma gerek yargı mercileri gerekse de kamu görevlilerinin istihdam edildikleri idare-kurum ve kuruluşlar için de yararlı olacağı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede itibarıyla her iki yargı kolu arasında meydana gelen resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin olarak yeknesak uygulamanın sağlanmasına ve kamu görevlilerinin istihdam edildikleri teşkilatlarda yaşanan tereddütlerin giderilmesine katkı sağlayacak bu çalışma aynı zamanda gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına da bir altlık oluşturmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Devlet Memurları Kanunu, Resmi Evrakta Sahtecilik, Türk Ceza Kanunu, Disiplin Hukuku, Adli Yargı, İdari Yargı

ABSTRACT

THE CRIME OF FORGERY ON AN OFFICIAL DOCUMENT IN DISCIPLINARY LAW

BATUHAN CATALCAM

Master Thesis, Department of Political Science and Public Administration

Supervisor: Assoc. Prof. Orhan Veli ALICI

May 2022, 110 pages

While the act of issuing false reports and documents by civil servants subject to the Civil Servant Law no. 657 should be punishable by “*Suspension of Promotion*”, the elements of which are specified in article 125/D-f of the same law, and when it is subsequently determined that the crime has been committed, the aforementioned should be punishable by “*Removal from Civil Service*” as it constitutes a disgraceful crime per article 48 of the same law; there are widespread rulings by first-degree administrative courts, Regional Administrative Court and Council of State that the aforementioned has not committed a crime because “*the civil servant has not acquired benefit*” from this. The crime of forgery on an official document that the civil servant is authorized to issue as a requirement of their job has been defined in clause 2 of Article 204 as and in terms of constituting material element for the commissioning of a crime and violation of law, regards issuing the document to be sufficient.

The aforementioned subject will be discussed with all its dimensions in reference to criminal and administrative justice precedents, and various suggestions will be made to resolve different practices on the same issue. Therefore, this study will also be beneficial for the administrative- agency or institutions where the judicial authorities and public officials are employed. In this framework, this study aims to ensure that a uniform application is enforced among the two different branches of justice, against the crime of forgery on an official document, to contribute to eliminating the hesitations experienced by civil servants in the organizations of their employment and create the groundwork for the necessary legal regulations to be issued.

Keywords: Civil Servants Law, Official Document Crime, Turkish Penal Code, Disciplinary Law, Criminal Justice, Administrative Justice

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın hazırlanmasında desteklerini esirgemeyen, bilgi birikimiyle çalışmama farklı açılardan bakmamı sağlayan, yüksek lisans dönemimde öğrencisi olmaktan gurur duyduğum saygıdeğer hocam ve danışmanım Doç. Dr. Orhan Veli ALICI'ya; tez jürimde yer alarak kıymetli görüşlerini paylaşan ve çalışmaya değer katan Dr. Öğr. Üyesi Özge APIŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Elvin Kerime SİLAHTAROĞLU'na; bu meşakkatli çalışmanın başından sonuna kadar çok değerli katkılarını, sevgisini ve sabrını esirgemeyen tez çalışmamın ilk okuyucusu canım eşim, aynı zamanda meslektaşım Hâkim Beyza Nur ÇATALÇAM'a; bu süreç içerisinde yeterince ilgi gösteremediğim yaşam kaynağım canım kızım Alya ÇATALÇAM'a ayrı ayrı şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca kalbimin her zaman bir köşesinde yer alan doğruluğu ve dürüstlüğü kendisinden öğrendiğim kıymetli dedem Mustafa Yılmaz ALPOĞUZ'u rahmetle anıyorum. Bir ömür boyu cennet vatanımda adalete hizmet edebilmek dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

1.1.Sahtecilik Kavramı ve Belgede Sahtecilik.....	5
1.2.Belge Kavramı	6
1.2.1.Belgenin Unsurları	10
1.2.1.1.Yazılı Olma	10
1.2.1.2.Hukuken Geçerli Bir İçeriğinin Olması	11
1.2.1.3.Düzenleyenin Belli Olması.....	13
1.2.2.Belgenin Türleri	14
1.2.2.1.Resmi Belge.....	14
1.2.2.2.Özel Belge	16
1.2.2.3.Resmi Belge Hükümündeki Belgeler	16
1.3.765 Sayılı TCK'nin Yürürlükten Kalkan Hükümleri ve 5237 Sayılı TCK ile Karşılaştırması	18
1.4.Resmi Belgede Sahtecilik Suçunun Unsurları	22
1.4.1.Maddi Unsurları	22
1.4.1.1.Fail	22
1.4.1.1.1.Sivil Kişi Tarafından İşlenen Resmi Belgede Sahtecilik Suçu.....	22
1.4.1.1.2.Kamu Görevlisi Tarafından İşlenen Resmi Belgede Sahtecilik Suçu ...	23
1.4.1.1.3.Tabip, Diş Tabibi, Eczacı, Ebe, Hemşire veya Diğer Sağlık Mesleği Mensubu Kişiler Tarafından İşlenen Resmi Belgede Sahtecilik Suçu	26
1.4.1.2.Mağdur	27
1.4.1.3.Konu	29
1.4.1.4.Fiil.....	29
1.4.1.4.1.Sivil Kişi Tarafından İşlenebilen Seçimlik Hareketli Eylemler	29
1.4.1.4.2.Kamu Görevlisi Tarafından İşlenebilen Seçimlik Hareketli Eylemler ..	32

1.4.1.4.3.Tabip, Diş Tabibi, Eczacı, Ebe, Hemşire veya Diğer Sağlık Mesleği Mensubu Kişiler Tarafından İşlenebilen Eylemler	32
1.4.1.5.Nedensellik Bağı	33
1.4.2.Manevi Unsurları.....	33
1.4.3.Hukuka Aykırılık Unsuru.....	34
1.5.Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	35
1.5.1.Teşebbüs.....	35
1.5.2.İştirak.....	36
1.5.3.İçtima.....	38
1.6.Ceza Kanunları Kapsamında Soruşturma Usulü, Yaptırım, Görevli ve Yetkili Mahkeme	40

İKİNCİ BÖLÜM

GERÇEĞE AYKIRI RAPOR VE BELGE DÜZENLEME SUÇU KAPSAMINDA MEMURLARIN DİSİPLİN VE CEZA SORUŞTURMASI

2.1.Kamu Görevlisi ve Memur Kavramları	42
2.2.Kamu Görevlileri ve Soruşturma Usullerine Örnekler	44
2.3.Memur Suçlarının Ortaya Çıkış Şekilleri	45
2.3.1.İhbar	45
2.3.2.Şikâyet.....	46
2.3.3.Hiyerarşik Denetimde Amirin Tespiti.....	47
2.3.4.Merkezi Denetimde Denetim Elemanının Tespiti.....	48
2.3.5.Kurumlardan Gelen İhbarlar	48
2.3.6.Medya Yayınları.....	49
2.4.Disiplin Suç ve Cezaları.....	49
2.4.1.Uyarma.....	50
2.4.2.Kınama	51
2.4.3.Aylıktan Kesme.....	51
2.4.4.Kademe İlerlemesinin Durdurulması	52
2.4.5.Devlet Memurluğundan Çıkarma.....	53
2.5.Disiplin Cezaları İle Ceza Hukukunda Yer Alan Cezalar Arasındaki Farklılıklar	53
2.6.Disiplin Soruşturmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	54
2.7.657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Kapsamında Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme Eyleminin Disiplin Hukuku Kapsamındaki Yaptırımını	56
2.8.657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Kapsamında Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme - Devlet Memurluğundan Çıkarma Disiplin Cezası Arasındaki İlişki	58

2.9.Memur ve Diğer Kamu Görevlilerinin Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme Eylemlerinin 4483 Sayılı Kanun Kapsamında Cezai Soruşturma Usulü.....	61
2.10.Disiplin ve Ceza Kovuşturmalarının Bir Arada Yürütülmesi.....	66
2.11.Ceza Kovuşturmasının Disiplin Soruşturmasına Etkisi.....	66
2.12.Ceza Mahkûmiyetinin Devlet Memurluğuna Etkisi	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ADLİ-İDARİ YARGI KOLLARI AÇISINDAN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

3.1.657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Kapsamında Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme Eylemine Yönelik Olarak İdari Yargı Kolunda Görevli Mahkemelerce Verilen Kararlar	70
3.2.Türk Ceza Kanunu Kapsamında Resmi Belgede Sahtecilik Suçuna Yönelik Olarak Adli Yargı Kolunda Görevli Mahkemelerce Verilen Kararlar	80
3.3.Her İki (Adli ve İdari) Yargı Kolu Arasında Resmi Belgede Sahtecilik Eylemine Yönelik Olarak Verilen Farklı Kararların Sebepleri.....	84
3.4.Adli Yargı Kararlarının İdari Yargı Kararlarına Etkisi.....	86
3.5.Adli ve İdari Yargı Mercilerinin Resmi Belgede Sahtecilik Fiili Özelinde Vermiş Oldukları Kararların İdareler Nezdinde Yarattığı Sorunlar	87
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	94
KAYNAKÇA.....	100
ÖZGEÇMİŞ	110

KISALTMALAR

a.g.i.s	: Adı geçen internet sitesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
BİM	: Bölge İdare Mahkemeleri
bkz.	: Bakınız
c	: Cilt
C	: Ceza
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
D	: Daire
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
E	: Esas
EİK	: Elektronik İmza Kanunu
HAGB	: Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması
İETT	: İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri
K	: Karar
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
MESKİ	: Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
m	: Madde
MDKGYHK	: Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerin Yargılanması Hakkında Kanun
s	: Sayfa
S	: Sayı
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
Yarg.	: Yargıtay
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurul

GİRİŞ

Eski çağlardan günümüze dek delil ve ispat aracı olarak kullanılan belge; bireylerin birbirleriyle ve devletle olan ilişkilerinde uygulama alanı bulan, yazılı olarak bir düzenleyicisi bulunan, fiili anlatım veyahut irade açıklayan, bir hakkın tesisine, bir vakanın ispatına yarayan yazı şeklinde tanımlanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Zamanla hayatın her aşamasında yer edinen, uygulama alanı giderek genişleyen ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak mahiyeti değişen bu asli tasdik aracının kullanımı dolayısıyla toplumsal düzenin bozulmasına bağlı olarak çeşitli suçlar da ortaya çıkmıştır. Günümüzde resmi belgede sahtecilik suçunun maddi konusu olan resmi belge; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 6'ncı maddesi uyarınca hukuki statüsü belirlenen kamu görevlisince, üstlendiği kamu görevinin gereği olarak ve kanunda belirtilen usul kurallarına ve esaslarına uygun olarak tanzim edilen yazı şeklinde tanımlanmaktadır.

Toplumda delil aracı olarak kullanılan ve ispat gücünü haiz resmi belgenin bireyler tarafından doğruluğuna inanılması ve güvenilmesi toplumu oluşturan bireylerin en tabii hakkıdır. Bu nedenle resmi belgenin maddi ve anlam içeriği ile düzenleyicisi itibarıyla gerçeğinden farklı düzenlenmesi, kullanılması ve değiştirilmesi halinde sahtecilik fiili gündeme gelmektedir. Bireylerin hak ve hürriyetlerini, kamu düzenini ve bunun doğal sonucu olarak kamu güvenliğini sağlamak ve bireylerin suç işlenmesini önlemek amaçlarıyla sahtecilik suçuna yönelik olarak düzenlemeler getirilmiştir. Resmi belgede sahtecilik suçu, TCK'nin dördüncü bölümünde "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" başlığı altında düzenlenmiştir. Sahtecilik kavramı sadece TCK muhteviyatında yer almayarak 1965 yılında yürürlüğe konulan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda (DMK) çeşitli fiiller özelinde de düzenlenmiştir. İşbu maddelerden de anlaşılacağı üzere, kamu hukukunda disiplin kavramı, kamu hizmetinin layıkıyla ikmal edilmesini sağlamak amacıyla düzenlenen, disiplin kurallarına uyulması veya aykırı hareket edilmesi idari ve cezai müeyyideye bağlanmış eylem ve haller ile bunların teczivesini içeren kuralları ifade etmektedir. Kamu hizmetlerinin uygulanması noktasında görev alan kamu görevlilerinin bu görevlerini eksiksiz ifa etmelerini sağlayan disiplin hükümleri, kamu hizmetinin iyi işlemesi açısından varlığı zaruri olan düzenlemelerden olup esas itibarıyla kamuya olan güveni, idarenin sürekliliğini ve idari istikrar ilkelerini de koruma gayesi gütmektedir. Bu

kapsamda devlet memurunun görevi gereği işlemiş olduğu resmi belgede sahtecilik suçunun mahiyeti ve doğurduğu sonuç itibarıyla adli, mali ve idari açıdan iş ve işlemler teselsül ettirilmekte, neticede ise hem adli hem de idari yargı kolunda bir yaptırıma tabi tutulmaktadır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun adli yargı kolu açısından tamamlanmış sayılabilmesi için söz konusu belgenin düzenlenmiş olması TCK açısından yeterli görülmüştür. Ayrıca kişinin menfaat temin etmesi veyahut söz konusu eylemi neticesinde kamu zararının oluşması şartı aranmamıştır. Aynı suçun disiplin hukuku çerçevesinde ilgili idare ve idari yargı kolu açısından yaptırıma tabi tutulması özelinde ise resmi belgenin düzenlenmesinin yanı sıra kamu görevlisi tarafından söz konusu belgenin düzenlenmesinde menfaatinin bulunması ve kamu zararının doğması şartları arandığı ilk derece, ikinci derece ve yüksek mahkeme kararları çerçevesinde gözlemlenmiştir. Yani idari yargı mercileri tarafından aranan “*menfaat*” unsuru adli yargı mercileri tarafından aranmamaktadır. Keza resmi belgede sahtecilik fiilinin işlendiğinin idare tarafından da sabit görülmesi halinde kimi kamu idareleri, kurum ve kuruluşlarınca kamu görevlisi hakkında DMK 125/D maddesi gerekçe gösterilerek “*kademe ilerlemesinin durdurulması*” disiplin cezasına karar verilirken kimi teşkilatlarca da Kanunun 125/E-g maddesi gerekçe gösterilerek “*devlet memurluğundan çıkarma*” disiplin cezasına karar verildiği görülmektedir. Dolayısıyla bir kamu görevlisinin böyle bir fiilde bulunması halinde idari yargı ve adli yargı mercilerinin fiile yaklaşımı farklılık arz etmekte olup bu durum kamu görevlisinin istihdam edildiği idarî kurum veya kuruluşlarda nasıl bir işlem yapılması gerektiği hususunda tereddüte mahal vermektedir. Ayrıca aynı fiile ilişkin olarak verilen farklı kararlar yargıya olan güveni de etkilemektedir. Hukukun evrensel ilkelerinden olan hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri özelinde yargı kararlarında istikrar sağlanmalı ve bu durum pozitif hukuk çerçevesinde uygulanmalıdır.

Çalışma konusu ile ilgili olarak yapılan araştırma neticesinde, resmi belgede sahtecilik suçu özelinde Disiplin Hukuku’na odaklanan hâlihazırda herhangi bir yüksek lisans veya doktora tezine de rastlanılmamıştır. Ayrıca bu konu özelinde akademik anlamda özgün mahiyette bir çalışmanın olmadığı da görülmüştür. Bu hususlar da dikkate alındığında söz konusu çalışmanın özgün bir mahiyet taşıdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu çalışma, uygulamada meydana gelen ve önem arz eden bir hususta hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini de tesis edecek mahiyette bir öneri sunmayı da gaye edinmektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılacak olup konu özelinde kaleme alınan basılı kaynaklar, adli ve idari yargı ilk derece mahkeme kararları, Bölge İdare Mahkemeleri (BİM) ve Bölge Adliye Mahkemeleri (BAM) kararları ile Danıştay ve Yargıtay kararlarından faydalanılmıştır. Bu çerçevede birincil ve ikincil kaynaklar kullanılmış olup konu özelinde yer alan bilgi, belge ve bulgular ile içtihatlar kapsamında nitel araştırma yönteminin benimsenmesi gerekliliği hâsıl olmuştur. Bu çerçevede her iki yargı mercii kararları mukayeseli bir şekilde incelenmiş olup ayrıca kamu görevlilerinin istihdam edildikleri idarî kurum veya kuruluşların Disiplin Hukuku açısından kamu görevlilerine verdikleri cezalar da değerlendirilerek elde edilen bulgular muvacehesinde çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

“Disiplin Hukukunda Resmi Belgede Sahtecilik” başlıklı çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kamu güvenine karşı suçlardan olan resmi belgede sahtecilik suçunun daha iyi anlaşılabilmesi adına 5237 sayılı TCK sistematigindeki yeri ve 765 sayılı mülga TCK’deki karşılığına değinilerek devamında sahtecilik kavramı, belge kavramı, suçta korunan hukuki yarar, suçun maddi unsurları çerçevesinde özellikle sivil kişi ve kamu görevlisinin kanuna aykırı suç oluşturan eylemleri, suçun manevi ve hukuka aykırılık unsurları, nedensellik bağı, suçun özel görünüş biçimleri olan teşebbüs, iştirak ve içtima kavramları, suçun adli soruşturma usulü, suçta görevli mahkeme, yaptırımlar ve bu kapsamda adli yargıda görevli çeşitli derecelerdeki mahkemelerin kararlarına değinilmiştir.

İkinci bölümde disiplin hukuku çerçevesinde resmi belgede sahtecilik fiilinin daha iyi anlaşılabilmesi adına kamu görevlisi ve memur kavramlarına değinilerek devamında memur suçlarının ortaya çıkış şekilleri, disiplin cezaları, disiplin cezaları ile ceza hukukunda yer alan cezalar arasındaki farklar, 657 sayılı DMK kapsamında gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenleme eyleminin Disiplin Hukuku kapsamındaki yaptırımı, 4483 sayılı Kanun kapsamında cezai soruşturma usulü, ceza kovuşturması ile disiplin soruşturması arasındaki ilişki ve birbirlerine etkileri konularına idari yargıda görevli çeşitli derecelerdeki mahkemelerin kararlarıyla atıfta bulunularak anılan konular incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise ilk iki bölümde detaylandırılan adli ve idari yaptırıma tabi tutulan resmi belgede sahtecilik suçuna yönelik olarak adli ve idari yargı kolunda görevli mahkemelerce verilen kararlar, her iki yargı kolu arasında resmi belgede sahtecilik eylemine yönelik olarak verilen farklı kararların sebepleri, adli yargı kararlarının idari yargı kararlarına etkisi, adli ve idari yargı mercilerinin resmi belgede sahtecilik fiili

özelinde vermiş oldukları kararların idareler nezdinde yarattığı sorunlara da ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Çalışmanın sonunda resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin olarak genel açıklamaların yanı sıra yeknesak bir uygulamanın sağlanmasına ve kamu görevlilerinin istihdam edildikleri teşkilatlarda yaşanan tereddütlerin giderilmesine, aynı konuda farklı uygulamaları gidermek için getirilebilecek kıstaslar ile yaşanan tereddütlerin giderilmesine yönelik değerlendirmelerde bulunularak çeşitli öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

Bu bölümde resmi belgede sahtecilik suçunun konusu olan belge kavramının tanımı, unsurları ve türleri, resmi belgede sahtecilik suçunun 5237 sayılı TCK'nin sistematigindeki yeri ve 765 sayılı mülga TCK'deki karşılığı, her iki kanun arasındaki farkların nelerden ibaret olduğu, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin tipiklik ve hukuka aykırılık unsurları ile özel görünüş şekilleri ve son olarak da resmi belgede sahtecilik suçunun soruşturma usulü, yaptırımı, yargılamaya yetkili ve görevli mahkemesi gerek doktrin görüşleriyle gerekse Yargıtay kararlarıyla ele alınmıştır.

1.1. Sahtecilik Kavramı ve Belgede Sahtecilik

Sahte sözcüğü Farsça kökenli olup “*bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece, uydurma, gerçek olmayan, yalancı, yapmacık*” anlamlarını barındırmaktadır (TDK,2021,a.g.i.s.). Sahtecilik kelimesi ise “*sahtekârlığı*”, sahtekârlık kelimesi ise “*sahte işler yapma, düzmeçilik, sahtecilik*” anlamlarını içermektedir (TDK,2021,a.g.i.s.).

Gerçeği olduğundan farklı bir şekilde lanse etmeyi ifade eden “*belgede sahtecilik*” kavramı öğretide dar ve geniş anlamda yorumlanmıştır. Bu kapsamda geniş anlamda sahtecilik, ceza kanunu tarafından yaptırım öngörülen yalan şekillerin hepsini kapsamaktadır. Dar anlamda sahtecilik ise toplumu oluşturan bireylerin gerçekliğine inandıkları paraların, bazı mühür, damga, evrak ve yazıların olduğundan farklı bir biçimde gösterilerek inançlarının istismar edilmesini anlamlandırmaktadır (Gökçen,2018:12).

Geçmiş dönemlerde belgede sahtecilik, Roma Hukuku’nda toplumsal hayat dikkate alındığında yalan tanıklık ve vasiyetnamede yapılan sahtekârlık fiilleriyle, Kilise Hukuku’nda papalığa ait mektup ve vesikalıklarda yapılan sahtekârlık fiilleriyle işlenmiştir (Gökçen,2018:13-14). Günümüz ceza sistemlerinde de gelişen ve değişen dünya şartlarına bağlı olarak meydana gelen belgeler ile belgeler aracılığıyla gerçekleştirilen sahtecilik eylemleri çeşitli yaptırımlara tabi tutulmuştur.

Belgede sahtecilik suçları kamu güvenine karşı işlenebilen bir suç olup 5237 sayılı TCK’nin ikinci kitabının “*Topluma Karşı Suçlar*” başlığı altında bulunan üçüncü kısmın dördüncü bölümünde başlıklar halinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda unsurlarına bir

sonraki başlıkta detaylıca değinilecek olan belgelerde gerçekleştirilen sahtecilik eylemleri inançların istismar edilmesinin yanı sıra kanuni düzenlemeden de anlaşılacağı üzere hukuk düzeninin büyük bir değer tanıdığı ve ortak gerçeklikler ve doğruluklar muhteviyatları kapsamında oluşturulan kamu güveninin sarsılmasına yol açacaktır. O halde belgede sahtecilik suçlarında korunan hukuki değerın kamu güveni olduğu noktasında herhangi bir tereddüt oluşmayacaktır (Gökmen,2019:460; Gökcan,2009:94; Kahraman,2020:779; Aslan,2015:162; Artuç,2018:1067).

1.2. Belge Kavramı

Belge kavramından nelerin anlaşılması gerektiği hususunda gerek doktrinde gerekse yargı kararlarında kesin bir netlik bulunmamakla birlikte belge kavramından çalışma içeriğimiz kapsamında ne anlamamız gerektiği hususunda ilk başvuru kaynağımız olan TCK'nin birinci kitabının birinci kısmının birinci bölümünde düzenlenen ve temel ilkeler ile tanımları esas alan 6'ncı maddesindeki tanımlar başlığını incelediğimizde herhangi bir tanımlama yoluna gidilmediği görülmektedir. Kanun koyucunun kamu güvenini esas alan ve günümüzde sıkça karşılaşılan belge kavramına ilişkin olarak TCK'de herhangi bir tanımlama yoluna gitmeyerek bu konuda boşluk bırakması bilinçli boşluk olarak değerlendirilmektedir. Zira gelişen ve değişen dünya şartlarında birazdan unsurlarına da değineceğimiz üzere belge sadece elle tutulur bir nesne olmaktan çıkarak elektronik ortama da uyum sağlamıştır. Bu kapsamda belge kavramına ilişkin olarak doktrinindeki görüşler ve yargı içtihatları kapsamında bir açıklamaya gitmenin yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Belge kelimesi, Türk Dil Kurumu tarafından “*bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film ve benzeri, vesika doküman*” şeklinde tanımlanmıştır (TDK,2021,a.g.i.s.). TCK'de herhangi bir tanımlamaya gidilmeyen belge kavramı gerek Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 199'uncü maddesinde “*uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları*” şeklinde gerek öğretide Erman tarafından “*taşınabilir özelliği bulunan, bir vakıayı ispata yarar hukuki hüküm ifade eden yazı*” (1949:127), gerekse Yargıtay 11. Ceza Dairesi tarafından¹ “*vakıayı ispata yarayan, hukuki hüküm ifade eden ve taşınabilir şeye yazılan yazı*” şeklinde tanımlanması yoluna gidilmiştir.

¹Yarg., 11. C.D., 2016/10237 E., 2018/5225 K., 31/05/2018 tarihli ilamı.

TCK'nin 204'üncü maddesinin gerekçesinde belge kavramına ilişkin olarak aşağıdaki açıklamaya yer verilmiştir(Gökcan ve Artuç,2017:6944-6946);

“Belge, eski dilimizdeki “evrak” kelimesi karşılığında kullanılmakta olup, yazılı kâğıt anlamına gelmektedir. Bu bakımdan, yazılı kâğıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır. Kâğıt üzerindeki yazının, anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca, bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir. Bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak, bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla, gerçek veya hayalî belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılı kâğıt, belge niteliği taşımaz. Kâğıt üzerindeki yazının belli bir kişiye izafe edilebilmesi için, bu kişinin ad ve soyadının kâğıda eksiksiz bir şekilde yazılması ve kâğıdın bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir. Ancak, bazı belgeler (örneğin poliçe gibi kambiyo senetleri) açısından, belge üzerinde kişinin kendi el yazısı ile imzasının atılmış olması gerekir. Zira imza, ilgili kambiyo senedinin zorunlu şekil şartını (kurucu bir unsurunu) oluşturmaktadır. Bir kişinin, düzenlediği belgeye başkasının adını yazması ve belgeyi imzalaması durumunda da bir belge vardır; ancak, bu belge sahtedir. Belge altında adı yazılan ve adına imza konulan kişi, gerçek veya hayali bir kişi olabilir. Bunun, belgenin varlığına bir etkisi bulunmamaktadır. Bir belgeden söz edebilmek için, kâğıt üzerindeki yazının içeriğinin hukukî bir kıymet taşıması, hukukî bir hüküm ifade etmesi, hukukî bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.”

Bu açıklama muvacehesinde belgenin; kâğıda, anlaşılabilir ve irade beyanı ihtiva eden, belirli bir kişiye mal edilmiş hukuki hüküm ifade eden yazıdan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar madde gerekçesinde yazılı kâğıt niteliğinde olmayan şeyin belge kavramını ihtiva etmeyeceği belirtilmiş ise de her geçen gün gelişen ve değişen teknoloji şartları göz önüne alındığında belge kavramını salt fiziki şarta bağlamanın uygulamada çok ciddi sorunlara yol açacağı görülmektedir. Zira gerek gerçek kişiler gerekse tüzel kişiler teknolojinin dinamiklerine uyum sağlayarak kendilerine ait kimi belgeleri daha pratik ve güvenli olması dolayısıyla elektronik ortamda oluşturmakta, söz konusu belgelerin içeriğini oluşturan irade beyanlarını da elektronik imza ile imzalamaktadırlar. Dolayısıyla kanun koyucunun bu hususta yukarıda da değinildiği üzere TCK'nin 6'ncı maddesinde belge kavramına ilişkin olarak herhangi bir tanımlamaya

gitmemesi bilinçli boşluk olarak değerlendirilse de madde gerekçesinde sayma şekil şartından bahsedilmesi çelişki oluşturmaktadır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu (YCGK) elektronik belge ile alakalı olarak 2016/21-1065 Esas, 2017/27 Karar ve 24/01/2017 tarihli kararında;

“Sanıkların gerçeğe aykırı şekilde oluşturdukları ödeme listelerini elektronik imzayla imzalamaksızın sanık K.U.’ya ait e-posta adresinden bankaya gönderdikleri olayda;... e-posta adresinden bankaya gönderilen ödeme listelerinin elektronik imza ile imzalanmamış olması nedeniyle resmi belge niteliğinde bulunmaması karşısında, sanıklara atılı kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunun unsurlarının oluşmadığı...”

belirtmiş ve elektronik imza ile imzalanmayan elektronik verilerin belge niteliğinde olmadığını ve sahtecilik suçunu oluşturmayacağına karar vermiştir.

23/01/2004 tarihinde yürürlüğe giren Elektronik İmza Kanunu’nun (EİK) 3’üncü maddesinin b bendinde elektronik imza *“Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri”* şeklinde tanımlanmıştır. Bu çerçevede aidiyet oluşturmayan, elektronik imza ile imzalanmayan elektronik belgelerin düzenleyenin belirlenmesi noktasında tereddüt oluşması mevcut teknolojik gelişmeler değerlendirildiğinde kaçınılmaz olacaktır. YCGK’nin 2016/21-1065 Esas, 2017/27 Karar ve 24/01/2017 tarihli kararının mefhumu muhalifinden elektronik belgenin, elektronik imza ile imzalanması halinde resmi belge sayılması gerektiği anlaşılmaktadır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 15’inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde *“İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur”* hükmüyle kural olarak imzanın el yazısı ile atılması gerektiğini belirtmiş, devamındaki ikinci cümlesinde ise *“Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur”* hükmüyle el ile atılan imzaya istisnai hüküm getirmiştir. Yine aynı Kanunun 14’üncü maddesinin ikinci fıkrasında *“Kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektup, asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgraf, teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil yerine geçer.”* hükmüyle güvenli elektronik imzanın hukuki işlemde şekil noksanlığı oluşturmayacağı belirtilmiştir (Eren,2014:274-276).

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 38/A maddesinin 2'nci fıkrasında “*Kanunlarda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, dosyalar güvenli elektronik imza kullanılarak UYAP'tan (Ulusal Yargı Ağı Projesi) incelenebilir ve her türlü ceza muhakemesi işlemi yapılabilir.*” denilerek elektronik imzanın UYAP üzerinde aktif kullanımına imkân sağlanmış, aynı maddenin 3'üncü fıkrasında “*Bu Kanun kapsamında fiziki olarak hazırlanması öngörülen her türlü belge ve karar elektronik ortamda düzenlenebilir, işlenebilir, saklanabilir ve güvenli elektronik imza ile imzalanabilir.*” denilerek belge ve kararların elektronik imza ile imzalanmasına imkân tanınmış, aynı maddenin 4'üncü fıkrasında “*Güvenli elektronik imza ile imzalanarak gönderilen belge veya kararlar, gerekmedikçe fiziki olarak ayrıca düzenlenmez ve ilgili kurum ve kişilere gönderilmez.*” denilerek elektronik imza ile oluşturulan belge ve kararların ayrıca ıslak imza ile imzalanmasına gerek duyulmadığı belirtilmiş ve aynı maddenin 5'inci fıkrasında “*Elektronik imzalı belgenin elle atılan imzalı belgeyle çelişmesi halinde UYAP'ta kayıtlı olan güvenli elektronik imzalı belge geçerli kabul edilir.*” denilerek elektronik imzalı belge ile ıslak imzalı belgenin çelişmesi halinde elektronik imza ile imzalanan belgeye üstünlük tanınmıştır. Yargısal faaliyet çerçevesinde ilgili makamlarca verilen; kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar, ek kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar, iddianameler, kamu davasının ertelenmesi kararları, daimi arama kararları, yetkisizlik kararları, uzlaştırma bürosuna gönderme kararları, davanameye yer olmadığına dair kararlar, davanameler, beraat kararları, görevsizlik kararları, mahkûmiyet kararları, düşme kararları, ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar, tefrik kararları, birleştirme kararları, duruşma tutanakları, müzekkereler, talimatlar, tutanaklar ve birçok yargı faaliyeti elektronik imza ile imzalanarak yargının arşivlerinde yerini almaktadır. Bu kapsamda uygulamaya konulan işbu madde ile elektronik imzanın yaygınlaştırılması hedeflenerek önemi vurgulanmıştır.

İsviçre Ceza Kanunu'nun 110/5'inci maddesinde yer alan “*Belge, hukuksal açıdan önemli olan olguları ispat etmek için oluşturulmuş bulunan işaret veya bunun için belirlenmiş ve buna elverişli olan yazılardır. Aynı amaca hizmet eden bilgisayar veya bant kayıtları yazılı biçime eşit tutulur.*” şeklindeki hüküm (Arslan ve Baştürk,2013:197) ile 23 Aralık 1993 tarihinde 547 sayılı İtalya Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikle belgede sahtecilik ile ilgili hükümlerin elektronik belgeler için de geçerli olduğu (Güngör,2010:51) yönündeki hükümden mezkûr konunun diğer ülke ceza kanunlarında uygulama alanı bulduğu anlaşılmaktadır.

Bu hususlar muvacehesinde, TCK münderecatında güvenli elektronik imza ile oluşturulan elektronik belgelerin mevcut yasal düzenlemeler dikkate alındığında resmi belge hükmünde sayılabilmemesine yönelik olarak kanuni düzenleme kaçınılmazdır. Her ne kadar gerek doktrinde gerekse uygulamada konuya ilişkin olarak açıklamalara gidilmiş ise de kanunilik ilkesi göz önüne alındığında problemi nihayete erdirecek olan yasama organıdır. Zira elektronik ortamda düzenlenen belgeler hakkında gerçekleştirilen sahtecilik eylemlerinin TCK'nin 204'üncü maddesinde unsurları belirtilen resmi belgede sahtecilik suçundan ziyade TCK'nin 243 vd. maddelerinde düzenlenen bilişim alanındaki suçların kapsamı alanına girmesi söz konusu olacaktır ki bu konuda da oldukça fazla Yargıtay kararı mevcuttur.²

1.2.1. Belgenin Unsurları

Belgeden bahsedebilmemiz için geçerlilik şartlarının tamamının sağlanmış olması gerekmektedir (Bayraktar vd.,2020:89). Belgenin unsurları, yukarıdaki açıklamalar ışığında yazılı olma, hukuken geçerli bir içeriğinin olması ve düzenleyenin belli olması (Gökmen,2019:463; Artuç,2018:1067) başlıkları altında incelenmektedir.

1.2.1.1. Yazılı Olma

Yazılı olmayan ve sözlü açıklamaya tabi şeyler inceleme konumuz olan belgede sahtecilik suçunda belge niteliğini haiz değildir. TCK münderecatında belgeden söz edebilmek için yazılı olma şekil şartının sağlanması gerekmektedir. Bu durum TCK'nin 204'üncü maddesinin gerekçesinde “*yazılı kâğıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır.*” (Taşdemir,2019:169) şeklinde belirtilmiştir. Örneğin; fotoğraflar, resimler, kartvizitler, sözlü açıklamalar TCK kapsamında belge niteliğini haiz değildir. Ancak gerek HMK gerekse CMK kapsamında özel şekil şartları bulunması halinde bu şartların da yerine getirilmesiyle durum ve şartlar dikkate alındığında söz konusu örneklerin belge niteliğinde sayılmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Her ne kadar elektronik ortamda toplanmış veriler yazılı biçim şartını sağlamadığından hareketle belge niteliğini haiz olmadıkları belirtilmiş (Ercan,2016a:260) ise de yukarıda da belirtildiği üzere gerek tüzel kişilerin gerekse gerçek kişilerin uygulamada birçok işlemini yazıya dökmeden elektronik ortamda gerçekleştirdiği göz

²Ayrıca bkz. Yarg., 11. C.D., 2015/8801 E., 2017/8230 K., 27/11/2017 tarihli ilamı., Yarg., 11. C.D. 07/02/2018 2017/4157 E., 2018/973 K. 07/02/2018 tarihli ilamı., Yarg., 11. C.D. 2013/10595 E., 2015/31550 K., 03/12/2015 tarihli ilamı.

önüne alındığında elektronik ortamda toplanmış verilerin elektronik imza ile imzalanmaları halinde belge niteliğini haiz olacakları değerlendirilmektedir. Nitekim EİK'nin 5'inci maddesi "Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur" hükmü ile elektronik imzanın hukuki sonucunu açık bir şekilde ifade etmiştir.

Yazıdan söz edebilmemiz için herhangi bir dilin ve alfabenin kullanılması, okunabilir ve anlaşılabilir olması, dayanıklı bir nesneye kaydedilmesi yeterlidir (Gökcan,2009:96). Yazının silinebilir olması veya değiştirilemez olması belgenin niteliğini etkilememektedir (Üstüner,2013:12).

1.2.1.2. Hukuken Geçerli Bir İçeriğinin Olması

TCK'nin 204'üncü maddesinin gerekçesinde "Kâğıt üzerindeki yazının, anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca, bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir. Bir belgeden söz edebilmek için, kâğıt üzerindeki yazının içeriğinin hukukî bir kıymet taşıması, hukukî bir hüküm ifade eylemesi, hukukî bir sonuç³ doğurmaya elverişli olması gerekir (Taşdemir,2019:169)." denilmesi suretiyle hiçbir tartışmaya mahal vermeyecek şekilde belgede hukuken geçerli bir iradenin olması gerektiği belirtilmiştir. Belge, bir hakkın doğumuna, bir hakkın değişmesine veyahut bir hakkın ortadan kalkmasına neden olabiliyorsa hukuki sonuç doğurduğunun kabulü gerekmektedir (Özbek vd.,2014:753).

Her irade beyanının kaleme alınması TCK kapsamında belge niteliği kazandırmamaktadır. Madde gerekçesinde açıkça belirtildiği üzere irade beyanının hukuki sonuçlar doğurmaya yetkin olması, yani belirli sonuçlar doğurabilecek niteliği haiz olması gerekmektedir (Bayraktar vd.,2020:90). Örneğin; kâğıda, parşömene, tahtaya, levhaya, duvara "Türkiye'nin başkenti Ankara'dır." yazılarak altının imzalanması şeklinde gerçekleştirilen eylem hukuki sonuç meydana getirmeye elverişli olmaması dolayısıyla

³Emsal yüksek mahkeme kararı için bkz. Yarg., 11. C.D., 2017/16378 E., 2020/1487 K., 18/02/2020 tarihli ilamı: "Sanık ...'ün, temyiz dışı sanık ...'nin yerine motorlu taşıt sürücüsü adayları sınavına girip "Motorlu Taşıt Sürücüsü Adayları Sınavı Cevap Kâğıdını ve Soru Kitapçığını" sahte olarak oluşturmak suretiyle zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında; 5271 sayılı CMK'nin 225. maddesi uyarınca hükmün konusu duruşmanın neticesine göre iddianamede gösterilen fiil ve failden ibaret olup, iddianamede açıklanan ve suç oluşturduğu ileri sürülen fiilin dışına çıkılarak açılmayan davadan yargılama yapıp hüküm kurulmasının mümkün bulunmadığı ve "Motorlu Taşıt Sürücüsü Adayları Sınavı Salon Aday Yoklama Listesi" ile ilgili fiilin iddianamede açıklanmadığı gözetilmeksizin, dava açılmayan fiil ile ilgili karar verilmesi ile dosyada mevcut 18.10.2014 tarihli tutanak içeriğinden ve salon görevlileri ile tutanak tanıklarının beyanlarından, olayın sanığın "Motorlu Taşıt Sürücüsü Adayları Sınavı Cevap Kâğıdını" doldurmaya başladıktan sonra ancak salon görevlisine teslim etmesinden önce gerçekleştiğinin anlaşılması karşısında, teslim edilen sınav cevap kâğıdı belgesinin baştan itibaren görevlilerce içeriği itibarıyla sahte olduğunun bilinmesi nedeniyle hukuki sonuç doğurmaya elverişli bulunmadığı gözetilmeksizin, unsurları itibarıyla oluşmayan resmi belgede sahtecilik suçundan beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi..."

belge olarak kabul edilemez. Ancak doktor tarafından düzenlenen raporun, doktorun irade beyanını yansıtmaması ve hukuk dünyasında birtakım sonuçlar meydana getirerek delil niteliğini haiz olması sebebiyle belge niteliğine sahip olduğunun kabulü gerekmektedir.

Ahlaka aykırı amaçlarla düzenlenen belgelerin (uyuşturucu madde temini, fuhuş, tefecilik vesaire) hukuk düzeni tarafından korunmaması nedeniyle sahtecilik suçunun konusunu oluşturmayacağı değerlendirilmektedir (Gökcan,2009:120).

Belgede sahtecilik suçları açısından yok sayılan veya geçersiz olan yazılar hukuki sonuç doğuramayacaklarından belge niteliğini haiz değildir (Ercan,2016a:261). Bunun doğal bir sonucu olarak bu tür yazılarda yapılan değişiklikler belgede sahtecilik suçunun konusuz kalmasına neden olacaktır. Örneğin; “Ö, Ğ, Ç, Ü” plakalı araca ait plaka ile trafiğe çıkılması halinde mevcut hukuki düzenlemeler dikkate alındığında konunun imkânsızlığı nedeniyle belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki Yargıtay yerleşik içtihatları kapsamında onaysız fotokopi ve suret şeklinde öne sürülen belgelerin hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmamaları hasebiyle belge niteliğini haiz olmayacaklarını belirtmektedir.⁴

Konu ile alakalı olarak Yargıtay 11. Ceza Dairesi’nin 2017/16895 Esas, 2019/564 Karar ve 17/01/2019 tarihli ilamında;

“Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’nın, Çiftçi Kayıt Sistemine Dahil Olan Çiftçilere Mazot, Gübre ve Toprakanalizi Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair 2011/15 numaralı Tebliğ’in 15. maddesi gereğince, ilgili Bakanlığın Teftiş Kurulu Başkanlığı müfettişlerince destekleme ödemelerinden faydalanmak amacıyla yapılan başvuruların gerçeğe aykırı olup olmadığı konusunda örnekleme yöntemiyle ön denetim yapma zorunluluğunun olması; Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 13.11.2018 tarihli 2017/15-335 Esas ve 2018/524 Karar sayılı ilamında belirtildiği üzere, ilçe tarım müdürlüğünün daha önce ilan edilen tarihlerde ilgili köye gidip ürün henüz tarlada iken, hasat yapılmış ise anızı görmek suretiyle tespit yapma yetkisinin bulunması, arazi bilgileri formundaki beyanların tek başına hukuki sonuç doğurucu nitelik arz etmeyip, destekleme prim ödemelerinde ilçe tarım müdürlüğünün tespit ve

⁴YCGK, 232/250 sayılı, 14/10/2003 tarihli ilamında “...onaysız fotokopi niteliğinde olup suret belge özelliği taşımayan belgelerin hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldatıcılık niteliği bulunmayacağından resmi belgede sahtecilik suçunun unsurları itibarıyla oluşmayacağı...”

denetimi sonucu belirlenecek parseller ve miktarların esas alınacak olması, dolayısıyla arazi bilgileri formunun aldatma niteliğinin bulunmaması karşısında, belgede sahtecilik suçunun yasal unsurları oluşmadığı gibi sanığın fiilinin kanunda suç olarak tanımlanmadığı dikkate alınarak, sanık hakkında beraat yerine yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması...”

denilmesi suretiyle sahtecilik suçunun oluşabilmesi için şekli sahtecilik ile yetinilmeyip düzenlenen belgenin mutlak surette hukuki sonuç meydana getirmeye elverişli olması gerektiği hususuna dikkat çekilmiştir.⁵

1.2.1.3. Düzenleyenin Belli Olması

TCK'nin 204'üncü maddesinin gerekçesinde “*Bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak, bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla, gerçek veya hayalî belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılı kâğıt, belge niteliği taşımaz*” (Taşdemir,2019:169) denilmesi suretiyle beyan sahibinin belirlenebilir olması şartı belirtilmiştir.

Belgenin düzenleyicisi her zaman belgeyi yazan kişi olmayabilir (Güngör, 2010:36). Örneğin soruşturmaya yer olmadığına dair verilen bir kararın altında her ne kadar Cumhuriyet savcısının e-imzası bulunuyor ise de Cumhuriyet savcısına ait cümlelerin kâtip aracılığıyla sisteme yazılması durumunda kararı yazan kâtip olmakla birlikte kararın düzenleyicisi Cumhuriyet savcısıdır.

Kim tarafından düzenlendiği gerek içerik gerekse imzadan belli olmayan yazıların belge niteliğini haiz olduğu söylenemez. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere içerik itibarıyla birilerine atfedilebilir bir belgenin varlığı yeterli olmakla gerçekte o kişinin var olup olmamasının herhangi bir önemi yoktur.⁶ Örneğin kambiyo senedinin keşidecisi gerçekte var olmayan hayali biri olabilir. Zira bu noktadan itibaren soruşturma işlemleri başlatılarak hayali birini keşideci olarak düzenleyen kişinin tespiti ve eylemleri kapsamında cezalandırılması yoluna gidilir.

⁵Ayrıca bkz. Yarg., 11. C.D., 2017/5991 E., 2017/1057 K., 16/02/2017 tarihli ilamı.

⁶Yarg., 11. C.D., 2018/6165 E., 2021/2805 K., 18/03/2021 tarihli ilamında; “... Bir kişinin, düzenlediği belgeye başkasının adını yazması ve belgeyi imzalaması durumunda da bir belge vardır; ancak, bu belge sahtedir. Belge altında adı yazılan ve adına imza konulan kişi, gerçek veya hayali bir kişi olabilir. Bunun, belgenin varlığına bir etkisi bulunmamaktadır...”

1.2.2. Belgenin Türleri

Mer'î mevzuat uyarınca belge türleri; resmi belge, özel belge ve resmi belge yerine geçen belge (resmi belge hükmündeki belge) olmak üzere üç farklı tasnife tabi tutulmuştur. Aşağıda söz konusu belge türleri hakkında açıklamaya gidilmiştir.

1.2.2.1. Resmi Belge

TCK'nin birinci kitabının birinci kısmının birinci bölümünde düzenlenen ve temel ilkeler ile tanımları esas alan 6'ncı maddesindeki tanımlar başlığı incelendiğinde resmi belge kavramına ilişkin olarak herhangi bir tanımlamaya gidilmediği görülmektedir.⁷ Kavramın tanımı ve muhteviyatı öğreti ve içtihatlarla bırakılmıştır.⁸ Resmî belgenin tanımı öğretilerde kamu görevlisi tarafından, görevi gereği, usul ve şekil kurallarına uyulması suretiyle düzenlenen belge olarak değerlendirilmiştir (Taşdemir,2019:178).⁹

TCK'nin 204/3'üncü maddesinde ikili bir ayrıma gidilerek resmi belgenin kanun gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde cezada yarı oranında artırım yapılması¹⁰ gerektiği belirtilmiş olup kanunun lafzından resmi

⁷Konuya ilişkin TBMM birimi Adalet Komisyonunda gerçekleşen müzakerede:

“Osman Şirin: ‘Ben, deneyiminden yararlanmak istediğim arkadaşşıma ve komisyonun saygıdeğer üyelerine bir teklifte bulunacağım. Resmî belgenin herhangi bir tarifini yapmadık.’

Keskin Kaylan: ‘Hayır, resmî belge tanımlanmadı.’

Osman Şirin: ‘Sayın Kaylan, tarifini yapmanın mı, yapmanın mı doğru olduğunu düşünürsünüz?’

Keskin Kaylan: ‘Şimdi, ... resmî belgenin tanımı, resmî belgeye o özellikleri veren öğelerin her bir resmî belgede farklı olduğu kanısındayım. Tek ölçü koyabilirsiniz, kamu görevlisinin veya hukuken yetkili kılınanın düzenlediği belge, resmî belgedir dersiniz; ama, bu tanım, yarın uygulamada dar gelir. Öğretilerde, ... resmî belgenin tanımı çok ayrıntılı biçimde yapılmıştır. Uygulamada fıkrasının belki belirlenmesinde duraksama olabilir. Ölçü hiç değişmez, o belgeyi, görevinin normal fonksiyonu gereği düzenleyen kişinin düzenlediği belge, resmî belgedir. Yani, ikinci fıkraya girer. Görevinin normal fonksiyonu dışında bir memur, bir kamu görevlisi düzenlerse, üçüncü kişi gibidir, birinci fıkraya girer. O bakımdan, tanımlamanın, öğretinin bu konudaki geniş olanaklarını -ki, uygulamanın getirdiği çok güzel düzenlemeler vardır. Ona bırakmanın, uygulayıcıyı daraltıcı değil, rahatlatıcı olacağını ve doğruya varmada kolaylık sağlayacağını düşünüyorum.’ Bkz. Adalet Komisyonu Zabıtları, Tutanaklarla Türk Ceza Kanunu, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı, Şubat 2005.

⁸YCGK, 6-328/573 sayılı, 08/12/1986 tarihli ilamında; *“...Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için, memurun gördüğü görevle düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca, resmi belgeye vücut veren yasal dayanağına uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması da gerekir...”*

⁹YCGK, 2018/11-189 E., 2019/350 K., 18/04/2019 tarihli ilamı.

¹⁰Yarg., 11. C.D. 2021/4969 E., 2021/5875 K., 23/06/2021 tarihli ilamında; *“Bozmaya uyularak yapılan yargılamada, sanığın halasının oğlu Ramazan Kaplanlı'ya ait taşınmazı satmak amacıyla, mağdurun kimlik bilgilerine göre düzenlenmiş, üzerinde kendisine ait fotoğrafın bulunduğu 24.08.2009 tarihli sahte nüfus cüzdanı talep belgesi ile aynı tarihte nüfus müdürlüğüne başvurup sahte nüfus cüzdanı çıkartarak, bu nüfus cüzdanı ile tapu müdürlüğüne satış işlemi için başvuruda bulunmaktan ibaret eyleminin, bütün halinde 204/1 ve 43. maddesi uyarınca, zincirleme şekilde tek bir resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu, 5237 sayılı*

belgeleri aksi sabit oluncaya kadar geçerli resmi belge ve sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgeler olarak ikiye ayırmanın mümkün olduğu anlaşılmaktadır (Yıldırım,2018:104). Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelere mahkeme ilamları, duruşma tutanakları, ilam niteliğinde bulunan belgeler, hakem kararları, uzlaşma raporu, seçim tutanaklarını örnek olarak verebiliriz.¹¹

Resmi belgeden bahsedebilmek için resmi belgenin kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenmiş olması gerekmektedir (Gökçen,2018:78; Özbek vd.,2014:754). Artuç'a göre resmi belgenin kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenmiş olmasının yanı sıra mevzuatında öngörülmüşse usul ve şekil şartlarına uyulması da resmi belgenin temel unsuru olarak belirtilmiştir (2018:1068). Kimi resmi belgelerin usulüne uygun düzenlenebilmesi için sayılan iki şartın yanında ayrıca mevzuat gereği şekil şartlarının yerine getirilmesi de gerekmektedir. Örneğin; Türk Medeni Kanunu'nun 532-536 maddeleri arasında unsurları belirtilen resmi vasiyetnamenin düzenlenebilmesi için şekil şartı aranmaktadır. Madde metninde belirtilen şekil şartlarının yerine getirilmemesi halinde vasiyetname resmi belge niteliğini haiz olmayacaktır (Gökcan,2009:101).

Yargıtay'ın yerleşik içtihatları çerçevesinde resmi belge niteliğini haiz kabul ettiği belge türlerine: araç plakaları ve vekâletname¹², sağlık karnesi¹³, ifade tutanakları¹⁴, haciz tutanakları¹⁵, motorlu araç trafik tescil belgesi¹⁶, kimlik kartı¹⁷, pasaport ve sürücü

TCK'nin 204. maddesinin 3. fıkrasındaki hükmün, ancak resmi belgenin "kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge" niteliğinde olması halinde uygulanabileceği, suça konu sahte nüfus cüzdanı talep belgesi ve nüfus cüzdanının kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerden olmadığı gözetilmeden, sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nin 204/3. maddesinin uygulanması suretiyle fazla ceza tayini yasaya aykırı..."

¹¹Bu hususta bkz. CMK m.222, HMK m.204-205, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu m.536, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun m.178, İcra ve İflas Kanunu m.38.

¹²Yarg., 11. C.D., 2017/10336 E., 2021/4150 K., 24/05/2021 tarihli ilamı.

¹³ Yarg., 15.C.D., 2018/5581 E., 2019/6279 K., 23/05/2019 tarihli ilamı.

¹⁴Yarg., 11. C.D., 2020/4677 E., 2021/4177 K., 24/05/2021 tarihli ilamı.

¹⁵Yarg., 11. C.D., 2019/3853 E., 2021/4117 K., 04/05/2021 tarihli ilamı.

¹⁶Yarg., 11.C.D., 2019/507 E., 2021/5741 K., 22/06/2021 tarihli ilamı, Yarg. 11. C.D. 2019/11393 E., 2021/5018 K., 09/06/2021 tarihli ilamı.

¹⁷Yarg., 11. C.D., 2007/5158 E., 2007/6701 K., 16/10/2007 tarihli ilamı, Yarg. 11. C.D., 2021/10419 E., 2021/6047 K., 29/06/2021 tarihli ilamı.

belgesi¹⁸, reçete¹⁹, bilirkişi raporları²⁰, arama tutanağı²¹, diploma²² gibi belgeler örnek olarak verilebilir.

1.2.2.2. Özel Belge

Resmi belge için yapılan tanımın mefhumu muhalifinden hareketle kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenmemekle birlikte belirli bir kimse tarafından düzenlenen belgeye özel belge denilebilir. Başka bir deyişle resmi belgenin unsurlarını taşımayan belgelere özel belge denilmesi mümkündür (Özbek,2014:759; Erbaş,2013:335).

Mektup, kira sözleşmesi, tahliye taahhüdü, şirket genel kurul kararı²³, satış sözleşmesi, eser sözleşmesi, noter tarafından düzenlenmemekle birlikte onaylanan belgeler özel belge sayılmaktadır. Resmi belge hükmündeki belgelerden olan bono ve çekte unsur eksikliğinin varlığı durumunda bu belgeler de özel belge olarak kabul edilmektedir (Gökcan,2009:102). Konuyla alakalı olarak emsal yüksek mahkeme kararları bulunmaktadır.²⁴

1.2.2.3. Resmi Belge Hükmündeki Belgeler

TCK'nin “*Resmi belge hükmünde belgeler*” başlıklı 210’uncu maddesinde; “*Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı*

¹⁸Yarg., 11. C.D., 2021/11922 E., 2021/6010 K., 28/06/2021 tarihli ilamı.

¹⁹Yarg., 11. C.D., 2019/2494 E., 2021/5856 K., 23/06/2021 tarihli ilamı.

²⁰YCGK, 2007/11-59 E., 2007/105 K., 01/05/2007 tarihli ilamı.

²¹YCGK, 2006/5-276 E., 2007/55 K., 06/03/2007 tarihli ilamı.

²²Yarg., 11. C.D., 2019/1953 E., 2020/917 K., 05/02/2020 tarihli ilamı.

²³Yarg., 11. C.D., 2019/5246 E., 2020/349 K., 16/01/2020 tarihli ilamı.

²⁴Bkz. Yarg., 11. C.D., 2014/8733 E., 2016/915 K., 10/02/2016 tarihli ilamında; “...*Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 14.12.1992 tarih ve 1/5 ve Ceza Genel Kurulu'nun 24.03.1998 gün ve 51/106 sayılı kararlarında açıklandığı üzere kambiyo senetlerinde yapılan sahtekârlığın resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için, ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanununda öngörülen bütün unsurlarını taşıması gerekir. Aksi takdirde yasal unsurları taşımayan bir kambiyo senedinde sahtekârlık yapılması halinde fiil, özel belgede sahtekârlık suçunu oluşturacaktır. Suç tarihinde yürürlükte bulunan Türk Ticaret Kanununun 688/6 ve 689/4. maddeleri uyarınca bonoda tanzim yerinin yazılı bulunması zorunludur, tanzim edildiği yer gösterilmeyen bir bono tanzim edenin ad ve soyadı yanında yazılı olan yerde tanzim edilmiş sayılır. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun anılan kararında belirtildiği üzere düzenleme (keşide) yerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek ve başka yerleşim yerlerini çağrıştırmayacak biçimde açık, net ve herkes tarafından anlaşılabilir şekilde gösterilmesi gerekir. Dosya içerisinde örneği bulunan suça konu bonolarda açıkça düzenleme yeri belirtilmemiş, senedi düzenleyen ismi yanında da "Basınevler Mah. Selçuklu Cad. 17/4" biçiminde bir adres gösterilmiştir. Bu adres hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmemektedir. Bu itibarla, suça konu senedin bono vasfını taşımadığı cihetle, özel belge niteliğinde bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde "resmi belgede sahtecilik" suçundan hüküm kurulması...”*

temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.” şeklinde belirtilmesi suretiyle resmi belge hükmündeki belgelerin emre veya hamile yazılı kambiyo senedi (poliçe, bono, çek), emtiayı temsil eden belge (makbuz senedi, varant, taşıma senedi bakınız (bkz.) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) 832 vd. maddeleri), pay senedi, tahvil ve son olarak vasiyetnameden ibaret olduğu anlaşılmaktadır.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2015/797 Esas, 2016/4293 Karar sayılı ve 10/05/2016 tarihli ilamında;

“Yapılan yargulamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma sonucuna uygun şekilde oluşan inanç ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre sanık müdafinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine; ancak, Seyahat çekinin TCK'nin 210. maddede sayılan resmi belge hükmündeki belgeler arasında yer almaması ve TTK'da sayılan kambiyo senetlerinden olmaması karşısında, sanığa yüklenen eylemin özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı gözetilmeden, resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması...”

şeklinde vermiş olduğu kararı doğrultusunda resmi belge hükmündeki belgelerin TCK'nin 210'uncu maddesinde tahdidi olarak sayıldığını belirtmiştir.

Resmi belge hükmündeki belgelerin her birinin kendine özgü şekil şartları bulunmakla birlikte anılan şekil şartlarından birinin eksik olması halinde belgenin resmi sayılması imkânsızlaşacak olup özel belge olarak kabulü gerekecektir (Gökçen,2018:92-110).

Resmi belge hükmündeki belgelerin, kamu görevlileri tarafından görevleri gereği düzenlenmediği takdirde TCK'nin 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrasının uygulanması da mümkün olmayacaktır (Taşdemir,2019:467).

Şekil şartlarına ilişkin olarak maddenin gerekçesinde belirtilen hususların paylaşılması bu aşamada yararlı olacaktır(Taşdemir, 2019:463-464) ;

“Madde, ticarî hayatta büyük yer tutan ve basit bir ciro ile veya buna bile gerek görülmeksizin tedavül eden bazı evrakı daha ciddî bir şekilde korumak maksadına yöneliktir. Madde ile sayılan özel belgelerde sahtecilik

yapılması hâlinde, resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir. Burada söz konusu olan, sadece resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin cezanın uygulanması değildir. Sayılan belgelerde sahtecilik yapılması durumunda, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler bütün olarak uygulanır. Kambiyo senedi veya emtiayı temsil eden evrak, imzalı ve boş olarak faile tevdi edilmiş olup da, fail, bunu tevdi maksadından farklı bir şekilde doldurmuşsa, o takdirde açığa atılan imzanın, kötüye kullanılmasına ilişkin yaptırım uygulanacaktır. Çünkü bu durumda, tevdi edilen kâğıt, imzalı ve fakat boş olarak verildiği için, henüz belge niteliğini kazanmamıştır. Maddede, son zamanlarda tahvillerde de sahtecilik fiillerinin geniş ölçüde gerçekleştirilmesi ve bu nedenle güvenliğin çok zarara uğraması nedeni ile “her türlü tahviller”de özel himaye altına alınmıştır; ayrıca el yazılı vasiyetnamelerde gerçekleştirilen sahtecilik dolayısıyla, resmî belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanacağı açıklanmıştır. Burada söz konusu olan vasiyetname, noter huzurunda yapılmamış olanlardır. Noterin, talep üzerine düzenlediği vasiyetname bir resmî belge olduğundan bu madde kapsamında zikredilmesine gerek yoktur. Burada geçen vasiyetname, ölen kişinin meydana getirdiği el yazısı ile yapılmış veya onun beyanı üzerine özel kişilerce saptanmış vasiyetnamelerdir. Maddenin ikinci fıkrasında, kamu görevlisi sıfatıyla çalışmasalar bile, tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin, görevlerinin gereği olarak gerçeğe aykırı belge düzenlemesi, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Böylece, belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır.”

1.3. 765 Sayılı TCK'nin Yürürlükten Kalkan Hükümleri ve 5237 sayılı TCK ile Karşılaştırılması

Resmi belgede sahtecilik suçları 765 sayılı mülga TCK'nin 339-350 maddeleri arasında düzenlenmiştir. 339 uncu maddede;

“Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif eyler ve bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevellüt edebilirse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur. Eğer işbu varaka sahteliği ispat edilmedikçe muteber olan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası beş seneden on iki seneye kadar verilir. Evrakın musaddak suretleri kanunen zayi olan asılları makamına kaim olmak lazım geldiği takdirde mezkûr suretler hakkında asılları gibi muamele olunur.”

hükmü düzenlenmiştir. Mezkûr madde, memurların sahte resmi belge düzenleme, gerçek bir belgeyi değiştirme ve bozma, resmi belgenin aslında ya da kaybolan asıl belgenin yerine geçen onaylı örneği üzerinde sahtecilik eylemlerini konu almıştır.

340’inci maddede;

“Bir memur memuriyetini icra halinde bir varaka tanzim veya tahrir ederken hakikate muvafik olmıyan keyfiyet ve ifadeleri sahih ve huzurunda cereyan etmiş gibi gösterir yahut zaptına memur olduğu ifadeleri zaptetmez yahut bu ifadeleri değiştirir ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde baladaki maddede yazılı olan cezalar ile cezalandırılır.”

hükmü düzenlenmiştir. Mezkûr madde, resmi belgeyi düzenlemeye yetkili memurun içerik itibarıyla sahtecilik eylemlerini konu almıştır.

341’inci maddede;

“Bir memur aslı mevcut olmayan resmi bir varakanın musaddak suretini tasni ve kanuni şekline uydurarak ita eyler veyahut aslını değiştirip mahvetmeksizin işbu asla mugayir bir suret verir ise üç seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası görür. Eğer işbu varaka sahteliği ispat olunmadıkça muteber addolunan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası dört seneden eksik olamaz. Eğer sahtekârlık resmi evrak münderecatının sıhhatini tasdik esnasında irtikâp olunmuş ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde fail hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilir.”

hükmü düzenlenmiştir. Mezkûr madde, resmi belgenin özünde sahteciliği konu almıştır.

342'nci maddede (1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Kanunun hükmüdür.);

“Bir kimse resmen memur olmadığı halde 339 uncu maddede gösterilen suretlerle resmi bir varakada sahtekârlık yaparsa yedi seneyi tecavüz etmemek üzere ağır hapis cezasıyla cezalandırılır. Eğer vesika kanunen sahteliği ispat olunmadıkça muteber olan resmi evrak kabilinden ise dört seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur. Ve eğer bu sahtekârlık aslın vücudunu farzederek yahut sahîh olan aslına muğayir surette yazarak veyahut sahîh bir sureti tahrîf eyliyerek resmi bir varakanın sureti üzerinde irtikâp olunmuş ise üç sene ağır hapse mahkûm olur. Eğer mezkûr varaka kanunen sahteliği ispat olunmadıkça muteber addolunan evrak kabilinden ise dört sene ağır hapis cezasına mahkûm olur.”

hükmü düzenlenmiştir. Mezkûr madde, resmi belgenin onaylı örneklerinde sahtecilik eylemlerini konu almıştır.

348'inci maddede (1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Kanunun hükmüdür.);

“Bir kimse tamamen veya kısmen bir varakanın aslını yahut aslın ziyat takdirinde kanunen makamına kaim olan suretini ortadan kaldırır veyahut bozan ve bundan umumi veya hususi bir zarar neşet ederse 341, 344, 345 ve 347 nci maddelerde bildirilen farklara göre mezkûr maddelerde yazılı cezalar ile cezalandırılır.”

hükmü düzenlenmiştir. Mezkûr madde, resmi belgenin aslında sahtecilik eylemlerini konu almıştır.

350'inci maddede;

“1- Hüviyet cüzdanlarını nüfus tezkerelerini, pasaportları ve ruhsatnameleri taklid edenler veya bunların yazılarını değiştirenler;

2- Bu gibi sahîh vesikaları kimlere ita kılınmış ise onlardan başkasına veya diğerk bir mekân ve zamanda verilmiş gibi göstermek maksadile değiştirenler yahut bunların sıhhat ve itibarı için lazım gelen tasdik muamelesini ve matlûb olan şartlarını sahte olarak ifa kılınmış gibi gösterenler;

3 - *Böyle taklid edilmiş veya değiştirilmiş nüfus tezkere ve hüviyet cüzdanı ve pasaport ve ruhsatnameleri kullanan ve kullanmak maksadile başkalarına teslim ve ita eyliyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.*”

hükmü düzenlenmiştir. Mezkûr madde, kimlik cüzdanı, pasaport, ruhsatnamede taklit, değiştirme ve bozma eylemleri konu alınmıştır.

5237 sayılı TCK’de resmi belgede sahtecilik suçu 204’üncü maddede;

“(1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.”

şeklinde düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK’de resmi belgede sahtecilik suçunun bir madde altında düzenlendiği ancak 765 sayılı TCK’de düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçlarının ise birden fazla madde altında ve oldukça ayrıntılı bir biçimde düzenlendiği görülmektedir. Bu kapsamda mülga 765 sayılı TCK’nin kazuistik bir mahiyet içerdiği aşikârdır. Ayrıca 5237 sayılı TCK 765 sayılı TCK’ye nazaran daha anlaşılır ve basite indirgenmiştir. Nitekim eski TCK’de fikri sahtecilik ve maddi sahtecilik ayırımına gidilerek ayrı ayrı düzenlemeler getirilmiş ise de yeni TCK’nin 204’üncü maddesinin 2’nci fıkrasında bu ayırmadan vazgeçilerek kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi fiili seçimlik hareketli eylemler olarak nitelendirilmiştir. Bu haliyle 5237 sayılı TCK’nin uygulayıcılar açısından daha anlaşılır ve kullanışlı olduğu değerlendirilmektedir.

765 sayılı TCK’de “resmi evrak” ve “memur” kavramlarının yerini 5237 sayılı TCK’de “resmi belge” ve “kamu görevlisi” kavramları almıştır. Öte yandan resmi belgede sahtecilik suçları 5237 sayılı TCK’de, 765 sayılı TCK’ye göre daha ağır yaptırım altına alınmıştır.

Yüksek mahkemenin, söz konusu resmi belgede sahtecilik suçunun konusunun gerek 765 sayılı mülga TCK gerekse 5237 sayılı yeni TCK'de kamu güveni olduğuna ilişkin yerleşik içtihat oluşturacak mahiyette kararları bulunmaktadır. Konuyla alakalı olarak emsal yüksek mahkeme kararları bulunmaktadır.²⁵

1.4. Resmi Belgede Sahtecilik Suçunun Unsurları

TCK kapsamındaki bir suçun tipiklik (maddi ve manevi unsur) + hukuka aykırılık olmak üzere iki unsuru barındırdığını söylemek mümkündür.

Resmi belgede sahtecilik suçunun unsurları tipiklik kavramının muhteviyatında kabul edilen maddi ve manevi unsurlar ile hukuka aykırılık unsuru olmak üzere üç ana alt başlık altında incelenmektedir.

1.4.1. Maddi Unsurlar

Resmi belgede sahtecilik suçunun unsurlarını fail, mağdur, konu, fiil ve nedensellik bağı olmak üzere beş ana alt başlıkta incelemek mümkündür.

1.4.1.1. Fail

Faillik, 5237 sayılı TCK'nin birinci kitabın ikinci kısmının “*Suçta İştirak*” başlıklı dördüncü bölümünde yer alan 37’nci maddede “*Faillik*” başlığı altında düzenlenmiştir. Maddede “*Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.*” denilmiştir. Her suçun bir faili olmakla birlikte TCK sistematüğinde ancak gerçek kişiler suçun faili olabilmektedir. Özel faillik durumu söz konusu olmadığı durumlarda bir suçun faili herkes olabilir (Cirit ve Atalay,2020:13-14). Ancak kimi durumlarda fail hakkında belirli vasıflar aranmakta ve sadece o kişiler tarafından o suç işlenebilmektedir. Doktrinde sadece belli hukuki nitelikleri haiz kişiler tarafından işlenebilen suçlara “*özgü suç*” denilmektedir (Gökçen,2018:180). Örneğin rüşvet suçu, memurun resmi belgede sahteciliği suçu veya görevi kötüye kullanma suçu sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilir nitelikteki suçlardır.

1.4.1.1.1. Sivil Kişi Tarafından İşlenen Resmi Belgede Sahtecilik Suçu

204’üncü maddenin 1’inci fıkrasında “*Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi*

²⁵Bkz. YCGK, 2004/6-94 E., 2004/132 K., 08/04/2004 tarihli ilamı, YCGK, 2006/5-276 E., 2007/55 K., 06/03/2007 tarihli ilamı.

kullanan kişi...” denilmekle söz konusu suçun herkes tarafından işlenebileceği anlaşılmaktadır (Artuç,2018:1067; Görkemli,2021:410; Bayraktar vd.,2020:85; Taşdemir,2019:178). X isimli kişinin kimlik soran polis görevlilerine Y’ye ait üzerinde kendi resmi olan kimliği göstermesi, X şahsın evinde başka bir suç nedeniyle yapılan aramada üzerinde X’in resmi bulunan Y adına düzenlenmiş sürücü belgesinin ele geçirilmesi, X şahsın motosiklet hırsızlığı yapmasının ardından motor şase numarasını kazınması, X kişinin başka bir araca tescilli veya sahte plakayı takması ya da kullanması²⁶ şeklinde gerçekleşen eylemler herkes tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna örnektir.

1.4.1.1.2. Kamu Görevlisi Tarafından İşlenen Resmi Belgede Sahtecilik Suçu

204’üncü maddenin 2’nci fıkrasında yer alan “*Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi...*” hükmü nazara alındığında mezkûr suçun sadece kamu görevlisi tarafından işlenebileceği anlaşılmaktadır (Görkemli,2021:411; Bayraktar vd.,2020:87; Taşdemir,2019:178). Bu suçun faili, görevi gereği belge düzenlemeye yetkili olan TCK'nin 6’ncı maddesinin birinci fıkrasının c bendinde tanımlanan kamu görevlisidir. Suçun sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilmesi mezkûr suç özgülüğü bir suç haline getirmektedir. Konuyla alakalı olarak emsal yüksek mahkeme kararları bulunmaktadır.²⁷

Kamu kurumuyla gerçekleştirilen sözleşmelerde her ne kadar özel hükümler uygulanacaksa da söz konusu sözleşme kamu kurumu adına kamu görevlisi tarafından imzalanması neticesinde resmi bir belgenin varlığı gündeme gelecektir (Bayraktar vd.,2020:86).

²⁶ Bkz. Karayolları Trafik Kanunu’nun 03/10/2016 tarihli 676 sayılı KHK ile değiştirilen 23 üncü maddesinin son fıkrası.

²⁷Bkz. Yarg., 11. C.D., 2020/1264 E., 2021/6087 K., 30/06/2021 tarihli ilamında; “*Bursa PTT Başmüdürlüğü Kargo İşleme Merkez Müdürlüğüne bağlı taşeron firmada dağıtıcı olarak görev yapan sanığın, dağıtım için kendisine teslim edilen gönderileri alıcılara teslim etmeyerek yaktığı ve gönderileri alıcılara teslim etmiş gibi gönderi listelerine onlar yerine imza attığı iddiası ile açılan kamu davasında; sanığın posta dağıtım merkezinde taşeron firma elemanı olduğu ve kamu görevlisi sıfatının olmadığı tüm dosya kapsamından anlaşılması karşısında; eyleminin TCK'nin 207/1. maddesindeki özel belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan hüküm kurulması...*”

Yargıtay mülga 765 sayılı TCK döneminde Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) çalışanlarının düzenlemiş olduğu belgelerin özel belge sayılması gerektiğini belirtmiş²⁸ ancak 233 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname'nin (KHK) 11/b maddesine göre KİT personelinin teşebbüslerin ve bağlı ortaklıkların her türlü defter ve belgelerinin üzerinde işlenecek suçlar bakımından resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir (Özbekvd.,2014:759). KİT rejimine tabi tutulan PTT Genel Müdürlüğü'nde 233²⁹ ve 399³⁰ sayılı KHK'ler münderecatında çalışan personelin kamusal faaliyeti ne şekilde yürüttüklerine bakılmaksızın kamu personeli gibi değerlendirilerek haklarında resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması uygulamada sıklıkla karşılaşılan ve yüksek mahkeme kararlarına³¹ konu olan bir husustur. Hâlbuki kamu görevlisi kavramına ilişkin olarak madde gerekçesinde “...kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerin üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı açıktır.” şeklinde açık bir hüküm bulunmaktadır.

Kimi özel kanunlarda kişiler hakkında görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı TCK'nin uygulanması ve söz konusu soruşturmanın ceza kanunları çerçevesinde yürütülmesine ilişkin hükümler bulunmaktadır.³² 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9'uncu maddesinde

²⁸Yarg., 6. C.D., 1992/7507 E., 1992/8222 K., 26/11/1992 tarihli ilamında.; “...Kamu iktisadi teşebbüsü olan TKİ. Şırnak işletmesi'ne ait kömür sevk ve teslimat belgelerinin özel belge niteliğinde olduğunun gözetilmemesi...”

²⁹08/06/1984 tarihli Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 18/06/1984 Sayısı: 18435

³⁰22/01/1990 tarihli Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 29/01/1990 Sayısı: 20417

³¹Yarg., 11. C.D., 2020/1264 E., 2021/6087 K., 30.06.2021 tarihli ilamında; “...Bursa PTT Başmüdürlüğü Kargo İşleme Merkez Müdürlüğüne bağlı taşeron firmada dağıtıcı olarak görev yapan sanığın, dağıtım için kendisine teslim edilen gönderileri alıcılara teslim etmeyerek yaktığı ve gönderileri alıcılara teslim etmiş gibi gönderi listelerine onlar yerine imza attığı iddiası ile açılan kamu davasında; sanığın posta dağıtım merkezinde taşeron firma elemanı olduğu ve kamu görevlisi sıfatının olmadığı tüm dosya kapsamından anlaşılması karşısında; eyleminin TCK'nin 207/1. maddesindeki özel belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan hüküm kurulması...”

³²Özel kanunların uygulanarak TCK'nin uygulanmadığı durumlar için ayrıca bkz. Yarg., 11. C.D., 2019/11142 E., 2021/3454 K., 07/04/2021 sayılı ilamında; “...Suç tarihinden önce, 29/04/2006 tarihli 26153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5490 sayılı Kanun'un 67/1. maddesindeki “gerçeğe aykırı yerleşim yeri veya cüzdan talep belgesi veren köy veya mahalle muhtarları ile herhangi bir işlem sebebiyle nüfus müdürlüğüne gerçek dışı beyanda bulunanlar ve bunlara tanıklık edenler altı aydan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklindeki özel hüküm karşısında, muhtar olan sanık ...'in köyde oturmadığı anlaşılan ... ve ... hakkında Form D belgesi düzenlemekten ibaret eyleminin anılan kanundaki suç

“Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, görevleri sırasında suç işlemleri veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılır.” denilerek TCK'nin 6'ncı maddesi uyarınca kamu görevlisi olmasalar dahi kamu görevlisi gibi haklarında soruşturma ve kovuşturma işlemleri yürütülecektir. Konuyla alakalı olarak emsal yüksek mahkeme kararları bulunmaktadır.³³

Her ne kadar resmi belgede sahtecilik kamu görevlisi tarafından gerçekleştirilmiş ise de kamu görevlisinin görevi gereği³⁴ düzenlemeye yetkili olmadığı bir belge söz konusu olması halinde ikinci fıkra hükmü uygulanmayarak birinci fıkrada belirtilen sivil kişi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hüküm uygulanacaktır (Gökçen,2018:181; Ercan,2016a:264). Konuyla alakalı olarak emsal yüksek mahkeme kararları bulunmaktadır.³⁵

kapsamında kaldığı gözetilmeden, suç vasfında yanlıya düşülerek kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan mahkumiyetine karar verilmesi...”

³³Bkz. Yarg., 11. C.D., 2017/3757 E., 2017/4109 K., 01/06/2017 tarihli ilamında; “...Sürücü kursu yetkilileri tarafından düzenlenmesini sağladığı sahte lise diploması ile sürücü belgesi alan sanık Erol Akın'ın eyleminin suç tarihinde yürürlükte bulunan 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası'nın 49. maddesi yollamasıyla 5237 sayılı TCK'nin 38/1, 204/2. maddesinde yazılı 'memurun resmî belgede sahteciliğine azmettirme', sanık İrfan İlhan'ın eyleminin ise, dosyası tefrik edilen sanıkların fikir ve eylem birliği içerisinde hareket ederek sürücü belgesi almak isteyen kursiyer sanıkların adlarına sahte öğrenim belgeleri düzenleyip sürücü belgesi almalarını sağlama ve bu suretle 'memurun resmi belgede sahteciliğine iştirak' suçunu oluşturacağından, sanıkların 5237 sayılı TCK'nin 204/2. maddesi uyarınca cezalandırılmalarına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde anılan Yasanın 204/1. maddesi uygulanarak eksik ceza tayini...”

³⁴Yarg., 11. C.D., 2020/3012 E., 2021/5103 K., 10/06/2021 tarihli ilamında; “...Sanığın farklı zamanlarda aynı suç kastıyla görevi gereği düzenlemekle yetkili olduğu ormandan emval taşımada kullanılan nakliye tezkerelerinin alt ve üst nüshalarını farklı düzenleyerek resmi belgede sahtecilik ve düzenlediği bu belgelerle görev yaptığı idareyi aldatıp idare zararına sebep olarak dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia olunduğu olayda; sanığın tevilli ikrarı, suça konu nakliye tezkerelerinin mal sahibi bölümündeki imzaların bu kişilere ait olmaması ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, sanığın eylemlerinin küll halinde kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturduğu gözetilmeden unsurları itibarıyla sübut bulan zincirleme şekilde kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan sanığın mahkûmiyeti yerine, sanığın eylemi ikiye bölünerek kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği ve görevi kötüye kullanmak suçlarından ayrı ayrı hükümler kurulması...”

³⁵Bkz. Yarg., 11. C.D., 2020/7075 E., 2021/4933 K., 08/06/2021 tarihli ilamında; “5237 sayılı TCK'nin 204. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen ‘görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî belgeyi sahte olarak düzenleme’ suçunun ‘özgü suç’ olması ve kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu belgeyi sahte olarak düzenlemesi halinde bu madde hükmü kapsamında cezalandırabileceği; somut olayda sanığın, İl Jandarma Komutanı tarafından düzenlenmesi gereken suça konu 'Mayıs 2013 tarihli ASYŞ 0460-278-13/Krm. Ks. Sayılı ve ...'un özel güvenlik kimlik kartı konulu Valilik Olur' belgesini İl Jandarma Komutanı yerine sahte imza atmak suretiyle düzenlediğinin anlaşılması karşısında, suça konu belgenin sanığın görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu belgelerden olmadığı anlaşıldığından; sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK'nin 204/1 maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı gözetilmeden, yazılı şekilde kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan hüküm kurulması yasaya aykırı...”

Ayrıca belirtmek gerekir ki TCK'nin 204'üncü maddesinin birinci fıkrasında “Gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren...” şeklinde belirtilen ifadede usulüne uygun oluşturulmuş resmi belgenin, belgeyi oluşturan kişi haricinde üçüncü bir kişi tarafından değiştirilmesi anlaşılmaktadır. Dolayısıyla buradaki fail sivil kişidir. Fail aynı zamanda resmi belgeyi oluşturan kişi ise artık burada birinci fıkra hükmü uygulanmayarak ikinci fıkra hükümlerinin uygulanacağı anlaşılmaktadır. (Özbek vd.,2014:763).

1.4.1.1.3. Tabip, Diş Tabibi, Eczacı, Ebe, Hemşire veya Diğer Sağlık Mesleği Mensubu Kişiler Tarafından İşlenen Resmi Belgede Sahtecilik Suçu

TCK'nin 210'uncü maddesinin 2'nci fıkrasında özel bir düzenleme getirilerek;

“Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur.”

denilmekle suçun faillerinin tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişiler olabileceği açıkça belirtilmiştir.

Söz konusu tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin kamu görevlisi olup olmamaları noktasında ayrıma gidilmesine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Baskın görüşe göre; sayılan kişilerin serbest meslek mensubu olmaları zaruridir. Şöyle ki, suçun failinin kamu görevlisi olması halinde mezkûr kanunun 204/2 maddesinin uygulanması gerekmektedir (Gökçen,2018:549; Taşdemir, 2019:179; Erbaş,2013:341-342).

Bayraktar vd. göre ise; üniversite sınavlarına hazırlanan iki öğrencinin daha iyi çalışabilmeleri amacıyla hastalık raporu almak istemeleri halinde, X öğrencisinin durumunun iyi olması dolayısıyla özel hastaneden rapor alması halinde ilgili doktor hakkında kanunen 3 aydan 1 yıla hapis cezası öngörülürken, devlet hastanesi çalışanı olan doktor hakkında 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezasının öngörülmesi adaletsizliğe yol açacağından doktrindeki baskın olan görüşe katılmamaktadırlar (2020:233).

Bu görüşler ve açıklamalar muvacehesinde Kanununun 204/2 maddesinde resmi belgede sahtecilik suçunun sadece kamu görevlileri tarafından işlenebileceğini belirten kanun koyucu, 210/2 maddesinde özel bir düzenlemeye giderek kamu görevlisi olmayan tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin işlemiş oldukları resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmalarını öngörmüştür. Zira kamu görevlisi olarak cezalandırılması gerektiği düşünülse idi 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9'uncu maddesinde kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticilerin görevleri sırasında suç işlemeleri halinde TCK hükümlerinin uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılmaları yönündeki hüküm gibi düzenleme yoluna gidilirdi. Özel kurumda görev yapan öğretmenler için kamu görevlisi sayılacakları hüküm altına alınmışken tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişiler hakkında ayrı bir düzenleme yoluna gidilmesi gerek kanunda ayrıksı bir düzenlemenin olması gerekse öngörülen ceza miktarının kamu görevlisine nazaran daha az olması hususları gözetildiğinde hakkaniyete aykırı bir görüntü oluşturmaktadır.

Madde metninde belirtilen ve sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği resmi belgelere; sağlık raporları, hastalık raporları veya ölüm raporları örnek olarak verilebilir (Erbaş;2013:337). Misal bir hekimin tedavi veya teşhisine ilişkin hatası nedeniyle belgede yapılan yanlışlıkların mezkûr suça vücut vermeyeceği ileri sürülmektedir (Artuç,2018:1104). Konu ile alakalı olarak yerleşik Yargıtay içtihatları mevcuttur.³⁶

1.4.1.2. Mağdur

Her suçun bir faili olmakla birlikte mutlaka mağduru da bulunmaktadır. Mağduru olmayan bir suç yoktur. Suçun mağduru sadece gerçek kişiler olabilmekte, tüzel kişiler ise sadece suçtan zarar gören sıfatını haiz olabilmektedir. TCK kapsamında ancak gerçek kişiler suçun mağduru olabilmektedir (Cirit ve Atalay,2020:14). Resmi belgede sahtecilik suçu TCK'nin topluma karşı işlenen suçlar bölümünde düzenleme alanı bulması hasebiyle

³⁶Bkz. Yarg., 11. C.D., 2017/4029 E., 2021/3669 K., 13/04/2021 tarihli ilamında; “*Dosya kapsamına göre; Büyükşehir Belediye hastanesinde doktor olarak görev yapan sanıklar ..., ..., ... ve ... ile ...Şti.'nin yetkilisi olan sanık ... hakkında yüklenen sahtecilik eyleminin TCK'nin 210. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolünür” şeklindeki düzenleme uyarınca, maddede belirtilen özel sağlık mesleği mensuplarının sahtecilik eylemlerinin, fıkranın ikinci cümlesindeki koşulun gerçekleşmesi halinde devamlılık gösteren daire kararlarında da açıklandığı üzere kamu görevlisi olmaması nedeniyle ancak TCK'nin 204. maddesinin 1. fıkrasındaki resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı...*”

bölüm başlığından da anlaşılacağı üzere toplumun tamamına karşı işlenmiş bir suç olarak nitelendirilmektedir (Özbek vd.,2014:763; Bayraktar vd.,2020:88). Dolayısıyla suçun mağduru kamudur (Ercan,2016a:263; Gökçen,2018:182; Akın,2021:385).

Mağdurun belirlenmesine yönelik olarak Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/14699 Esas, 2020/755 Karar sayılı ve 03/02/2020 tarihli ilamında;

“5237 sayılı TCK'nin “Kamu güvenine karşı suçlar” bölümünde düzenlenen ve belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ile kamu güveninin sarsıldığı kabul edilerek suç sayılıp yaptırıma bağlanan “belgede sahtecilik” suçunun hukuki konusunun kamu güveni olduğu, suçun işlenmesi ile kamu güveninin sarsılması dışında, bir veya birden fazla kişi de haksızlığa uğrayıp, suçtan zarar görmesi halinde dahi, suçun mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğuna dair kabulünün etkilenmeyeceği, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağı kabulü gerekeceği...”

hükmüne yer verilerek kişilerin haksızlığa uğramış olması halinde dahi suçun mağdurunun toplum olduğu belirtilmiş ve konuya netlik kazandırılmıştır. Her ne kadar Yargıtay haksızlığa uğrayan kişinin suçtan zarar gören olarak nitelendirilmesi gerektiğini belirtmiş ise de bu durumun genelleştirilmemesi gerektiği değerlendirilmektedir. Şöyle ki; devlet hastanesinde kamu görevlisi olarak görevi gereği ilaç yazma yetkisini haiz doktorun, yüz kişilik hasta grubunu hastaların haberi dahilinde olmadan haklarında reçete düzenlemesi şeklinde gerçekleştireceği eylemde gerçekten mağdur toplum, suçtan zarar gören ise haklarında reçete düzenlenen hastalardır. Ancak tedavül imkânı oldukça geniş olan kambiyo senetleri üzerinde gerçekleştirilecek sahtecilik eyleminde durum bir önceki olayımızdaki gibi olmayacaktır. Şöyle ki; X kişinin keşideci olduğu, Y kişinin lehtar olduğu bir kambiyo senedinde X kişisi tarafından gerçekte ödenmesi gereken tutar 100 TL iken Y kişisi tarafından bu tutarın yanına bir sıfır eklenmesi suretiyle 1000 TL yapılması ve akabinde Z isimli şahsa ciro edilmesi şeklinde gerçekleşen eylemde Z kişisi ödeme günü X kişinin kapısını çaldığında belgenin değiştirildiği ortaya çıkacak ve tarafların başvurusu üzerine konu ile alakalı olarak adli tahkikat yürütülecektir. Burada Z kişinin

maruz kaldığı haksızlık içeriği dikkate alındığından suçtan zarar görenden ziyade direkt mağdur olarak hukuki statü verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.³⁷

1.4.1.3 Konu

Suçun konusunu resmi belge ve resmi belge hükmündeki belgeler oluşturmaktadır (Bayraktar vd.,2020:88).³⁸ Bu hususta yukarıda detayları belirtilen açıklamalara yer verilmiştir.

1.4.1.4 Fiil

Fiil, bireylerin dış dünyaya yansıttıkları icrai veya ihmali davranışlardır (Gökçen,2018:146). Kanun koyucu 5237 sayılı TCK'nin 204'üncü maddesi kapsamında düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçlarıyla sahtecilik eylemlerini yasaklamıştır. Niteliği itibarıyla seçimlik hareketli suç olan resmi belgede sahtecilik suçunda madde metninde belirtilen eylemlerden herhangi birinin gerçekleştirilmiş olması suçun oluşması için yeterli olup diğer seçimlik hareketli eylemlerin gerçekleştirilmesine gerek yoktur (Akın,2021:386). Bu başlık altında sivil kişi ve kamu görevlisi tarafından işlenebilen seçimlik hareketli eylemler ile tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişiler tarafından işlenebilen eylemler üzerinde durulmuştur.

1.4.1.4.1. Sivil Kişi Tarafından İşlenebilen Seçimlik Hareketli Eylemler

TCK'nin 204'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında sivil kişiler tarafından işlenebilecek sahtecilik eylemleri “*Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan...*” şeklinde üç değişik durum ile açıklanmıştır. Söz konusu üç eylemden bir tanesinin gerçekleştirilmiş olması suçun tamamlanması için yeterli görülmektedir (Bayraktar vd.,2020:100). Yani sahte bir belgeyi değiştiren kişinin belgeyi kullanmasına ya da sahte belge düzenleyen kişinin bu belgeyi kullanmasına gerek yoktur.

Kısaca anılan üç eyleme değinecek olursak; resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesinden hukuk dünyasında yer almayan resmi belgenin sanki mevcutmuşçasına sahte olarak üretilmesi, meydana getirilmesi ve oluşturulması anlaşılmalı, bu düzenlemenin yapılabilmesi için ise asıl belgeyi düzenlemeye yetkili makama ait şekil unsurları taklit

³⁷ Kısmen benzer görüş için bkz.(Demir, 2019:55).

³⁸YCGK, 2016/1334 E., 2020/346 K., 07/07/2020 tarihli ilamı.

edilmelidir. Aksi halde bu şekil şartlarının olmaması durumunda sahtecilikten de söz edilemeyecektir (Gökçen,2018:149-152). Örneğin; sahte pasaportun düzenlenmesi için gerekli unsurlardan biri olan mühür hariç bütün şekil şartlarının yerine getirilmesi resmi belgede sahtecilikten ziyade özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır. Söz konusu eylemin aldatıcılık özelliğinin bulunup bulunmamasına yönelik olarak doktrinde tartışmalar bulunmaktadır. Mezkûr maddede bir resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi ve sahte resmi belgenin kullanılmasında başkalarını aldatma unsurundan bahsedilmemiştir. Doğal olarak resmi belgenin değiştirilmesi seçimlik hareketinde aldatma unsuruna değinilmesi karşısında resmi belgenin düzenlenmesine ve sahte resmi belgenin kullanılmasına değinilmemesi hususu akıllarda soru işareti oluşturmaktadır. Suçta ve cezada kanunilik ilkesini oluşturan Anayasa'nın 38'inci maddesinde *“Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.”* şeklindeki hükmü ile TCK'nin 2'nci maddesinde *“Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.”* şeklindeki hükmü nazara alındığında aldatıcılık unsurunu resmi belgenin düzenlenmesinde ve sahte resmi belgenin kullanılmasında aramanın hukuka aykırılık teşkil edebileceği yönünde ikileme kalınırsa da madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere sahteciliğin oluşabilmesi için başkalarını aldatmaya elverişli eylemlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Özbek vd.,204:765; Gökçen,2018:154; Kahraman,2020:784; Dağoğlu,2016:45 ; Hakeri ve Tekin,2021:265; Taşdemir,2019:187). Aldatıcılık unsuru, yasama organı tarafından bütün seçimlik hareketli eylemleri kapsayacak şekilde yeniden ele alınarak tereddütün ortadan kaldırılması yönünde bir aksiyon alınması gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur (Özbek vd.,204:765). Her ne kadar sahteciliğin aldatma unsurunu taşıması gerektiği yönünde doktrin görüşüne dayanılarak aldatıcılığın resmi belgenin düzenlenmesinde ve kullanılmasında da olması gerektiği düşüncesi hâkim ise de, kanun koyucunun bilinçli olarak *“...gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren...”* ifadesini maddede düzenlediği hususu da gözden uzak tutulmamalıdır. Şöyle ki; söz konusu bir resmi belgenin üzerinde yapılan değişiklik resmi belgeyi bozma suçuna sebebiyet verebileceği için *“aldatacak şekilde değiştiren”* denilmesi suretiyle gerçekte sahtecilik olan kastın başka suçlara mahal vermesini engellemeye yönelik olarak neticede kısıtlamaya gidildiği değerlendirilmektedir.

Resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi eyleminde resmi belge üzerinde silme veyahut ilave yapma şeklinde bir davranışın sergilenmesi gerekmektedir (Özbek vd.,2014:766). Bu eylemler resmi belgeyi ortadan kaldıracak seviyede olmamalıdır. Aksi halde TCK'nin 205'inci maddesinde unsurları belirtilen resmi belgeyi yok etme suçu meydana gelecektir (Bayraktar vd.,2020:102). Örneğin; 48 E 48 plakalı araçtaki “E” harfinin son çizgisinin silinerek 48 F 48 sayılı plaka haline getirilmesi; X kişinin keşideci olduğu, Y kişinin lehtar olduğu bir kambiyo senedinde X kişisi tarafından gerçekte ödenmesi gereken tutar 100 TL iken Y kişisi tarafından bu tutarın yanına bir sıfır eklenmesi suretiyle 1000 TL yapılması veya ödeme tarihinin 07/10/2019 iken 07/10/2018 haline getirilmesi söz konusu eylemi oluşturmaktadır. Değiştirilen belgenin sahteliğinden bahsedilebilmesi için ilk bakışta beş duyu ile anlaşılabilir olmaması ve kişiyi aldatıcı³⁹ nitelikte olması gerekmektedir (Ercan,2016a:266; Hakeri ve Tekin,2021:267). Belgenin aldatma niteliği yoksa sahtecilik suçu da oluşmayacaktır (Kahraman,2020:782) Bu noktada açıklanmasında fayda vardır ki YCGK'nin 2003/6-232 Esas, 2003/250 Karar ve 14/10/2003 tarihli kararında “...suça konu belgenin fotokopi olması durumunda hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı, aslı bulunamayan evrakların aldatma niteliğinin bulunup bulunmadığının da tespit edilemeyeceği, fiili işgalin aldatma niteliğini göstermeyeceği açıktır.” denilerek fotokopi mahiyetindeki belgelerin resmi evrak niteliği taşımamakla birlikte işgal kabiliyeti de bulunmadığı belirtilmiştir. Bu konuya ilişkin olarak bir başka örnek ise; X isimli şahsın aracının plakasında bulunan “T” harfinin üzerine bir nokta koyarak “İ” haline getirmesi şeklindeki eyleminin polis tarafından fark edilmesi şeklinde cereyan eden olayda resmi belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır. Bilinen bir gerçeklik vardır ki İ, Ö, Ü, Ğ harflerini içinde barındıran plaka bugüne kadar kullanılmamıştır. İlk bakışta sahte olduğu anlaşılan bu plakanın aldatma niteliği bulunmamaktadır.

Sahte resmi belgenin kullanılması eylemi, sahte belgenin gerçeği normal hayatta ne amaçla kullanılacaksa sahte belgeyle o amaca yönelik bir faaliyette bulunmak şeklinde tanımlanabilir. Eyleme konu sahte belgeyi kullananın ya da başkası tarafından düzenlenmiş

³⁹Yarg., 11. C.D., 2020/3806 E., 2021/5374 K., 16/06/2021 tarihli ilamında; “...Saniğin, ... adına düzenlenmiş üzerinde kendi fotoğrafı bulunan sahte nüfus cüzdanını kullanmak suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında; dosya arasında bulunan suça konu nüfus cüzdanı aslı üzerinde heyetimizce yapılan gözlemlerde, Van Jandarma Kriminal Laboratuvarına ait 30/12/2014 tarihli raporda belirtilmiş olduğu gibi fotoğrafın düzgün kesilmiş olmadığı ve fotoğraf hanesine yapışık bulunmadığı, fotoğrafın belgeye sonradan yapılandırıldığı ilk bakışta anlaşılması karşısında; yapılan sahteciliğin aldatıcılık niteliği bulunmadığından, yüklenen suçun unsurlarının oluşmadığı ve saniğin beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, mahkûmiyetine karar verilmesi yasaya aykırı...”

olmasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Söz konusu sahte belgenin kullanılması suçun oluşması için yeterlidir (Özbek vd.,2014:767). Örneğin; X kişisi tarafından Y'nin bilgilerini içerir nüfus cüzdanı oluşturularak cüzdanın Z'ye verildiği, Z'nin de Y'ye ait nüfus cüzdanı bilgileri ile araç satış işlemini gerçekleştirdiği olayda Z'nin eylemi sahte resmi belgenin kullanılması suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu teşkil edecektir.

1.4.1.4.2. Kamu Görevlisi Tarafından İşlenebilen Seçimlik Hareketli Eylemler

Kamu görevlisince işlenebilen ve 204 üncü maddenin ikinci fıkrasında bahsedilen seçimlik hareketli eylemler, birinci fıkrada tanımlanan suçu oluşturan seçimlik hareketlerden ibarettir. Bu eylemlere ek olarak ikinci fıkrada kamu görevlilerinin gerçeğe aykırı belge düzenlemelerinden bahsedilmiştir. Belgenin muhteviyatını oluşturan iradenin sahil olmadığı durumlarda gerçeğe aykırı belgeden söz edilir (Gökçen,2018:310). Kamu görevlisinin bir hadiseyi gerçeğe aykırı olarak kendi huzurunda gerçekleşmiş gibi göstererek belge düzenlemesi hâlinde mezkûr suç oluşacak olup bu durum madde gerekçesinde de detaylıca açıklanmıştır (Aslan,2015:162). Kamu görevlisi düzenlediği sahte belgeyi kullanması halinde resmi belgede sahtecilik suçu belgenin düzenlenmesi ile tamamlanmış, kullanılmasıyla sona ermiştir (Artuç,2018:1071). Ayrıca belirtmekte fayda var ki kamu görevlisi söz konusu seçimlik hareketli eylemleri görevi gereği yetkili olduğu belge üzerinde gerçekleştirmelidir (Taşdemir,2019:197).

1.4.1.4.3. Tabip, Diş Tabibi, Eczacı, Ebe, Hemşire veya Diğer Sağlık Mesleği Mensubu Kişiler Tarafından İşlenebilen Eylemler

Tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişiler tarafından işlenebilen ve 210'uncu maddenin 2'nci fıkrasında bahsedilen seçimlik hareketli eylem "*Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" şeklinde belirtilmiştir. Cümleye "*düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılır.*" şeklinde devam edilmiş ve düzenlenen belgenin menfaat sağlaması ya da kamu veya kişilerin zararına sonuçlara yol açması halinde 204'üncü madde uyarınca cezalandırılacakları belirtilmiştir.

Her ne kadar 210'uncu maddenin 2'nci fıkrasının ikinci cümlesinde "*resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılır*" şeklinde bir atıfta bulunulmuş ise de 204'üncü

maddenin hangi fıkrasına atıf yapıldığı belirsizdir. Bu çerçevede tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin kamu görevlisi kabul edilmeyerek haklarında TCK'nin 204'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Kanunun 204'üncü maddesinde belirtilen eylemlerden farklı olarak 210'uncu maddesinde sadece failin söz konusu belgeyi düzenlemesi eylemi konu edinilmiştir (Taşdemir,2019:178).

Tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin düzenledikleri belgeyi kullanmaları halinde TCK'nin 207/2 maddesi uygulama alanı bulacaktır (Artuç,2018:1104).

1.4.1.5. Nedensellik Bağı

Nedensellik bağı sebep ve sonuç arasındaki bağlantıyı ifade etmektedir. Ceza hukuku, davranışı suç olarak düzenleyip sonucunu da suç kapsamına alıyorsa, bu suçun oluşması için davranış ile sonuç arasında bir nedensellik bağı bulunması gerekir. Kısaca kanunun suçun oluşması için bir sonuç aradığı durumlarda, sutaki davranış ile sonuç arasında bir nedensellik ilişkisine işaret etmesi halinde nedensellik bağı gündeme gelecektir (meroğlu,2013:1561). İnceleme konusu suç sırf hareket, yani hareketin neticeye bitişik olduğu bir suç olması (Bayraktar vd.,2020:100; Akın,2021:206) dolayısıyla nedensellik bağı açısından inceleme yapılmamıştır.

1.4.2. Manevi Unsurları

Bir eylemin gerçekleştirilmesi için o eyleme yönelik olarak irade beyanının verilmiş olması gerekmektedir. Yani fail ile fiil arasında bir bağın oluşması şartı aranmaktadır. Mezkûr kanun kapsamında bu bağa manevi bağ denmektedir (Kılıç,2020:5). TCK münderecatında fail ile fiil arasındaki bağ kastla veya taksirle kurulabilmektedir. Nitekim TCK'nin 21'inci maddesinin 1'inci fıkrasında “*Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.*” denilmesi suretiyle genel anlamda suçun oluşmasını kastın varlığına bağlamıştır. TCK'nin 22'nci maddesinin 1'inci fıkrasında “*Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.*” denilerek kanunun açıkça belirttiği hallerde bir fiilin taksirle işlenebileceği belirtilmiştir. Kısaca kast genel, taksir istisnadır denilmesi mümkündür.

Bu açıklamalar ışığında resmi belgede sahtecilik suçu yukarıda detaylarına değindiğimiz maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi ile oluşmaktadır (Bayraktar vd.,2020:107).⁴⁰ Resmi belgede sahtecilik suçunun taksirli hali Kanunda düzenlenmemesi nedeniyle mezkûr suçun sadece kasten işlenebilen bir suç olduğu anlaşılmaktadır (Artuç,2018:1072; Akın,2021:217).

Doktrinde söz konusu suçun olası kast ile işlenebileceği “*müvekkilin, avukata bir olgunun ispatı için verdiği belgenin, avukat tarafından sahte olduğu öngörülmesine rağmen umursanmayarak dosyasına koyması*” şeklindeki örnek ile açıklanmaktadır (Bayraktar vd.,2020:107).

Mezkûr suçta kastı, gerçek olanın değiştirildiğini bilme ve isteme olarak açıklamak mümkündür (Özbek vd.,2014:770).

1.4.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, tüm hukuk düzeninin getirmiş olduğu emir, yasak ve yükümlülüklerle uyulmayarak ihlal edilmesidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus ise hukuka aykırı eylem sadece ceza kanunu kapsamında ihlal olmayıp bütün hukuk düzeni kapsamında ihlaldir (Ercan,2016b:113). Bir fiil için mezkûr konu yönünden iki seçenek mevcuttur. Bu çerçevede bir fiil ya hukuka aykırıdır ya da uygundur (Göktürk,2016:419).

Resmi belgede sahtecilik suçlarında kamu görevlisi olsun veya olmasın kişilerin sahtecilik eylemine rıza göstermeleri meydana gelen hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacaktır. Kaldı ki hiçbir hak kimsenin sahte bir belgenin düzenlenmesine, değiştirilmesine ve kullanılmasına rıza göstermesine imkan da tanımamaktadır (Özbek vd.,2014:770; Ercan,2016a:268).

⁴⁰Yarg., 11. C.D., 2020/7078 E., 2021/4923 K., 08/06/2021 tarihli ilamında; “...Suç tarihinde köy muhtarı olan sanığın, İl Özel İdaresi tarafından köy camii yapımı için köy tüzel kişiliği hesabına yatırılan paranın camii inşaatını yapan usta ...'ye yatırılması hususunda alınan kararın köy karar defterine işlenmesinde, köy azaları olan temyiz dışı sanıklar ... ve ... adına atılı imzaları onların yerine atmak suretiyle kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu işlediğinin iddia ve kabul olduğu olayda; temyize gelmeyen diğer sanıklar ... ve ...'ın köy karar defterindeki imzaların kendilerine ait olduğunu kabul etmiş olmaları, aşamalarda beyanlara göre alınan karardan azalar ... ve ...'ın bilgi sahibi oldukları ve rızalarının bulunduğu, kararın içerik itibarıyla de usule uygun olduğu da göz önünde bulundurulduğunda; Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 30.03.1992 gün ve 80/98 sayılı kararında açıklandığı ve Dairemizin benzer birçok kararında vurgulandığı üzere; belgelerde sahtecilik suçlarında kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edildiğinden, somut olayda da sanığın zarar verme bilinç ve iradesi ile hareket etmediği, rızanın açık veya zımnî olabileceği ve bu rızaya dayanarak başkasının yerine imza atan kimsede sahtecilik kastının varlığı kabul olunamayacağından, sanığın sahtecilik kastı ile hareket etmediği gözetilerek üzerine atılı kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi yasaya aykırı...”

1.5. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

TCK muhteviyatında suçun özel görünüş şekilleriyle cezalandırılabilirliğin kapsamı hem genişletilebilmekte hem de daraltılabilmektedir. Suçun özel görünüş şekilleri teşebbüs, iştirak ve içtima başlıkları altında üç bölümde incelenmiştir.

1.5.1. Teşebbüs

TCK'nin 35'inci maddesinde “*Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.*” denilerek teşebbüsün tanımı yapılmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçlarında nedensellik bağıncı incelerken mezkûr suçun sırf hareket suçu olduğu belirtilmişti. Dolayısıyla hareketi neticesine bitişik olan suç açısından teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Bu konuda Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2015/3934 Esas, 2015/30675 Karar ve 09/11/2015 tarihli ilamında;

“Sanığın katılanın bankadan kredi çekmesine yardım etme bahanesi ile vekaletname, borçlularına götürüp vermek bahanesiyle bir adet imzalı senet ve mal beyanında bulunacağını söyleyerek iki adet boş belgeyi katılana imzalatıp aldıktan sonra senedi doldurup, alacaklı ve ciranta ekleyip M.. B..'e vermesi onun da icraya koyması, boş belgelerin üstünü doldurup vekaletnameye dayanarak katılanın evini satmak üzere anlaştığı ancak azilname sonrası satışın gerçekleşmemesi üzerine alacak davası açan ve kendisini davalı gösteren E.. E..'in alacak davasında kullanması biçimindeki eylemlerinin; belgede sahtecilik suçlarının niteliği gereği neticesi harekete bitişik suçlardan olduğundan bu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı da dikkate alındığında küll halinde TCK'nin 204/1, 43/1. maddelerine uyan zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı...”

ve Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2014/1485 Esas, 2015/22917 Karar ve 26/02/2015 tarihli ilamında;

“Resmi belgede sahtecilik suçlarının niteliği gereği neticesi harekete bitişik suçlardan olduğundan bu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı, suçun, belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması ile oluşacağı cihetle, sanığın katılanın kimlik bilgilerine göre düzenleyip üzerine katılana ait fotoğrafı yapıştırdığı imzasız nüfus cüzdanı talep belgesini kızı aracılığı ile

muhtara gönderdiği, ancak muhtarın şüphelenerek belgeyi onaylamayıp katılana durumu bildirmesinden ibaret olayda, resmi belgede sahtecilik suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı gözetilmeden, eylemin teşebbüs aşamasında kaldığından bahisle yazılı biçimde mahkûmiyet kararı verilmesi, Yasaya aykırı, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükmün bu sebepten dolayı 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nun 321. maddesi uyarınca istem gibi BOZULMASINA”

karar verilerek konuya netlik kazandırmıştır.

Resmi belgenin değiştirilmesine veyahut sahte belgenin düzenlenmesine rağmen elde olmayan sebeplerle suçun tamamlanamadığı, yani hareketin bölünebilir olması halinde teşebbüsün mezkûr suç açısından uygulanacağını belirten görüşler de mevcuttur. Fail, resmi belgeyi düzenlemeye başlamış, ancak elinde olmayan sebeplerle tamamlayamamış ise suça teşebbüs gündeme gelebilecek, öte yandan faile mahkûmiyet kararı verilemeyecektir. Zira yukarıda da değinildiği üzere tamamlanmayan resmi bir belgenin aldatma kabiliyeti bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu kapsamda teşebbüs hükümlerinin uygulanması da mümkün değildir (Taşdemir,2019:83). Kaldı ki belgede sahtecilik suçları neticesi eyleme bitişik suç olması dolayısıyla hareketin bölünebilirliğinden bahsetmek de mümkün değildir. Bu konuda teşebbüs aşamasının tamamlanmış suç gibi cezalandırılacağı yönünde yasal bir düzenleme mevcut olmadıkça uygulamaya bu haliyle devam olunması gerektiği değerlendirilmektedir.⁴¹

1.5.2. İştirak

İştirak; faillik, azmettirme ve yardım etme olmak üzere TCK'nin 37, 38 ve 39'uncu maddelerinde düzenlenmiştir. Şerikler her ne kadar suçu bizzat gerçekleştirmeseler de suçun işlenmesine yönelik olarak faile yardım etme veya azmettirme şeklinde katkı sağlamaktadırlar.

Azmettirme, suç işleme kararı olmayan faile suçu işlemesi yönünde karar verdirtme şeklinde gerçekleşmektedir (Demirel ve Kartal,2019:461).⁴²

⁴¹ Bu hususta karşı görüşler için ayrıca bkz. (Turhan, 2016:78 ; Dağoğlu, 2016:61; Görkemli, 2021:413 ; Hakeri ve Tekin, 2021:269, Bayraktar vd., 2020:106).

⁴²Yarg., 11. C.D., 2020/4673 E., 2021/5966 K., 28.06.2021 tarihli ilamında; “...Sanık ...'nın ... tarafından düzenlenen suça konu makbuz ile ... ve ... tarafından düzenlenen makbuzun iptal edildiğine dair tutanağın

Yardım etme, suç işleme kararını vermiş olan faile, faillik oluşturmayan her türlü maddi ve manevi destek sağlanması şeklinde vücut bulmaktadır (Çelen,2015:26).

Resmi belgede sahtecilik suçunda ilk fıkrada belirtilen sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna iştirak mümkündür. Kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçuna fail olarak iştirak TCK'nin 40'ıncı maddesinin 2'nci fıkrasında “Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.” hükmü gereği mümkün değildir ancak yardım eden ve azmettiren sıfatlarıyla suça iştirakte herhangi bir engel bulunmamaktadır (Bayraktar vd.,2020:111).⁴³ Böyle bir durumda özel fail hakkında TCK 204/2 maddesi uygulama alanı bulacak iken üçüncü şahıs yönünden failliğin şerikliğe asliliği kuralı gereği TCK 204/1 maddesi uygulama alanı bulacaktır. Örneğin; Tarsus Devlet Hastanesi'nde görevli X'in, eczacı Y ile fikir ve eylem birliği içerisinde hareket ettiği bir durumda X'in gerçekte var olmayan hastasına yazmış olduğu reçetenin Y tarafından faturalandırılması durumunda X olayımızın özel faili Y ise üçüncü kişisidir. X'in üzerine atılı eylem TCK 204/2 maddesinde belirtilen suç oluşturmakla birlikte Y'nin hukuki durumu ise 204/2'ye yardım etme veya azmettirme kapsamında kalmaktadır. Ancak Y'nin tek başına fatura düzenlemek suretiyle işlemiş olduğu suç ise tek başına TCK 204/1 maddesinde belirtilen suç oluşturmaktadır. Bu kapsamda failliğin şerikliğe asliliği kuralı gereği Y hakkında TCK 204/1 maddesinin tatbiki gerekmektedir.

düzenlenmesine azmettirme şeklindeki eyleminin farklı tarihlerde gerçekleştiği ve zincirleme şekilde kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturduğu halde TCK'nin 43. maddesi uygulanmayarak eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamış...”

⁴³Yarg., 11. C.D., 2017/13494 E., 2021/4649 K., 01/06/2021 tarihli ilamında; “...Dosyada adı geçen sürücü kurslarının sahibi olan sanık ...'in talimatları doğrultusunda sanığa ait çeşitli sürücü kurslarında çalışan sanıklar ..., ... ve ...'nun bazı sürücü adaylarına hiç muayene edilmeden sağlık raporu düzenlendiği, ... Merkez Sağlık ocağında doktor olarak görev yapan hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanık ...'in de sürücü adaylarını görmeden ve muayene etmeden görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bu raporları kaşeleyip imzaladığının iddia olduğu olayda; sanık ...'in suçlamaları kabul etmediği ancak sürücü kursuna kayıt olmuş tanıkların bir kısmının hiç sağlık raporundan geçmediklerini beyan etmeleri, temyiz konusu olan ve olmayan diğer sanıkların beyanlarında da bazen hiç sağlık raporundan geçmeyen adaylara da rapor düzenlenip doktor olan sanık ...'e imzalandığının beyan edilmesi, eylemin dosyada mevcut sanık ve tanık beyanlarıyla sabit olması karşısında; hakkında TCK'nin 210/2. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen ve temyiz konusu olmayan sanık ...'in görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu sağlık raporlarının sahte olarak düzenlenmesi eyleminin TCK'nin 204/2. maddesinde düzenlenen kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturacağı, TCK'nin 40/2. maddesine göre, özgü suçlarda özel faillik niteliği taşıyan kişilerin fail olabileceği, bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişilerin ise ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabileceği, sanık ...'in azmettiren olarak, sanıklar ..., ..., ve ...'in da yardım eden olarak kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği eylemine iştirak ettikleri anlaşılacakla sübut eden sanık ...'in kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliğine azmettiren olarak, sanıklar ..., ... ve ...'in ise yardım eden olarak mahkumiyetleri yerine delillerin takdirinde yanlıya düşülerek beraatlerine karar verilmesi...”

1.5.3. İçtima

5237 sayılı TCK kapsamında işlenen her bir suç için ayrı ayrı cezalandırılma yoluna gidilmesi yönünde hâkim ilke mevcuttur.⁴⁴ Bu kuralın istisnasını ise mezkûr kanunun ikinci kısmının beşinci bölümünde “suçların içtimai” başlığı altında incelenen bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima maddelerinde unsurları belirtilen haller oluşturmaktadır (Gökcen,2018:264).

Suçların içtimai, birden çok suçun işlenmesine rağmen farklı gerekçelerle tek suçtan cezalandırılması durumudur (Özen,2007:133).

TCK'nin 43'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında zincirleme suç “*Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Aynı şekilde 43'üncü maddede “*Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.*” denilerek zincirleme suç hükümlerinde öngörülen cezaya hükmedilmesi gerektiği belirtilmiştir. Toplumunu oluşturan kişilerin mağdur olduğu suçlarda belirlenebilir bir kişi mağdur olmadığı için zincirleme suç hükümleri uygulanmalıdır (Turhan,2016:85).⁴⁵ Bu açıklamalar çerçevesinde örnek vermek gerekirse; X kişinin farklı tarihlerde farklı nüfus cüzdanı düzenlemesi şeklinde gerçekleşen eyleminde her bir eylemi dolayısıyla ayrı ayrı cezalandırılması yoluna gidilmeyerek

⁴⁴YCGK, 2013/11-397 E., 2014/202 K., 22/04/2014 tarihli ilamında; “...5237 sayılı TCK'na hâkim olan ilke gerçek içtima olduğundan, bunun sonucu olarak, "kaç fiil varsa o kadar suç, kaç suç varsa o kadar ceza" söz konusu olacaktır. Bunun istisnaları, suçların içtimai bölümünde belirlenmiştir. Bu istisnalar dışında, işlenen her bir suçla ilgili olarak ayrı ayrı cezaya hükmedilecektir. Böylece verilen her bir ceza, bağımsızlığını koruyacaktır...” şeklinde ifade etmiştir.

⁴⁵Yarg., 11. C.D., 2020/4343 E., 2021/6163 K., 01/07/2021 tarihli ilamında; “...Suç tarihinde PTT merkez müdürü olarak görev yapan sanığın, sahte belgeler düzenlemek suretiyle kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinin iddia ve kabul olunduğu olayda; Dairemizce de benimsenen ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 22.04.2014 tarih ve 2013/11-397-2014/202 sayılı kararında açıklandığı üzere, 765 sayılı TCK ile 5237 sayılı TCK'nin “Kamu güvenine karşı suçlar” bölümünde düzenlenen ve belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ile kamu güveninin sarsıldığı kabul edilerek suç sayılıp yaptırma bağlanan “resmi belgede sahtecilik suçları”nda korunan hukuki yararın kamu güveni olduğu, suçun işlenmesi ile kamu güveninin sarsılması dışında, bir veya birden fazla kişi de haksızlığa uğrayıp, suçtan zarar görmesi halinde dahi, suçun mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğuna dair kabulünün etkilenmeyeceği, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağı kabulü gerekeceği ve 5237 sayılı TCK'nin 43. maddesi uyarınca, “bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla ya da aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi” durumunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının mümkün olduğu da gözetilerek; açıklanan ilkeler doğrultusunda, sanığın eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nin 204/2, 43/1. maddeleri kapsamında zincirleme şekilde kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden, sanık hakkında eylemlerinin ayrı ayrı suçları oluşturduğu kabulü ile kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan dört kez mahkûmiyet hükmü kurulması suretiyle fazla ceza tayini...”

zincirleme suç hükümleri kapsamında ve suçun tek mağdurunun toplum olması dolayısıyla 43'üncü maddenin 1'inci fıkrası gereğince cezasında artırım yapılması yoluna başvurulacaktır.

Fikri içtimayı düzenleyen 44'üncü maddede fikri içtima "*İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.*" şeklinde tanımlanmıştır. Bu düzenlemeye göre fikri içtimanın uygulanabilmesi için bir fiil ile kanunun birden çok farklı hükmünün ihlal edilmesi ve birden çok suçun işlenmesi gerekmekte olup netice itibarıyla da en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırma yoluna gidilmesi gerekmektedir (Özen,2007:133). Konumuzu oluşturan resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin olarak TCK'nin 212'nci maddesinde özel bir düzenlemeye yer verilerek sahte resmi belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezanın tatbik olunacağı belirtilmiştir (Adalet Akademisi Yayınları,2020:723).⁴⁶ Böylece resmi belgede sahtecilik ile birlikte ihaleye fesat karıştırma, zimmet, rüşvet, dolandırıcılık⁴⁷ veya başka bir suçun birlikte işlenmesi halinde fail her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır (Artuç,2018:1072).

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 5'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında; "*Bu kanunda tanımlanan suçların ve kabahatlerin, belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde, ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunur.*" şeklinde belirtilerek TCK'nin 212'nci maddesine benzer bir düzenleme getirilmiştir.

⁴⁶Yarg., 8. C.D., 2019/19322 E., 2020/14906 K., 02/07/2020 tarihli ilamında; "...5237 Sayılı TCK'nin 212. maddesine göre sahte resmi belgenin başka bir suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem resmi belgede sahtecilik hem de işlenen suçtan ayrı ayrı cezaya hükmolunacağını belirtilmesi, oluşa ve tüm dosya kapsamına göre; sanığın mağdur ...'e ait sürücü belgesine kendisine ait fotoğrafı yapıştırmak suretiyle sahte resmi belge düzenlediği, bu belgenin alınan kriminal rapor ve Mahkemece 10.03.2015 tarihli gözlemde işgal (aldatma) kabiliyetinin bulunduğu tespit edildiği, yine bu belge ile sanığın ... A.Ş.'ye başvurarak sahte kredi kartı başvurusu yaptığı ve kartın teslim edileceği bahanesiyle sanığın bankaca aranarak bankaya davet edildiği ve bu esnada kolluk görevlilerine yapılan ihbar üzerine yakalandığı ve bu esnada kendisini mağdur olarak tanıtarak mağdurun kimlik bilgilerini kullandığının anlaşılması karşısında sanığın resmi belgede sahtecilik suçu yanında başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerini kullanma suçundan cezalandırılmasına karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir..."

⁴⁷Yarg., 11. C.D., 2013/7917 E., 2015/24437 K., 01/04/2015 tarihli ilamında; "*İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 18.10.2012 tarihli iddianamesi ile sanık hakkında sahte nüfus cüzdanı ile bankaya müracaat etmek suretiyle kredi aldığı iddiasıyla açılan kamu davasında, sevk de yer verilmemekle birlikte resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturan nüfus cüzdanında sahtecilik eyleminin de anlatıldığı, 5237 sayılı TCK'nun 212. maddesinde yer alan "sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur." şeklindeki düzenleme karşısında, eylemin sübutu halinde zincirleme biçimde "sahtecilik" suçundan da ayrı hüküm kurulması gerekirken suça konu belgelerin "dolandırıcılık" suçunun unsuru olduğundan bahisle yazılı şekilde sahtecilik suçundan ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi..."*

5607 sayılı Kanun özel bir kanun olmakla birlikte kanun koyucu, söz konusu kanunda gerçekleştirilen suç ve kabahatlerin belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde gerçek içtima kuralı gereğince failin cezalandırılmasını öngörmüştür. TCK 212'nci maddesinde belirtilen ayrıksı durum mezkûr Kanunun genel hükümleri içeren 1-75 maddelerinde düzenlenmeyerek 75'inci maddenin devamında, yani özel hükümlerde düzenlenmiş olması dolayısıyla her özel kanunda belirtilen suç ve kabahatlerin belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde ayrı hükümlerin uygulanması yoluna gidilmeyecektir.

1.6. Ceza Kanunları Kapsamında Soruşturma Usulü, Yaptırım, Görevli ve Yetkili Mahkeme

Sivil kişilerin işlemiş olduğu resmi belgede sahtecilik suçunun soruşturması genel soruşturma esasları kapsamında olup ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâlin öğrenilmesinin hemen akabinde Cumhuriyet savcısı tarafından re'sen soruşturma işlemleri başlatılır (bkz. CMK m.160).

Kamu görevlilerinin işlemiş olduğu sahtecilik eylemlerinin soruşturması Anayasa'nın 129'uncu maddesinin son fıkrasında "*Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.*" hükmü gereği izne tabi tutulmuştur.⁴⁸ Dolayısıyla kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı genel soruşturma yapılması açıkça Anayasa'ya aykırı olacaktır (Gökcan ve Artuç,2017:530).

Resmi belgede sahtecilik suçunun takibi şikâyete tabi bir suç değildir (Artuç,2018:1073).

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun ile adli yargı ilk derece mahkemeleri ile BAM'nin kuruluş, görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu kapsamda mezkûr Kanunun 11'inci maddesi gereğince kamu görevlisi tarafından görevi gereği işlenen resmi belgede

⁴⁸Yarg., 11. C.D., 2019/365 E., 2021/5231 K., 01/04/2015 tarihli ilamında; "...Sanık hakkında kamu görevlisinin resmi belge sahteciliği suçundan açılan kamu davasında; sanığın eylemlerini görevi sebebiyle işlediğinin anlaşılması karşısında bu suç yönünden, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca yetkili merciden soruşturma izni alındıktan sonra dava açılması gerektiği gözetilmeden, zimmet suçuyla birlikte yürütülen soruşturma sonrasında genel hükümlere göre açılan davaya devamlı hüküm kurulması..."

sahtecilik suçu ile alakalı olarak kovuşturma yapmaya görevli mahkeme Ağır Ceza Mahkemesi, sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu ile alakalı olarak kovuşturma yapmaya görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesi'dir (Yalvaç,2020:270).⁴⁹

204'üncü maddenin 1'inci fıkrası hükmü gereğince verilecek ceza “iki yıldan beş yıla kadar hapis” cezası, 204'üncü maddenin 2'nci fıkrası hükmü gereğince verilecek ceza “üç yıldan sekiz yıla kadar hapis” cezası, 204'üncü maddenin 3'üncü fıkrası gereğince resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde yarı oranından artırılmış ceza tatbik olunacaktır (Yalvaç,2020:270).

5237 sayılı TCK'nin 53/1-a, 53/2 ve 53/5 maddeleri uyarınca TCK'nin 204/2'nci maddesinde unsurları belirtilen resmi belgede sahtecilik suçundan mahkûm olan kamu görevlisi, mahkûmiyet kararının kanuni sonucu olarak kamu görevini ifa etmekten almış olduğu hapis cezasının infazının tamamlanmasına kadar yoksun bırakılır. Ayrıca 1'inci fıkra da belirtilen hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle hapis cezası alınması halinde cezanın infazından başlamak üzere hükmolunacak cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir.

5237 sayılı TCK'nin 66/1-e maddesi gereğince herkes tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçunun dava zamanaşımı süresi, suçun işlendiği günden itibaren sekiz yıldır. Kamu görevlisi tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçunun dava zamanaşımı süresi ise suçun işlendiği günden itibaren on beş yıldır.

Ceza davalarında CMK'nın 12'nci maddesi gereğince davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.

⁴⁹Yarg., 9. C.D., 2021/221 E., 2021/2972 K., 09/06/2021 tarihli ilamında; “...Olay tarihinde Karapınar İlçesi Tapu Sicil müdürü olarak görev yapan sanık hakkında iddianamede yer alan isnadların sübutu halinde Türk Ceza Kanunu'nun 204/2. maddesinde tanımlanan kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturabileceği anlaşılmalı, davaya bakmanın, delillerin takdir ve tartışılmasının 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12. maddesi uyarınca Ağır Ceza Mahkemesinin görevi kapsamında bulunduğu ve görevsizlik kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden, yargılamaya devamlı yazılı şekilde hüküm kurulması...”

İKİNCİ BÖLÜM

GERÇEĞE AYKIRI RAPOR VE BELGE DÜZENLEME SUÇU KAPSAMINDA

MEMURLARIN DİSİPLİN VE CEZA SORUŞTURMASI

Bu bölümde, kamu görevlisi ve memur kavramlarının hukuk sistemimizdeki yeri, kamu görevlileri, soruşturma usulleri, memur suçlarının ortaya çıkış şekilleri, memurlar hakkında öngörülen disiplin cezaları ve bunların yaptırımları, karşılaştırmalı olarak disiplin hukuku ve ceza hukuku kapsamında yer alan cezalar arasındaki farklar, disiplin soruşturmasında dikkat edilmesi gereken hususlar, gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenleme suçunun disiplin hukuku ve 4483 sayılı Kanun kapsamındaki karşılığı, ceza kovuşturmasının disiplin soruşturmasına etkisi ve her iki soruşturma ve kovuşturmanın bir arada yürütülüp yürütülemeyeceği, ceza mahkûmiyetinin memurluğa etkisi gerek doktrin gerekse yargı kararları çerçevesinde ele alınmıştır.

2.1. Kamu Görevlisi ve Memur Kavramları

Kamu görevlisi ve memur kavramlarına ilişkin olarak ülkemizde yeknesak bir tanımlama sağlanamamıştır (Bucaktepe,2015:3). Bu durum, kamu idareleri, kurum ve kuruluşların anılan kavramlara bakış açılarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Yüksek mahkeme olan Yargıtay söz konusu memur ve kamu görevlisi kavramlarına ceza hukuku yönünden yaklaşarak cezalandırılması gereken kişilerin boşluklardan faydalanarak cezadan kurtulmalarını engellemeyi amaçlamak düşüncesi ile hareket ederken, Yüksek Seçim Kurulu aynı kavramları seçim hukuku açısından ele alarak değerlendirmektedir. Keza Anayasa Mahkemesi de bu kavramları Kamu Hukuku ve Anayasa Hukuku çerçevesinde yorumlamaktadır. İdare hukukçuları ise söz konusu kavramları salt kendi alanları kapsamında ele almaktadır (Durmuş,2014:51).

Mezkûr kavramlar 1982 Anayasası, 5237 sayılı TCK, 657 sayılı DMK ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun (MDKGYHK) münderecatında aşağıda açıklanmıştır.

Anayasanın 128'inci maddesinde “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” ilkesi hüküm altına alınmış ve kamu hizmetlerinin kimler tarafından yürütüleceği noktasında açıklama yoluna gidilmiştir. Ancak mezkûr kavramlara ilişkin

herhangi bir tanımlamaya gidilmemiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında “*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.*” denilerek şüphesiz 657 sayılı DMK’ye atıfta bulunulmuştur.

1982 Anayasası’nın 128’inci maddesi, kamu görevlilerinin, devletin ülkedeki sosyo-ekonomik ve sosyo-teknik gelişmeler neticesinde artan fonksiyonunu dikkate alarak çalıştırılacak kamu görevlisinin vasfına göre istihdam esaslarının belirlenmesini yasa koyucunun takdirine bırakmıştır (Dönmez,2021:23). 1982 Anayasasının 33, 39, 40, 51, 53, 68, 71, 76, 129’uncu maddelerinde de kamu görevlisi ve memur kavramlarından bahsedilmiş; ancak herhangi bir tanımlama yoluna gidilmemiştir.

765 sayılı TCK, “*memur*” terimini esas alırken, 5237 sayılı TCK ile memur kavramı yerini “*kamu görevlisi*” terimine bırakmıştır (Demirdizen,2020:3). 5237 sayılı TCK’nin 6/1-c bendinde; “*kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi kamu görevlisidir.*” denilerek memur kavramını da içeren kamu görevlisi tanımına yer verilmiştir (Durmuş,2014:55). TCK kapsamında kamu görevlisi sayılmak için tek kriterin kamusal faaliyet çerçevesinde çalışıyor olma şartına bağlandığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede yürütülmekte olan kamusal faaliyet mevcut ise bu faaliyete usulünce katılan kimsenin kamu görevlisi olarak sayılması gerekmektedir (Artuç ve Gökcan,2017:4-5-6).

657 sayılı DMK’nin 4’üncü maddesi gereğince kamu görevlileri; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler olarak 4 sınıfa ayrılmıştır. Mezkûr maddede “*Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.*” denilerek memur sıfatını haiz olabilecekler tanımlanmıştır (Bucaktepe,2015:5).

4483 sayılı MDKGYHK’nin 4’üncü maddesinde “*Devletin ve diğer kamu tüzel kişiliklerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa edenler*” denilerek memur sıfatını haiz görevliler tanımlanmıştır (Dönmez,2021:25).

2.2. Kamu Görevlileri ve Soruşturma Usullerine Örnekler

Adliyede gerçekleştirilen işler hukuki ve cezai uyuşmazlıklara yönelik faaliyetleri kapsamı dolayısıyla kamusal faaliyet niteliğinde olup adliye çatısı altında çalışan yazı işleri müdürü, kâtip, mübaşir ve hizmetli gibi kadrolar TCK münderecatında kamu görevlisi sayılmaktadır. Söz konusu kamu görevlileri, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 116'ncı maddesi gereğince görev suçları açısından 5237 sayılı TCK genel hükümler çerçevesinde görev yaptıkları yer Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından doğrudan doğruya soruşturulmaktadır (Artuç ve Gökcan,2017:38-39).⁵⁰

Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü'nün Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı kamu hizmeti yürüten kamu kurumu olması, yönetici kadrosunun belediyenin gözetimi ve denetimi altında bulunması nedeniyle anılan kurumun personeli de kamu personeli olarak nitelendirilmektedir. İşlemiş oldukları suçlar bakımından genel hükümler çerçevesinde doğrudan soruşturulurlar (Artuç ve Gökcan,2017:51,52). Aynı şekilde İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT) Genel Müdürlüğü görevlileri de 4483 sayılı Kanuna tabi olmayıp⁵¹ görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlarda genel hükümlere göre işlem yapılmaktadır (Alıcı,2017:78).

Askerlik görevini ifa eden er, erbaş, astsubay, askeri memur ve benzeri görevliler Türk vatanını, Türk bayrağını, Türkiye Cumhuriyeti'ni, vatanının bağımsızlığını korumaları dolayısıyla kamusal faaliyete katıldıklarından kamu görevlisidirler. Asker kişilerin adli görevlerinde gerçekleştirdikleri eylemler genel hükümler, idari görevlerinde gerçekleştirdikleri eylemler 4483 sayılı Kanun uyarınca soruşturulur (Artuç ve Gökcan,2017:52-53).

Avukatlar, kamu hizmeti ifa eden serbest meslek mensubu kategorisinde olup 5237 sayılı TCK'nin 6'ncı maddesinde “*yargı görevi yapan kişi*” olarak tanımlanmıştır. Kamu görevlisi olarak değerlendirilen avukatlar, avukatlık görevinden doğan veya Türkiye Barolar Birliği görevlerinden doğan ve görevi gereği işledikleri suçlardan dolayı

⁵⁰Konu ile alakalı olarak kararlara ayrıca bkz. Yarg., 5. C.D., 2018/447 E., 2021/1645 K., 07/04/2021 tarihli ilamı, Yarg., 5. C.D., 2020/5105 E., 2021/1305 K., 23/3/2021 tarihli ilamı.

⁵¹Danıştay 1. D., 2009/1615 E., 2010/111 K., 19/01/2010 tarihli ilamında; “*İETT Genel Müdürlüğü özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişilik olduğundan, bu kuruluşta görev yapan Genel Müdür ve diğer personelin 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine tabi olmadıkları*” kararına varmıştır.

haklarında soruşturma ancak 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine binaen Adalet Bakanlığı'nın vereceği izin üzerine yapılır (Artuç ve Gökcan,2017:57).

Vali ve kaymakamların görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma 4483 sayılı Kanuna tabidir (Artuç ve Gökcan,2017:502).

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi, Antalya Su ve Atık Su İdaresi, Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi, Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MESKİ), İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi gibi büyükşehir belediyelerine bağlı mahalli idare kurumlarında görev yapan genel müdür, yönetim kurulu üyeleri ve diğer personel kamu görevlisi olmakla birlikte bu kişilerin görevleri gereği işledikleri suçlar bakımından genel müdür ve yönetim kurulu üyeleri 2560 sayılı Kanunun ek 3'üncü maddesi uyarınca 4483 sayılı Kanuna tabi olup diğer personel ise TCK kapsamında soruşturmaya tabi tutulmaktadır (Alıcı,2017:123).

2.3. Memur Suçlarının Ortaya Çıkış Şekilleri

Suç, olumlu veya olumsuz bir eylem ile devletin cezai yaptırım içeren yasalarının ihlali şeklinde tanımlanabilir (Bucaktepe,2015:67). Failin, suçun unsurlarında ya da nitelikli hallerinde kamu görevlisi sıfatıyla yer alması durumunda memur suçundan bahsedilmektedir.⁵²

Memur suçları genel olarak; ihbar, şikâyet, hiyerarşik denetimde amirin tespiti, merkezi denetimde denetim elemanının tespiti, kurumlardan gelen ihbarlar ve medya yayınları aracılığıyla ortaya çıkmaktadır (Durmuş, 2014:132; Ülker, 2015:63). Bu bölümde memur suçlarının ortaya çıkış şekillerine ilişkin kısa bilgiler verilmiştir.

2.3.1. İhbar

İhbar, “*bildirme, haber verme, suçlu saydığı birini veya suç saydığı bir olayı yetkili makama gizlice bildirme, ele verme*” şeklinde tanımlanırken ihbarcı, “*haber veren, bildiren kimse, muhbir*” şeklinde tanımlanmıştır (TDK,2021,a.g.i.s.).

Ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususunda yol gösterici nitelikte olan 5271 sayılı CMK'nin 158'inci maddesinde;

“(1) Suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir. (2) Valilik veya kaymakamlığa ya da

⁵² Tanım ile alakalı olarak ayrıca bkz. YCGK, 2004/2-10 E., 2004/40 K., 17/02/2004 tarihli ilamı.

mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. (3) Yurt dışında işlenip ülkede takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar veya şikâyette bulunulabilir. (4) Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. (5) İhbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir. (6) Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyete bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunur.”

hükmü düzenlenmiştir. Mezkûr maddeye göre suça ilişkin ihbar Cumhuriyet Başsavcılıklarına, kolluk makamlarına, valiliklere, kaymakamlıklara, mahkemeye, elçiliklere, konsolosluklara, ilgili idare-kurum ve kuruluşlara sözlü veya yazılı olarak yapılabilmektedir.

Genel olarak suç teşkil eden bir fiil ile karşılaşıldığında ihbar etme zorunluluğu bulunmamakla birlikte kanun koyucu bazı suçların ihbarını zorunlu kılmıştır. İhbarı zorunlu kılınan suçların işlendiğini bilenler açısından yasa koyucu tarafından yükümlülükler getirilmiştir (Durmuş,2014:132-134).⁵³

2.3.2. Şikâyet

Şikâyet, suçtan zarar gören tarafından yetkili makamların haberdar edilmesi suretiyle gerçekleştirilir (Albayrak,2008:286-287). Şikâyet hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır.⁵⁴

Suçla ilişkin şikâyet ve ihbar müesseselerinin aynı Kanun maddesi altında düzenlenmesi dolayısıyla yukarıda ihbar konu başlığı altında belirtilen usul ve yöntemler şikâyet alt başlığımız için de geçerlilik arz etmektedir. İhbarcıdan farklı olarak şikâyetçi

⁵³ İhbar zorunluluğu getirilen suçlara ilişkin olarak ayrıca bkz. 5237 sayılı TCK 98., 279., 280., 284'üncü maddeleri ve 5271 sayılı CMK 159'uncu maddesi.

⁵⁴ Konu ile ilgili olarak Yargıtay kararı için bkz. Yarg., 2. C.D., 2006/6954 E., 2006/6207 K., 30/03/2006 tarihli ilamı.

ceza yargılamasının müşteki tarafı ve suçtan zarar gören kişisidir.⁵⁵ CMK, şikâyetçi kişiye çeşitli haklar tanımıştır⁵⁶ (Durmuş,2014:134-135).

2.3.3. Hiyerarşik Denetimde Amirin Tespiti

Denetim, “bir görevin yolunda yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan araştırma” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK,2021,a.g.i.s.). Hiyerarşiyi ast-üst ilişkisi olarak nitelendirebiliriz. Hiyerarşik yapı içerisinde üst konumdakilerin astlarını denetlemeleri gerekmektedir. Başka bir deyişle hiyerarşik amirlerin, astlarının yaptıkları iş ve işlemleri mer’i mevzuata uygunluk açısından tetkik etmeleri gerekmektedir. Bu çerçevede hiyerarşik amir, ast tarafından yapılan iş ve eylemleri elverişlilik (yerindelik) ve yasalara uygun olup olmaması yönlerinden denetlemesi neticesinde hukuka aykırı eylem ve işlemler tespit edilebilmektedir (Ertekin,2004:60-61).

Bu kapsamda amirlerin yapmış oldukları denetimler sırasında kanunsuz davranış veya suç tespit etmeleri halinde gerekli tutanakları tutmaları, ardından da soruşturma sürecinin başlatılması için daha üst amirlere rapor şeklinde bilgi vermeleri gerekmektedir (Durmuş,2014:136).

Öte yandan bu başlık altında aynı hiyerarşi içerisinde yer alan kimi organların yapmış oldukları denetimler hakkında da bilgi vermek yerinde olacaktır. Nitekim belediye

⁵⁵Şikâyet hakkı sahibine ceza yargılamasında tanınan haklar için ayrıca bkz. 5271 sayılı CMK’nin 234 üncü maddesi.

⁵⁶Söz konusu haklar için bkz. 5271 sayılı CMK madde 234 “(1) Mağdur ile şikâyetçinin hakları şunlardır: a) Soruşturma evresinde; 1. Delillerin toplanmasını isteme, 2. Soruşturmanın gizlilik ve amacını bozmamak koşuluyla Cumhuriyet savcısından belge örneği isteme, 3. Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme, 4. 153 üncü maddeye uygun olmak koşuluyla vekili aracılığı ile soruşturma belgelerini ve el konulan ve muhafazaya alınan eşyayı inceletme, 5. Cumhuriyet savcısının, kovuşturmaya yer olmadığı yönündeki kararına kanunda yazılı usule göre itiraz hakkını kullanma. b) Kovuşturma evresinde; 1. Duruşmadan haberdar edilme, 2. Kamu davasına katılma, 3. Tutanak ve belgelerden örnek isteme, 4. Tanıkların davetini isteme, 5. (Değişik: 24/7/2008-5793/40 md.) Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme, 6. Davaya katılmış olma koşuluyla davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurma.

(2) Mağdur, onsekiz yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malûl olur ve bir vekili de bulunmazsa, istemi aranmaksızın bir vekil görevlendirilir.

(3) Bu haklar, suçun mağdurları ile şikâyetçiye anlatılıp açıklanır ve bu husus tutanağa yazılır.

(4) (Ek:17/10/2019-7188/21 md.) Soruşturma veya kovuşturma evresinde, dava nakli veya adli tıp işlemleri nedeniyle yerleşim yeri dışında bir yere gitme zorunluluğu doğması hâlinde mağdurun yapmış olduğu konaklama, iâşe ve ulaşım giderleri, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.”

meclisleri uhdesinde meclis üyelerinden teşekkül ettirilen denetim komisyonları da belediyenin ve bağlı kurum ve kuruluşların yıllık iş ve işlemlerini denetlemekte, gördüğü aykırılıkları rapor haline getirerek meclise sunmaktadır. Bu raporda hukuka aykırı olduğu değerlendirilen hususlara ilişkin olarak belediye başkanının gerekli soruşturma sürecini başlatması gerekmektedir.

2.3.4. Merkezi Denetimde Denetim Elemanının Tespiti

Müfettişler ve diğer denetim görevlileri; idare, kurum ve kuruluşlarının en üst amiri adına belirli zamanlarda görevli personelin çalışmalarını ve iş süreçlerini genelgelere, yönetmeliklere, yürürlükte bulunan KHK'lere, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine, kanunlara ve idarenin diğer düzenleyici işlemlerine uygun olup olmadıklarını denetler. Bu denetimler sırasında herhangi bir suç işlendiğini tespit etmeleri halinde bu durumu yetkili makamlara bildirirler. Suç işlendiği ihbarını alan yetkili amir, gerekli soruşturma işlemini başlatır (Durmuş,2014:136).

Denetim veya teftiş sırasında görevli olan denetim görevlileri gerek genel mevzuat gerekse de özel mevzuat hükümlerine göre çeşitli unvanlarla görev yapmaktadır. Söz konusu denetim görevlilerinin ise denetim veya teftiş sırasında görev, yetki ve sorumlulukları farklılaşabilmektedir. Kimi müfettişlerin görevden el çektirme yetkisi varken kimi müfettişlerin bu hususta yetkisi bulunmamaktadır. Anılan yetki genel olarak sadece müfettişlere verilen bir yetki iken kamu yönetimi paradigmalardaki değişime bağlı olarak denetim yapılanmasında çeşitli değişikliklere gidilmiş olup denetçi, denetmen, iç denetçi, denetleme ve soruşturma yetkisini haiz uzman gibi kadrolar da yönetim mekanizması içerisinde yerlerini almıştır. Mezkûr denetim görevlilerinin de yetki ve sorumluluklarını düzenleyen mevzuatta hukuka aykırı eylem veya işlemin tespiti halinde izleyecekleri usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır. Burada anılan denetimlerin vesayet veya hiyerarşi kapsamında yapıldığını belirtmek yerinde olacaktır. Örneğin İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu, mülkiye müfettişleri aracılığıyla İçişleri Bakanlığı hizmet birimlerini, valilikleri ve kaymakamlıkları hiyerarşik anlamda, belediyeleri ve il özel idarelerini de idari vesayet ilkesi kapsamında teftiş etmektedirler.

2.3.5. Kurumlardan Gelen İhbarlar

Memur ve diğer kamu görevlilerinin işledikleri suçların başkaca kurumlar tarafından tespit edilmesi halinde, tespiti yapan kurum tarafından memurun ve diğer kamu görevlilerinin bağlı oldukları kuruma söz konusu hususun derhal bildirilmesi, suç işlendiği

ihbarını alan yetkili amirin de gerekli soruşturma işlemini başlatması gerekmektedir (Durmuş,2014:136).

2.3.6. Medya Yayınları

Gelişen ve değişen haberleşme ağı ile birlikte kamu adına hizmet veren kişilerin gerçekleştirdikleri hizmetlerin hukuka uygun olup olmaması hususu medya tarafından yakından takip edilmekle birlikte bu konuda faaliyeti yürüten görevlinin hukuka aykırılık teşkil edecek eylemleri yetkili amirlerce ihbar kabul edilerek derhal soruşturma işlemlerine başlanılmaktadır (Durmuş,2014:136). Bilhassa kamuoyu denetimi şeklinde de nitelendirilen bu denetim türü sosyal medya hesaplarının işlevinin artması ve geniş kesimlere bilgi temin etmesi nedeniyle önem arz etmektedir.

2.4. Disiplin Suç ve Cezaları

Memurlara ilişkin disiplin hükümleri suçta ve cezada kanunilik ilkesine uygun olarak DMK'nin 124 ila 136'ncı maddeleri arasında düzenlenmiştir (Yıldırım,2013:239).

Disiplin suçları, her bir disiplin cezasının altında sayma yöntemi ile sıralanmıştır.

DMK'nin 125'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında “*Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir.*” hükmü düzenlenmiş bu hükme göre de disiplin suçları bakımından kıyasa izin verilmiştir (Dönmez,2021:28). Mezkûr madde ile idareye geniş takdir yetkisi tanıyan bu düzenlemenin idarenin keyfiyeti hususunda hukuki güvenlik ilkesi açısından sakıncalar doğuracağı değerlendirilmektedir. Ancak bu halde de idari işlemin şekil unsuru kapsamında gerekçeli olarak karar verme cihetine gitmesi; fiil ile fiilin şiddeti, hukuk âleminde yarattığı sonuç ve kamu yararı çerçevesinde yeterli mütalaa ve tahlil yapılması anılan sakıncayı giderecektir. Böylece tipiklik noktasında bir fiilin cezasız kalması ihtimali de ortadan kalkmış olacaktır.

Disiplin cezaları, kamu düzeninin verimli, süratli ve yararlı bir şekilde devam ettirilebilmesi amacıyla kanunla sınırları belirlenmiş, memur vakarına yaraşmayan yasak fiil ve davranışlar sergileyen kamu personeli hakkında uygulanan idari ceza yaptırımları şeklinde tanımlanabilir (Dönmez,2021:6; Gündüz,2016:414).

Aslan ve Altındağ'a göre, disiplin cezaları kamu hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesini sağlama gayesine yönelik olarak düzenlenen müeyyidelerdir (Aslan ve Altındağ,2019:30).

Disiplin cezalarına ilişkin doktrinde çeşitli tanımlamalar yapılmakta ise de tek amacı; devletin onur, saygınlık ve güvenilirliğini tesis etmek üzere kamu hizmetlerinin etkin ve verimli kullanılmasını sağlamaya yönelik cezalandırma sistemi getirerek memurun aynı fiil ve davranışları tekrar etmemesini sağlamaktır (Alıcı,2019:48). Başka bir deyişle disiplin cezaları aynı zamanda caydırıcılık amacıyla da tatbik edilmektedir. Disiplin cezaları yalnızca kamu görevlilerine uygulanmakla birlikte idari bir işlem olup sebebe dayanan ve fiilin ağırlık derecesine göre verilen cezalardır (Dönmez, 2021:9).

657 sayılı DMK'ye göre göre "*Devlet memurluğundan çıkarma*" disiplin cezası hariç uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulmasına ilişkin verilen disiplin cezalarına karşı idari itiraz mümkündür (Boz,2017:34; Ülker,2015:71-72).⁵⁷

Mezkûr Kanununun 125'inci maddesinde tahdidi olarak belirtilmiştir. Maddeye göre bu cezalar ağırlıkları esas alınarak; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma şeklinde derecelendirilmiştir. Aşağıda söz konusu beş disiplin cezası hakkında bilgi verilmiştir.

2.4.1. Uyarma

657 sayılı Kanununun 125/A⁵⁸ maddesinde düzenlenen "*uyarma*" disiplin cezası, ilgili memura görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiği hususunda yazı ile bildirimde bulunulması şeklinde tatbik edilmektedir.

Uyarma cezası, memurun disiplin amiri tarafından verilmektedir. Cezalandırılması yoluna gidilen memurun bu cezaya karşı disiplin kuruluna itiraz ve yargı yoluna başvuru hakları vardır (Ülker,2015:73).

⁵⁷İdari cezalara ilişkin itiraz prosedürü için ayrıca bkz. DMK 135 inci maddesi.

⁵⁸DMK'nin 125/A maddesi uyarınca uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: "*a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak; b) Özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terk etmek; c) Kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek; d) Usulsüz müracaat veya şikâyette bulunmak; e) Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak; f) Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak; g) Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak; h) Görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak.*"

2.4.2. Kınama

657 sayılı Kanunun 125/B⁵⁹ maddesinde düzenlenen “*kınama*” disiplin cezası, ilgili memura görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirimde bulunulmasıdır.

Kınama cezası, memurun disiplin amirleri tarafından verilmekte olup bu cezaya karşı disiplin kuruluna itirazı mümkündür. Kınama cezasına karşı yargı yolu açıktır (Ülker, 2015:73).

2.4.3. Aylıktan Kesme

657 sayılı Kanunun 125/C⁶⁰ maddesinde düzenlenen aylıktan kesme disiplin cezası, ilgili memurun brüt aylığından 1/30 ile 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır. Aylıktan kesme cezası uygulanan memurun aylığından yapılan kesinti genel yönetim idarelerinde bütçenin “600.5.3.2.0 İdari para cezası” tertibine gelir olarak kaydedilmektedir (Dönmez,2021:33).

Aylıktan kesme cezası, memurun disiplin amirleri tarafından verilmekte olup bu cezaya karşı disiplin kuruluna itiraz mümkündür(Ülker,2015:73).

Haklarında “*aylıktan kesme*” disiplin cezası uygulanan memurların daire başkanı ve üstü konumunda bulunan kadrolara beş yıl süre ile atanmaları da mümkün olmamaktadır (Aslan ve Altındağ,2019:68).

⁵⁹DMK'nin 125/B maddesi uyarınca kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: “**a)** Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak, **b)** Eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek, **c)** Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak, **d)** Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak, **e)** Devlete ait resmi araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek, **g)** İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak, **h)** İş arkadaşlarına ve iş sahiplerine söz veya hareketle sataşmak, **ı)** Görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak ve bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak, **j)** Verilen emirlere itiraz etmek, **k)** Borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak, **l)** Kurumların huzur, sükün ve çalışma düzenini bozmak. **m)** Yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermek.”

⁶⁰DMK'nin 125/C maddesi uyarınca aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: “**a)** Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak, **b)** Özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek, **c)** Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak, **d)** Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak, **e)** Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek, **f)** Görev yeri sınırları içerisinde herhangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak, **ı)** Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak.”

2.4.4. Kademe İlerlemesinin Durdurulması

657 sayılı Kanunun 125/D⁶¹ maddesinde düzenlenen “*kademe ilerlemesinin durdurulması*” disiplin cezası, ilgili memurun gerçekleştirdiği fiilin ağırlık derecesine göre bulunduğu kademe 1-3 yıl arasında durdurulmasıdır. Disiplin amirleri tarafından verilen kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına karşı uyarma, kınama ve aylıktan kesme disiplin cezalarından farklı olarak yüksek disiplin kuruluna itiraz edilebilmektedir (Ülker,2015:73).

Öğrenim durumları gereği yükselebilecekleri kadronun son kademesinde bulunan memurlara yönelik olarak kademe ilerlemesinin durdurulması cezası tatbik edilemeyeceği için kanun koyucu bu hususta özel bir düzenlemeye gitmiştir. Bu durumda, anılan ceza yerine brüt aylığın dörtte biri ile yarısı arasında belirlenecek miktarın kesilmesi tecziyesi tatbik edilmektedir. Öte yandan kademe ilerlemesinin durdurulmasını gerektiren aynı fiil ve hareketlerin tekrarlanması halinde ilgilinin görevine son verileceği de hüküm altına alınmıştır (Dönmez,2021:36; Aygün,2006:113).

Haklarında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası uygulanan memurlar on yıl süreyle daire başkanı ve üstü düzeyde bulunan üst düzey yönetici kadrolarına da atanamamaktadır (Aslan ve Altındağ,2019:72)

⁶¹DMK'nin 125/C maddesi uyarınca Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: “**a)** Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek, **b)** Özürsüz ve kesintisiz 3 - 9 gün göreve gelmemek, **c)** Görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak, **d)** Amirine veya maiyetindekilere karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı fiil ve hareketler yapmak, 4219 **e)** Görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak veya kullandırmak, **f)** Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek, **g)** (Mülga:17/9/2004 - 5234/33 m.) **h)** Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak, **ı)** Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak, **j)** Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak, **k)** Açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak, **l)** Amirine, maiyetindekilere, iş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek, **m)** Diplomatik statüsünden yararlanmak suretiyle yurt dışında, haklı bir sebep göstermeksizin ödeme kabiliyetinin üstünde borçlanmak ve borçlarını ödemedeki tutum ve davranışlarıyla Devlet itibarını zedelemek veya zorunlu bir sebebe dayanmaksızın borcunu ödemedi yurda dönmek, **n)** Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak, **o)** Herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak.”

2.4.5. Devlet Memurluğundan Çıkarma

657 sayılı Kanunun 125/E⁶² maddesinde düzenlenen “devlet memurluğundan çıkarma” disiplin cezası, ilgili memurun bir daha memurluğa atanmamak üzere meslek ile ilişkisinin kesilmesidir.

Amirlerinin isteği üzerine yüksek disiplin kurulu kararı ile uygulanabilen devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezası, cezalar arasında en ağırdır (Avcı,2011:208). Öte yandan diğer disiplin cezaları belirli bir süre sonra sicilden silinebilirken sadece devlet memurluğundan çıkarma cezası sicilden silinememektedir (Avcı,2011:210; Küçük,2019:139).

Devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasına karşı herhangi bir itiraz hakkı bulunmamakla birlikte altmış günlük hak düşürücü süre içerisinde idari yargıda iptal davası açılması mümkündür (Dönmez,2021:38).

2.5. Disiplin Cezaları İle Ceza Hukukunda Yer Alan Cezalar Arasındaki Farklılıklar

Disiplin cezaları ilgili memurlar hakkında uygulanırken her ne kadar mer’i mevzuatta yazılı olmasa da ceza hukuku prensiplerinden faydalanılmaktadır. Bu bakımdan her iki hukuk dalı arasında farklılıklar gündeme gelmektedir (Durmuş,2014:16).

Aslan ve Altındağ (2019:31-32) ile Durmuş (2014:16)’a göre bu farklılıklar aşağıda belirtilmiştir;

- Ceza hukukunun amacı kamunun düzenini korumak ve uygulama alanı bulduğu toplumu savunmaktır. Disiplin hukuku ise salt kamu hizmetinin etkin ve verimli görülmesini hedef tutmaktadır. Aslında her iki hukuk dalının amaçları birbirinden

⁶²DMK'nin 125/E maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: “**a**) İdeolojik veya siyasi amaçlarla kurumların huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımda bulunmak, **b**) Yasaklanmış her türlü yayını veya siyasi veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek, **c**) Siyasi partiye girmek, **d**) Özürsüz olarak (...) bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek, **e**) Savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda amirlerin verdiği görev veya emirleri yapmamak, **f**) Amirlerine, maiyetindekilere ve iş sahiplerine fiili tecavüzde bulunmak, **g**) Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak, **h**) Yetki almadan gizli bilgileri açıklamak, **ı**) Siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev mahallinde gizlemek, **j**) Yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak, **k**) 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna aykırı fiilleri işlemek. **l**) Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak.”

farklı olarak algılansa da her ikisi de belli bir düzenin korunmasını amaçlamaktadır.

- Ceza hukukunun toplumun bütün kesimine yönelik olarak uygulanabilirliği varken disiplin hukuku sadece memuriyet hiyerarşisinde bulunanlar için mümkündür.
- Ceza kanunlarını uygulama yetki ve görevi hâkimlere aitken, disiplin cezaları idari işlem niteliğinde olup sadece idari makamlar tarafından verilebilir.
- Ceza hukukunun müeyyideleri şahısların hayatına, hürriyetine ve mal varlıklarına etki etmesi nedeniyle disiplin cezalarına nazaran daha ağırdır.

2.6. Disiplin Soruşturmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Memurlar hakkında disiplin cezası tatbik olunması için soruşturma açılması zorunlu olup soruşturma yapılmadan disiplin cezası verilmesi mümkün değildir (Dönmez,2021:76; Küçük,2019:113; Zor,2021:351). Bu yöndeki bir uygulamanın idari yargı nezdinde iptal edileceği, başka bir deyişle idari işlemin unsurlarında ağır ve bariz sakatlıklara yol açacağı değerlendirilmektedir.

Disiplin suçunu işlediği sırada görevde bulunan; ancak daha sonra emekliye ayrılan memurlar ile suçu işlediği sırada görevde bulunmakla birlikte sonrasında istifa eden memurlar dâhil tüm devlet memurları hakkında disiplin soruşturması yürütülmesinde hukuki bir engel bulunmamaktadır (Dönmez,2021:80; Küçük,2019:113).

CMK'nin 158'inci maddesinde kişilerin lekelenmeme hakkını korumak amacıyla getirilen;

“İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir. Bu durumda şikâyet edilen kişiye şüpheli sıfatı verilemez. Soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar, varsa ihbarda bulunana veya şikâyetçiye bildirilir ve bu karara karşı 173 üncü maddedeki usule göre itiraz edilebilir. İtirazın kabulü hâlinde Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma işlemlerini başlatır. Bu fıkra uyarınca yapılan işlemler ve verilen kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından görülebilir.”

hükmü ile benzerlik gösteren ve Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği'nde hüküm altına alınan 38'inci maddede;

“(1) Devlet memuru hakkında;

- a) Belirli bir konuyu içermeyen veya somut delile dayanmayan,*
- b) Başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ve adresi bulunmayan,*
- c) Daha önceden şikâyet konusu yapıp sonuçlanan hususlarda yeni delil içermeyen,*
- ç) Akıl hastalığı sebebiyle vesayet altına alınanlar veya henüz vesayet altına alınmamış olmakla birlikte bu hastalığa dûçar oldukları sağlık kurulu raporu ile belirlenenlerce verilmiş olan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.*

(2) Birinci fıkranın (b) bendinde yazılı şartları taşımayan ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında disiplin soruşturmasına başlanır.”

denilerek her türlü ihbar ve şikâyetin işleme konulmayacağı düzenlenmiş, böylece kişilerin kişilerin lekelenmeme hakkı güvence altına alınmıştır.

Disiplin cezası gerektiren fiil ve hali bulunan memurlar hakkında işlem yapmaya yetkili amir, disipline konu fiil ve halin işlendiği sırada memurun görevli bulunduğu yerdeki disiplin amirleridir (Dönmez,2021:78).⁶³

Disiplin cezaları için öngörülen ve DMK'nin 125 ve 127'nci maddelerinde belirtilen zamanaşımı sürelerine dikkat edilmesi de idari işlemin uygulanabilirliği açısından önem taşımaktadır. Aksi bir durum ilgili amir hakkında cezai sorumluluğa yol açabilecektir.

Disiplin soruşturması kapsamında söz konusu olay ile bağlantısı olan tanıkların ifadeleri, kamera görüntüleri, bilirkişi raporları, keşif, tutanaklar ve sonuca mutlak etki edeceği düşünülen evrakın mutlaka dosyalanarak hıfzedilmesi gerekmektedir (Dönmez,2021:163).

Disiplin soruşturması, memurlar arasından görevlendirilen muhakkik ya da teftiş, denetim ve soruşturma ile görevli memur tarafından yürütülür. Soruşturmacı memurun,

⁶³Disiplin amirlerine ilişkin olarak ayrıca bkz. 30/4/2021 tarihli ve 31470 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği madde 5.

hakkında soruşturma yürütülen memurdan üst düzeyde veya dengi görevde olması da aranan ve idari işlemin geçerliliğine etki eden asli bir şarttır (Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği m.23).

Disiplin soruşturması ve cezalarına ilişkin olarak savunma hakkını güvence altına alan Anayasanın 129'uncu maddesinin 2'nci fıkrasına göre “*Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.*” Bu madde uyarınca memura savunma hakkı tanınmadan disiplin cezası verilemeyeceği anlaşılmaktadır. (Avcı,2011:201; Küçük,2019:115-118; Zor,2021:355). Aksi bir durum gerek Anayasaya gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) aykırılık teşkil edecektir. Danıştay da, ilgiliye savunma hakkı tanınmadan verilen disiplin cezalarını hukuka aykırı bulmakta ve usulden tesis edilen idari işlemi bozmaktadır (Akyılmaz, 2002:253).

Anayasanın 40'inci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince, hakkında disiplin cezası verilen memura başvurabileceği yasa yolları ve başvuru sürelerinin eksiksiz bir şekilde bildirilmesi de gerekmekte olup aksi durumda savunma hakkının ihlal edildiği kabul edilmektedir (Küçük,2019:121; Zor,2021:368).

2.7. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Kapsamında Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme Eyleminin Disiplin Hukuku Kapsamındaki Yaptırımı

Devlet memurunun “*gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek*” suretiyle gerçekleştirdiği eylemi nedeniyle 657 sayılı DMK'nin 125'inci maddesinin “*kademe ilerlemesinin durdurulması*” cezasını gerektiren fiil ve halleri açıklayan “D” fıkrasının “f” bendi uyarınca cezalandırılması yoluna gidilmektedir.

Danıştay 12. Dairesi'nin, 2013/3635 Esas, 2016/3891 Karar ve 15/06/2016 tarihli ilamında;

“Davacının, Tekirdağ İl (...) Müdürlüğünde şube müdürü olarak görev yaptığı dönemde işlediği iddia edilen fiiller nedeniyle, 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinin (f) alt bendi uyarınca bir yıl süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın; yapılan anlaşmaya göre 5 gece kalınması gerekirken fiilen 4 gece kaldığını iddia eden ancak 6 gece olarak düzenlenmiş faturayı ekleyerek 6 gün konaklama üzerinden yolluk bildiriminde

bulunan davacının üzerine atılı bulunan gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek fiilinin sabit olduğu, bu fiil nedeniyle cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddi yolunda Ordu İdare Mahkemesince verilen 18/12/2012 tarihli ve E:2011/1558, K:2012/1594 sayılı kararın temyizden incelenerek bozulması istenilmektedir. (...) İdare mahkemesince verilen karar ve dayandığı gerekçe, hukuk ve usule uygun olup bozulmasını gerektirecek bir sebep de bulunmadığından temyiz isteminin reddi ile anılan kararın onanmasına...”

hükmedilerek memurun gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlenmesi şeklinde gerçekleşen eylemi nedeniyle ilk derece mahkemesi tarafından verilen kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası onanmıştır.

Öte yandan daha önce de değinildiği üzere 2021 yılında yürürlüğe konulan Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği ile gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenleme eylemini gerçekleştiren memur hakkında yürütülecek olan disiplin soruşturmasına dair usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır.

Memur hakkında anılan suçu işlediği gerekçesiyle başlatılan soruşturma sonunda disiplin amiri, memurun savunmasını aldıktan sonra soruşturma dosyasını kül halinde disiplin kuruluna göndermektedir. Anılan fiilin kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin hükmüne tekabül etmesi nedeniyle ceza vermeye de disiplin kurulları yetkilidir. İsnat edilen suça ilişkin soruşturma dosyası, kararını bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna on beş gün içinde tevdi edilmektedir. Disiplin kurulu, ceza vermeye yetkili olması sebebiyle nihai olarak ilgiliden savunma talep etmesi de gerekmektedir. Disiplin kurulu, dosyayı aldığı tarihten itibaren otuz gün içinde soruşturma evrakına göre kararını gerekçeli olarak bildirmesi gerekmektedir.

Öte yandan disiplin kurulu kararına karşı itiraz mümkündür. Memur, kararın kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde bir dilekçe ile yüksek disiplin kuruluna itiraz edebilmektedir. Kurul, başka bir deyişle itiraz mercileri, itiraz dilekçesi ile karar ve ekleri kendilerine ulaşmasından itibaren otuz gün içerisinde itirazı neticeye bağlamak zorundadır (Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği m.26-32/1-a; Küçük, 2019:139-140).

Mezkûr suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde disiplin soruşturması ilgili amir tarafından başlatılması gerekmekte olup aksi halde anılan sürenin aşılması soruşturmayı zamanaşımına uğratmaktadır. Ayrıca suçun işlendiği tarihten

itibaren iki yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemeyeceği de hüküm altına alınmıştır (Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği m.32/2; Küçük, 2019:139-140).

Öte yandan ilgili memurun kademe ilerlemesinin durdurulması cezası alması halinde on yıl boyunca disiplin kurulları ve yüksek disiplin kurullarında görev alması da mümkün değildir (Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği m.19/2).

2.8. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Kapsamında Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme - Devlet Memurluğundan Çıkarma Disiplin Cezası Arasındaki İlişki

Devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasını gerektiren eylemler on iki alt başlık halinde 657 sayılı Kanunun 125/E maddesinde düzenlenmiştir. Anılan bendin “g” alt bendi “*Memurluk sıfatıyla bağdaşmayan nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak*” şeklinde düzenlenmiş olup bu eylemleri gerçekleştiren memurlar bir daha memuriyete alınmamak üzere memuriyetten çıkarılmaktadır (Pınar ve Çalışkan;2020:80)

Mezkûr alt bentte belirtilen yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler mer’i mevzuatımızda tanımlanmamıştır. Bu durum kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesine aykırı düşmektedir (Pınar ve Çalışkan;2020:80) Söz konusu bu husus Anayasa Mahkemesi 2013/110 E., 2014/8 Karar ve 16/01/2014 tarihli ilamında;

“Dava konusu kuralda belirsiz olduğu ileri sürülen “memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerin” tümünün önceden öngörülmesinin ve tespitinin olanaksız olduğu ve söz konusu hareketlerin tek tek ortaya konulmasının mümkün olmadığı, normun daha kesin ve açık bir düzenlemeye olanak tanımaması nedeniyle kullanıldığı anlaşıldığından anılan kavramların kullanılmasında belirlilik ilkesine aykırılık bulunmadığı, fıkra genel bir belirleme yapılmadığı, disiplin cezası gerektiren hareketlerin, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak derecede yüz kızartıcı ve utanç verici olması gerektiği düzenlenerek çerçevesinin çizildiği, kaldı ki, itiraz konusu kural dayanak alınarak tesis edilen idari işlemlere karşı yargı yolu açık olup belirsiz olduğu ileri sürülen kavramlar ve bu kavramların belirttiği hareketler yargı kararları yoluyla da somutlaştırıldığından, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olmadığı, (...) İdarenin faaliyetleri çok çeşitli, karmaşık ve değişken olduğundan disiplin cezasını

gerektirecek fiillerin tümünün kanunda tek tek belirlenmesinin güç olduğu, kuralın incelenmesinden de görüleceği üzere memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler denilmek suretiyle disiplin cezası gerektiren fiil ve hareketlerin çerçevesinin çizildiği anlaşıldığından, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine de aykırı olmadığı...”

şeklinde değerlendirilerek 657 sayılı DMK'nin 125'inci maddesinin (E) bendinin (g) alt bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığı vurgulanmıştır.

Mevzuatta açıkça belirtilmeyen yüz kızartıcı suçların neler olduğunun yargı organları tarafından belirlenmesi gerektiğine ilişkin olarak çeşitli Danıştay kararları da bulunmaktadır.⁶⁴ Her ne kadar yüz kızartıcı suçların nelerden ibaret olduğuna ilişkin farklı

⁶⁴Danıştay 5.D., 2016/18117 E., 2017/24013 K. ve 12/12/2017 tarihli ilamında: “...Dosyanın incelenmesinden; davacının Ankara Batı Adliyesinde zabıt katibi olarak görev yaparken 29.4.2011 tarihinde emekli olduğu, görevde olduğu döneme ilişkin olarak Ankara'da çalıntı araçları satarak dolandırıcılık faaliyeti yapan ve yargılanan ... ile görüşmelerinin olduğu, ...'ye ilişkin iletişim tespiti yapılırken davacının da konuşmalarının kayda alındığı, göreviyle ilgili sırları açığa çıkardığı, mahkeme dosyalarıyla ilgili bilgileri ...'ye bildirdiği iddiasıyla hakkında soruşturmaya başlandığı,1.4.2011 tarihinde görevden uzaklaştırıldığı, disiplin amirinin 6.7.2011 tarihinde Adalet Komisyonu Başkanlığı'na sunduğu soruşturma raporuyla davacı hakkında "Disiplin cezası verilmesine yer olmadığı" kararı verilmesi yönünde düşünce beyan edildiği, Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 11.7.2011 tarihli kararıyla davacının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/E-g. maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılması teklifiyle dosyanın Adalet Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu'na gönderildiği, davacının Adalet Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu'nun 12.10.2012 tarih ve 277 sayılı kararıyla 125/E-g. maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılması üzerine temyizden bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, davacı hakkında Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2012/219 esas sayılı dosyasında "Suç işlemek amacıyla kurulan örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte yardım etmek ve göreve ilişkin sırları açıklamak" suçundan yargılandığı ve davanın halen derdest olduğu görülmektedir. İncelenmekte olan uyumsuzlukta, davalı idarece işlemin sebep unsuru olarak gösterilen fiillerin, "Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak" hükmü kapsamında görülerek dava konusu disiplin cezasının verildiği anlaşılmakta ise de davacının sübut bulan; dava dosya bilgilerinin yetkili olmayan kişilere açıklanması şeklindeki fiilinin memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak suçu olarak nitelendirilmesi mümkün olmamıştır. Ancak Devlet memuru sıfatına, vakarına ve bulunduğu görevin hassasiyetine uygun hareket tarzı içinde değerlendirilmesi mümkün olmayan fiillerinin de cezasız bırakılmaması gerekmektedir. Bununla birlikte, disipline konu eylemler ile yaptırımlar arasında adil bir dengenin gözetilmesi de hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Eylem ile yaptırım arasında bulunması gereken adil denge “ölçülülük ilkesi” olarak da adlandırılmakta ve bu ilkenin alt ilkelerini de elverişlilik, zorunluluk ve orantılılık ilkeleri oluşturmaktadır. “Elverişlilik ilkesi”, öngörülen yaptırımın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, “zorunluluk ilkesi” öngörülen yaptırımın ulaşılmak istenen amaç bakımından zorunlu olmasını ve “orantılılık ilkesi” ise, öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken orantıyı ifade etmektedir. İdareler, kamu görevlileri hakkında disiplin cezasını tayin ve takdir ederken, suç ve ceza arasındaki hassas dengeyi gözetmesi gerekmektedir. Disiplin cezası vermeye yetkili olan organlar, mevzuata bağlı kalmakla birlikte, evrensel hukuk normlarından olan ölçülülüğün alt ilkeleri olan elverişlilik, gereklilik ve orantılılık unsurlarını da göz önünde bulundurmalıdır. Bu durumda, davacının yukarıda belirtilen ve sabit olan fiilleri ile ölçülü bir ceza ile cezalandırılması gerekir iken, Devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmasında hukuka uyarlık, davayı reddeden idare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet görülmemiştir...”

kararlar mevcut ise de Anayasamızın 76'ncı maddesinde milletvekilliği seçilme yeterliliğine ilişkin aranan şartlar;

*“En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, askerlikle ilişi olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, **sahtecilik**, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas **gibi yüz kıvartıcı suçlarla**, kaçakçılık, Resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.”*

hükümü ile belirtilmiştir. Anayasada söz konusu yüz kıvartıcı suçların zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi suçlar olduğu açıkça düzenleme altına alınmıştır.

657 sayılı Kanunun 48/A-5 bendinde devlet memurluğuna alınacaklarda aranan şartlar arasında;

“Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.”

hükümü getirilmiştir.

657 sayılı Kanunun 48/A-5 bendinde belirtildiği üzere sahtecilik eylemini gerçekleştiren kişi, devlet memurluğuna alınma şartlarını haiz olmadığı için memuriyete kabul edilmeyecektir (Bucaktepe,2015:77). Devlet memuru olarak görevini ifa edecek kişinin gerek memuriyete alımı sırasında gerekse memurluk görevi sırasında anılan şartları taşıması zorunludur (Bucaktepe,2015:127). Nitekim resmi belgede sahtecilik eylemi nedeniyle ceza soruşturması geçiren ve hakkında yürütülen kovuşturma neticesinde TCK 204/2 gereğince hüküm giyen devlet memurunun memurluğa atanma şartını kaybetmesi nedeniyle mezkûr Kanunun 98/b maddesi gereğince memuriyetine son verilmesi

gerekmektedir. Zira mezkûr Kanunun ilgili hükümlerine değinilmeden salt Anayasa'nın 76'ncı maddesinde belirtilen yüz kızartıcı suçlar arasında sayılan sahtecilik eylemi tek başına eylemi gerçekleştiren memurun devlet memurluğundan çıkarılması için yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Bu konuda anılan kanaati destekler mahiyette Danıştay kararı mevcuttur.⁶⁵

2.9. Memur ve Diğer Kamu Görevlilerinin Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme Eylemlerinin 4483 Sayılı Kanun Kapsamında Cezai Soruşturma Usulü

2/12/1999 tarihinde 4483 sayılı MDKGYHK kabul edilerek memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercilerin ve izlenecek usulün nelerden ibaret olduğu kanuni düzenleme altına alınmıştır. Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında mezkûr Kanunun uygulanabilmesi için ilgili kişilerin memur ya da 4483 sayılı Kanun kapsamında kamu görevlisi olması, söz konusu kişilerin ceza kanunlarında tanımlanan ve unsurları belirtilen bir fiili işlemleri, işlenen suçun ise görev gereği işlenmesi şartlarının bir arada gerçekleşmiş olması gerekmektedir (Durmuş,2014:142; Gökcan ve Artuç,2017:530-537).

Anayasanın 129'uncu maddesinin 6'ncı fıkrası "*Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.*"

⁶⁵Danıştay 16. D., 2015/896 E., 2016/1858 K., 24/03/2016 tarihli ilamında: "...dosya içerisinde yer alan bilgi ve belgeler ile davacı ifadesinden, öğrencisi olmadığı halde Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Matbaa Teknolojileri bölümü yüksek lisans öğrenci belgesini renkli fotokopi ile çoğaltarak başvuru belgeleri arasına koyduğunu ve ilgili birime teslim ettiğini, amcasının oğluna da aynı yöntemle burs müracaatında bulunduğu ve bursu aldığını ifade ettiği, bu şekilde üzerine atılı eylemleri kabul ettiğinin anlaşıldığı, öte yandan; aynı fiil nedeniyle "zincirleme şekilde kamu kurumuna karşı dolandırıcılık, zincirleme şekilde sahte resmi evrak tanzim etmek ve kullanmak, zincirleme şekilde sahte özel belge tanzim edip kullanmak" suçundan İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinde ceza davası açıldığı, aynı eylemden dolayı kamu görevlisi hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olmasının disiplin soruşturmasını geciktirmediği gibi ceza kanununa göre mahkûm olmamasının disiplin cezasının uygulanmasına engel olmayacağından, davacı hakkında ceza mahkemesinde açılan davanın sonucunun beklenilmesine gerek görülmediği, zira soruşturma raporu kapsamında alınan ifadelerin değerlendirilmesinden ve yapılan tespitlerden davacının, işlenen fiilde sorumlu olduğu, fiilin de sübuta erdiği anlaşıldığından, eylemine uyan Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılması kararında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddeden İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 24.11.2010 tarih ve E:2010/592, K:2010/1908 sayılı kararının, dilekçede yazılı nedenlerle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesi uyarınca temyizden incelenerek bozulması istenilmektedir. (...) Davacının zabıt kâtibi olarak görev yaptığı sırada, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunması sebebiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/E-g maddesi uyarınca memurluktan çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ve bu karar uyarınca memurlukla ilişkisinin kesilmesine ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığından..."

hükümünü amirdir. 4483 sayılı Kanunun amacını düzenleyen 1'inci maddesinin gerekçesinde ise “*memurlar ve diğer kamu görevlilerinin sadece görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmelerinin yetkili merciin izin vermesine bağlı bulunduğu ve bu izin ilgili usulü düzenlemek olduğu*” belirtilmiştir. Bu açıklamalar ışığında bir değerlendirmede bulunduğumuzda, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı genel hükümlere göre yargılanmaları Anayasaya aykırı olacaktır (Gökcan ve Artuç,2017:530-535).

Bazı durumlarda memur ve diğer kamu görevlilerinin, işledikleri suçların görevleri gereği olmasına ve 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunmasına rağmen doğrudan soruşturuldukları görülmektedir. Örneğin; 3628 sayılı Kanunda yer alan irtikâp, rüşvet, zimmet, kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme, mal bildiriminde bulunmayanlar, gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunanlar ile haksız edinilen malı kaçırma veya gizleme suçları, 298 sayılı Kanun'da yazan suçlar, Atatürk aleyhine işlenen suçlar, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 357'nci maddesi kapsamındaki suçlar, 1567 sayılı Kanun kapsamındaki suçlar, ağır cezayı gerektiren suçüstü haller, din görevlilerinin idari görevleri dışında kalan eylemleri, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar memur ve diğer kamu görevlileri tarafından işlendiği takdirde Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan doğruya re'sen soruşturmaya başlanması gerekmektedir (Dönmez,2021:168-169-170). İnceleme konumuz olan “*resmi belgede sahtecilik*” suçu bu saydığımız istisnai durumlardan sadece ağır cezayı gerektiren suçüstü haller kapsamında kalması dolayısıyla doğrudan soruşturmanın konusu olabilmektedir. Bu istisna haricinde 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre anılan fiilin soruşturması gerçekleştirilmektedir. Ağır cezayı gerektiren suçüstü haline örnek verecek olursak; Tarsus İlçe Emniyet Müdürlüğü Trafik Tescil ve Şube Müdürlüğü biriminde polis memuru olarak görev yapan X isimli şahsın ilçede meydana gelen ölümlü trafik kazasında tutmuş olduğu kaza tespit tutanağında ertesi gün kaza yeri krokisi ve kazanın özeti kısmında değişiklik yaparken amiri tarafından yakalanması halinde hakkında Cumhuriyet savcısı tarafından re'sen soruşturma işlemlerine başlanılacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki Türkiye'yi ve tüm dünyayı etkisi altına almış olan COVID-19 salgını ile etkin mücadele eden sağlık çalışanlarına yönelik olarak işbu tezin yazım aşamasında sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesini öngören düzenlemeleri içeren Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi

30/03/2022 tarihi itibarıyla TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) Adalet Komisyonu'nda kabul edilerek TBMM Genel Kurulu'na gönderilerek 12/05/2022 tarihinde 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun adı altında kabul edilerek yürürlüğe girmiş olup hükümleri ilgili kanunlara eklenmiştir. Bu kanun kapsamında hâlihazırda kamu kurum ve kuruluşları ve devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan doktor ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında gerçekleştirdikleri muayene, tanı ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar hasebiyle haklarında gerçekleştirilen adli soruşturmalarda kabul edilmiş izin usulleri bulunmasına rağmen özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde görev yapan söz konusu meslek mensupları hakkında yürütülecek benzer nitelikteki soruşturmalar bakımından herhangi bir izin usulü bulunmamaktadır. Kanunla birlikte özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, tanı ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar bakımından izin usulü getirilmekte ve izin verme yetkisi Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu'na verilmektedir. Bununla birlikte, uygulamada birlik sağlamak amacıyla, hâlihazırda 4483 sayılı Kanundaki izin usulüne tabi kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık meslek mensupları bakımından soruşturma izninin, anılan Kanunda belirtilen merciler yerine Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verileceği düzenlenmiştir. Böylece düzenlemeyle gerek kamu gerekse özel sektör bünyesinde ruhsatlandırma, izin veya ilgili mevzuat uyarınca icraatta bulunan her seviyeden sağlık hizmeti görevi yapan hekim, diş hekimi ve diğer sağlık meslek mensubunun; sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptığı muayene, inceleme, analiz, tanı, tedavi, tıbbi bakım, iyileştirme ve bunlar gibi tüm tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar için izin alınması usulü getirilmektedir. Burada dikkat çekilmesi gereken en önemli husus ise gerek özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan gerekse kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar açısından uygulama birliği öngörülmüştür. Buna karşın kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar dışında kalan görevleri sebebiyle işledikleri suçlar bakımından mevcut uygulama korunacak ve yapılacak adli soruşturmalar için 4483 sayılı Kanunun

3'üncü maddesinde gösterilen yetkili mercilerden izin istenilmesine devam olunacaktır. Hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamaların nelerden ibaret olacağının kanun maddesinin gerekçesinde ve uygulamada görüldükten sonra resmi belgede sahtecilik suçunun söz konusu düzenleme kapsamında olup olmayacağının değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Salt muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalarda kamu ve özel alanda uygulama birliği yerine görevleri sebebiyle işledikleri suçlar bakımından genel bir düzenlemenin daha adil olacağı değerlendirilmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılarını, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamına giren resmi belgede sahtecilik suçunu işlediklerine ilişkin “*Memur Suçlarının Ortaya Çıkış Şekilleri*” konu başlığı altında incelenen ihbar, şikâyet, hiyerarşik denetimde amirin tespiti, merkezi denetimde denetim elemanının tespiti, kurumlardan gelen ihbarlar ve medya yayınları aracılığıyla öğrendiklerinde vakit kaybetmeksizin delilleri tespit ettikten sonra memur veya diğer kamu görevlisi hakkında düzenlenen evrakın bir örneğini ilgili makama göndererek soruşturma izni istemesi gerekmektedir (Koran,2016:60-61; Gökcan ve Artuç,2017:530-569; Dönmez,2021:159).⁶⁶

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2015/4141 Esas, 2015/11648 Karar ve 14/05/2015 tarihli ilamında konuya ilişkin olarak;

“Sanığın görevi sebebiyle sahte belgeler düzenlediğinin iddia edilmesi karşısında, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca resmi belgede sahtecilik suçundan yetkili merciden soruşturma izni alındıktan sonra dava açılması gerektiği gözetilerek, sanık hakkında yargılama şartı olan usulüne göre alınmış soruşturma izni olup olmadığı araştırılmadan yazılı şekilde hüküm tesisi...”

denilmek suretiyle mezkûr suç açısından soruşturma izni istenilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Memur veya diğer kamu görevlileri ilçede görev alıyorlar ise kaymakam, ilde ve merkez ilçede görev alıyorlar ise vali, bölge düzeyinde teşkilatlanan kurum ve kuruluşlarda görev alıyorlar ise görev yaptıkları ilin valisi, Cumhurbaşkanına veya Cumhurbaşkanlığına

⁶⁶Konuya ilişkin Danıştay kararı için ayrıca bkz. Danıştay 2. D., 2004/74 E., 2004/127 K., 11/02/2004 tarihli ilamı, Danıştay 2. D., 2003/1100 E., 2003/2159 K., 07/11/2003 tarihli ilamı.

bağlı, ilgili veya ilişkili kuruluşlar ve bakanlıkların merkez ve bağlı veya ilgili kuruluşlarında görev alıyorlar ise o kuruluşun en üst idari amiri, Cumhurbaşkanı kararıyla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında Cumhurbaşkanı veya ilgili bakan, TBMM'de görev alıyorlar ise TBMM Genel Sekreteri, Cumhurbaşkanlığında görev alıyorlar ise Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, köy ve mahalle muhtarları ile mezkûr kanun kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri hakkında ilçelerde kaymakam, merkez ilçede vali soruşturma izni vermeye yetkili mercidir (MDKGYHK m.3; Dönmez,2021:157).

İzin vermeye yetkili mercinin, Cumhuriyet savcısının talebi doğrultusunda ön inceleme başlatması gerekmektedir. Ön incelemenin, izin vermeye yetkili merci tarafından bizzat yapılabileceği gibi, görevlendireceği bir veya birkaç denetim elemanı veya hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki memur ve kamu görevlilerinden biri veya birkaçı eliyle de yaptırılabilmesi mümkündür (MDKGYHK m.5; Gökcan ve Artuç,2017:611-614).

Yetkili merci, her halükarda soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi hususunda; suçun merci tarafından öğrenilmesinden veya soruşturma izninin kendilerine gönderilmesinden itibaren - zorunlu haller hariç - ön inceleme dâhil en geç otuz gün içinde karar vermek zorundadır. Zorunlu hallerde ise on beş günü geçmemek üzere bir defaya mahsus bu sürenin uzatılabilmesi mümkündür (MDKGYHK m.7; Koran,2016:107; Gökcan ve Artuç,2017:633).

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi kararın kendisine tebliğinden itibaren on gün içerisinde itiraz edilebilmektedir. Soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet Başsavcılığı veya şikâyetçi, izin vermeye yetkili merciler tarafından verilen işleme koymama kararına karşı da şikâyetçi yetkili merci kararının tebliğinden itibaren on gün içerisinde itiraz yoluna gidebilmektedir. İtirazların, öncelikle incelenmesi ve dosyanın esas sırasına kaydedilmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde kesin olmak üzere karara bağlanması gerekmektedir (MDKGYHK m.9; Koran,2016:120-128; Gökcan ve Artuç,2017:659; Dönmez,2021:164-165).

Soruşturma izninin itiraz edilmeden veya itirazın reddi sonunda kesinleşmesi ya da soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın kabulü üzerine dosya, derhal yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmektedir. İzin üzerine ilgili

Cumhuriyet Başsavcılığı, CMK ve diğer kanunlardaki yetkilerini kullanmak suretiyle hazırlık soruşturmasını yürütmekte ve sonuçlandırmaktadır (MDKGYHK m.11).

Söz konusu suça ilişkin yürütülen adli soruşturma Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılmaktadır (MDKGYHK m.12).⁶⁷

Davaya bakmaya yetkili ve görevli mahkeme, CMK'nin 12'nci maddesine göre yetkili ve görevli mahkemedir. Ancak 4483 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesinde "*Davaya bakmaya yetkili ve görevli mahkemenin, genel hükümlere göre yetkili ve görevli mahkeme olduğu ancak, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, bakan yardımcıları ve valiler için yetkili ve görevli mahkemenin Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi olduğu, kaymakamlar için ise il ağır ceza mahkemesi olduğu*" hüküm altına alınarak bu hususlarda istisnai bir düzenlemeye gidildiği görülmüştür (MDKGYHK m.13).

2.10. Disiplin ve Ceza Kovuşturmalarının Bir Arada Yürütülmesi

657 sayılı Kanununun 125'inci maddesinin son fıkrasında düzenlenen "*Yukarıda yazılı disiplin kovuşturmasının yapılmış olması, fiilin genel hükümler kapsamına girmesi halinde, sanık hakkında ayrıca ceza kovuşturması açılmasına engel teşkil etmez.*" hükmünde, disiplin kovuşturmasının yapılmış olmasının ceza kovuşturması yapılmasına engel teşkil etmeyeceği belirtilmiştir (Zor,2021:345-346). Keza mezkûr Kanununun 131'inci maddesinde yer alan "*Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez. Memurun ceza Kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz.*" hükmüne göre ise memur hakkında ceza kovuşturmasına başlanmış olması disiplin kovuşturmasını geciktirmeyeceği gibi memurun Ceza Kanununa göre mahkûmiyet alması veya beraat etmesi halleri disiplin cezasının uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir (Aslan ve Altındağ,2019:32; Bucaktepe,2015:122).

2.11. Ceza Kovuşturmasının Disiplin Soruşturmasına Etkisi

Ceza muhakemesinin yürütülmesi hususunda disiplin soruşturmasının bekletici mesele olmaması çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Nitekim disiplin soruşturmasını gerektirir eylemde bulunan kamu görevlisinin söz konusu eylemi aynı zamanda ceza kanunları kapsamında bir suç oluşturması halinde mezkûr suçtan CMK'nin 223'üncü

⁶⁷ İstisnai durumlar için bkz. MDKGYHK m.12.

maddesinde belirtilen “*Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması*” nedeniyle verilen beraat ya da “*Yüklenen suçu işlediğinin sabit olması*” nedeniyle verilen mahkûmiyet kararları memur hakkında uygulanan veyahut uygulanmayan disiplin cezasına etkisi noktasında soru işareti oluşturmaktadır. Ancak doktrin ve uygulamaya göre memur hakkında verilen kesinleşmiş disiplin cezası sicilden silinme prosedürü işletilerek hükümsüz kılınması hariç geri alınamamaktadır (Aslan ve Altındağ,2019:35-38; Bucaktepe,2015:126; Aygün,2006:70; Serinoğlu,2019:68).

Ceza kovuşturması neticesinde ceza mahkemesi, ilgili kamu görevlisi hakkında disiplin hukukuna göre de suç sayılan eylem nedeniyle mahkûmiyet kararı vermesi durumunda idari makamların bu karara aykırı tasarruf içerisinde davranması mümkün değildir. Keza ceza mahkemesi kamu görevlisinin söz konusu eylemi işlemediğine veya suçun unsurlarının oluşmadığına kanaat getirerek beraat kararı vermesi halinde idari makamların bu karara aykırı tasarruf içerisinde davranması mümkün değildir. Ancak ceza mahkemesi delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı vermiş ise böyle bir durumda verilen karar idareyi bağlamayacaktır.⁶⁸ Bu gerekçeyle beraat alan kamu görevlisi hakkında disiplin soruşturması açılarak disiplin cezası verilmesinde herhangi bir hukuka aykırılık bulunmamaktadır (Avcı,2011:207-211; Bucaktepe,2015:126, Serinoğlu,2019:56-82).

Disiplin soruşturmasınının 657 sayılı Kanununun 127’nci maddesi gereğince belirli süreler içerisinde tamamlanması gerektiği, ceza mahkemelerinde devam eden davaların uzunluğu göz önüne alındığında haksızlığın önüne geçilebilmesi adına ceza kovuşturmasınının disiplin soruşturması açısından bekletici mesele yapılması veyahut ceza mahkemesinin yukarıda belirtilen gerekçelerle beraat veya mahkûmiyet kararı verdiği durumlarda idarenin vermiş olduğu disiplin cezasının geri alınması yetkisinin tanımlanmasında hukuki yarar bulunduğu da kabul edilmektedir (Bucaktepe,2015:127; Aygün,2006:68). Disiplin cezalarının geri alınmasına ilişkin idare, “*idareye güven ilkesi*” gereği söz konusu kararlarını düzeltebilmelidir. Bu düzeltme her halükârda düzeltmeden ziyade belirli bir zaman dilimi ile sınırlandırılarak ağır ve bariz bir kusurun varlığı halinde bu yönde bir işlemin tesis edilebilmesi gerekmektedir (Zor,2021:336).

Disiplin cezaları mezkûr Kanununun 135’inci maddesi gereğince kesin mahiyettedir. Ancak madde metninde belirtilen “*kesinlik*” kelimesini, verilen disiplin cezasının yerine daha ağır ceza vermeyi engelleyen bir hüküm olarak değerlendirmekte fayda vardır. Zira

⁶⁸Danıştay 10. D., 1987/2015 E., 1987/1721 K., 27.10.1987 tarihli ilamı.

hukuka aykırı olarak verilen ve aynı zamanda idari işlem olan disiplin cezalarının geri alınmamasına ilişkin değerlendirme, Anayasanın 2'nci maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil edecektir (Gündüz,2016:418).

2.12. Ceza Mahkûmiyetinin Devlet Memurluğuna Etkisi

657 sayılı Kanunun 48/A maddesi gereğince TCK'nin 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı işlenen suçların, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçların, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçların memur tarafından işlenmesi ve neticesinde mahkûmiyet kararı verilmesi halinde memurluklarının sona erdirilmesi zorunludur. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus söz konusu mahkûmiyet kararlarının kesinleşmiş olması gerekmektedir (Bucaktepe,2015:127-130).⁶⁹ Pınar ve Çalışkan; Bucaktepe; Karaarslan'a göre, CMK 231'inci maddesinde belirtilen gerekli şartların sağlanması halinde hâkim, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verebilir. Bu kararın sanık hakkında herhangi bir sonuç doğurmaması nedeniyle (bkz. CMK m.231/5) ve söz konusu kararın CMK 223'üncü maddesinde tahdidi şekilde belirtilen hükümlerden

⁶⁹Nitekim Danıştay 12. D. ,2003/2375 E., 2005/4465 K., 09/12/2005 tarihli ilamında; "...657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48/A-5 maddesinde; Taksirli suçlar ve aşağıda sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere ağır hapis veya 6 aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak, Devlet memurluğuna alınacaklarda aranılan genel şartlar arasında sayılmış, aynı Kanununun 98/b maddesinde ise; Memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi halinde memurluğun sona ereceği hükümlerine yer verilmiş bulunmaktadır. Olayda; davacının, Yazılıyüyük Belediye Başkanlığı emrinde memur olarak görev yaptığı, Nevşehir Ağır Ceza Mahkemesinin 9.4.2002 günlü, E:2000/197, K:2002/100 sayılı kararı ile; özel evrakta sahtecilik suçunu işlediği gerekçesiyle T.C.K.'nin 345.maddesi uyarınca bir yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, bu kararın davacı tarafından temyiz edildiği ve kesinleşmediği, 657 sayılı Kanununun 48/A-5.maddesinde aranılan şartı kaybettiğinden bahisle aynı Kanununun 98/b maddesi uyarınca görevine son verilmesi üzerine bakılmakta olan davayı açtığı anlaşılmış olup; davacı hakkında Nevşehir Ağır Ceza Mahkemesince verilen mahkumiyet hükmünün Yargıtay incelemesi aşamasında olması dolayısıyla kesinleşmemesi karşısında 657 sayılı Kanununun 48/A-5 maddesinde belirtilen hükümlü olma şartı gerçekleşmeyen davacı hakkında tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir..." hükmü ile konuya netlik kazandırmıştır.

olmaması, dolayısıyla kişinin devlet memurluğunda istihdam edilmesine veyahut devlet memurluğunda kalmasına hukuken engel teşkil etmemektedir.⁷⁰

Aslan ve Altındağ'a göre, HAGB kararı ile sanık hakkında hüküm kurulmakla birlikte işlediği fiil kesin biçimde ortaya konulmaktadır (Aslan ve Altındağ,2019:39). Sanık hakkında verilen kararda, sanığın fiili işlediği kesin biçimde ortaya konulmuş ve karar kesinleşmiş ise bu hükmün disiplin hukuku açısından bağlayıcı nitelik taşıyacağı değerlendirilmektedir.⁷¹

Doktrinde ve Danıştay'da söz konusu konuya ilişkin olarak farklı karar ve görüşler olmakla birlikte CMK'nin 231/5 maddesinde HAGB kararının sanık hakkında herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacağına açıkça belirtilmesi karşısında memurun fiili işlediğinin kesin biçimde ortaya konulması gerekçesine dayanılarak disiplin hukukunda bağlayıcı nitelik kazandırılması hukuka aykırı olarak değerlendirilmektedir.⁷²

DMK'nin 48/A-5 maddesinde sayma suretiyle belirtilen suçlar bakımından “mahkûm olmamak” şartı aranması, dolayısıyla hapis cezasından çevrili adli para cezası mahkûmiyetlerinde herhangi bir hak kaybı meydana gelmeyecektir.⁷³

⁷⁰Konuya ilişkin Danıştay kararı için ayrıca bkz. Danıştay 12. D., 2010/1591 E., 2013/439 K. 12/02/2013 tarihli ilanı.

⁷¹Konuya ilişkin Danıştay kararı için ayrıca bkz. Danıştay 16. D., 2015/896 E., 2016/1858 K., 12/02/2015 tarihli ilanı.

⁷²Öte yandan, 657 sayılı Kanun uyarınca bir memur hakkında, konusu aynı zamanda TCK kapsamında suç teşkil eden bir fiil işlediği iddiası ile başlatılan soruşturma neticesinde adli mercilere suç duyurusunda bulunulması akabinde gerçekleştirilecek olan yargılamanın yıllar süreceği açıktır. Diğer taraftan 657 sayılı DMK'nin 127'nci maddesinde yer alan “*Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar*” hükmü de nazara alındığında fiilin işlendiği tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra adli yargılama neticesinde verilen kararın disiplin hukukunda kullanılma imkânı ortadan kalkmaktadır. Başka bir deyişle bir fiil hakkında idari soruşturma sırasında adli mercilerin vereceği kararın beklenilmesi olanaklı görülse de iki yıllık zamanaşımı da dikkate alındığında bu süreden evvel disiplin sürecinin nihayete erdirilmesi gerekmektedir. Aksi halde fiilin zamanaşımına uğratılması, disiplin amirleri hakkında sorumluluk doğuracaktır.

⁷³Danıştay 12. D., 2015/2466 E., 2019/1062 K., 14/02/2019 tarihli ilamında; “...*İdare Mahkemesince davacının, kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl hapis cezası almış olduğundan bahisle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinde sayılan Devlet memuriyetine alınma şartlarını taşımadığı sonucuna varılmışsa da yapılan yargılama sonucunda davacıya verilen sonuç cezanın hapis cezası değil, 1.317,00 YTL adli para cezası olduğu ve söz konusu Mahkeme kararında yer alan hükmün, 657 sayılı Kanun'un 48/A-5 maddesinde yer alan memuriyete engel durumlar arasında bulunmadığı anlaşılmaktadır...*”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ADLI-İDARİ YARGI KOLLARI AÇISINDAN

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK

Resmi belgede sahtecilik suçu, kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde söz konusu fiil hem adli hem de idari yargı denetimine tabi tutulmaktadır. Bu bölümde kamu görevlileri tarafından resmi belgede sahtecilik fiilinin işlenmesi halinde işlem tesisi akabinde adli ve idari yargı mercilerinin vermiş oldukları kararlar mukayese edilmiştir. Aynı fiilin bu yargı çevrelerinde farklı değerlendirmeye tabi tutulmasının sonuçlarına da yer verilmiş olup uygulama birliğinin tesis edilmesi açısından çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

3.1. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Kapsamında Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenleme Eylemine Yönelik Olarak İdari Yargı Kolunda Görevli Mahkemelerce Verilen Kararlar

Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenleme eylemini gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında idari yargı kolunda görevli ilk derece ve temyiz makamlarınca verilmiş yaygın kararlar bulunmaktadır. Bu aşamada gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenleme eylemi kapsamındaki kararların detaylı bir şekilde incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2008/1447 Esas, 2010/5714 Karar ve 12/11/2010 tarihli kararında;

“657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125/D-f maddesinde, gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek fiili, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller arasında sayılmıştır. Dosyanın incelenmesinden, olayda, hakkında yapılan soruşturma sonucunda davacının görev, yetki ve sorumluluğunun gereği olan tetkik, inceleme ve araştırmayı yapmadan gerçeğe aykırı belge ve rapor düzenlemek suçunu işlediğinden bahisle soruşturmacının teklifi doğrultusunda bir yıl süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlem tesis edilmiş ise de; davacının cevabi yazıyı gerekli araştırma ve incelemeyi yaptırmadan usule uygun davranmamak suretiyle imzaladığı ve bu yazıya istinaden Maden İşleri Genel Müdürlüğüne başvurularak ruhsat alınan

iki sahadan birisinin Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğüne tahsis edilen sahayla çakıştığı konusunda duraksamaya yer bulunmamakla birlikte, davacının bu fiiliyle dilekçe sahibi ilgili ve idareyi yanıltma veya zarara sokma kastıyla hareket ettiğinin ve bu belgeyi bilerek ve isteyerek imzaladığının, ayrıca bu fiili nedeniyle herhangi bir menfaat temin ettiğinin ortaya konulmadığının anlaşılması karşısında, davacının eyleminin bu haliyle 657 sayılı Kanunun 125/D-f maddesinde yer alan suçu oluşturmayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda, dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi gerekirken, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

denildiği görülmektedir. Bu çerçevede resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için idareyi yanıltma veya zarara sokma kastıyla hareket etmenin yanı sıra bu fiil nedeniyle menfaat temin etmenin arandığı görülmüştür. Başka bir deyişle “gerçeğe aykırı belge ve rapor düzenlemek” fiilinin 657 sayılı Kanunda yer almasına ve bu fiile dair başkaca bir şart aranmamasına rağmen idari yargı mercii bu fiilin disiplin hukuku açısından bir disiplin cezası gerektirebilmesi için gerçeğe aykırı belge veya raporun düzenlenmesi ve/veya kullanılmasından ziyade anılan fiilin kasıtlı bir şekilde gerçekleştirilmesi ile beraber menfaat temin etme şartını da aramaktadır. Bu açıklamalar nazara alındığında bir kamu görevlisine böyle bir durumda disiplin cezası verilebilmesi için Kanunda yer almayan şartların da arandığı görülmektedir. Ancak menfaat sağlama durumunun tespiti halinde gerçeğe aykırı belge ve rapor düzenleme fiilinin farklı bir disiplin cezasına da tekabül edeceği değerlendirilmektedir. Nitekim 657 sayılı Kanunun 125/D-1 maddesinde yer alan “(...) kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak” ile 125/C-1 maddesinde düzenlenen “Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” fiilleri de nazara alındığında anılan menfaat sağlama şartının diğer disiplin müeyyidelerine de temas edebileceği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla söz konusu kararda madde metninde yer almayan kimi unsurların da nazara alınmasının uygulamada önemli tereddütlere ve dolayısıyla da yanlış kararlara yol açabileceği değerlendirilmektedir.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2012/4402 Esas, 2015/6111 Karar ve 24/11/2015 tarihli ilamında ise,

“Dosyanın incelenmesinden; davacının Sivas İli, Şarkışla İlçesinde tapu müdürü olarak görev yaptığı dönemde işlediği iddia edilen fiiller nedeniyle, 4483 sayılı Kanun uyarınca alınan olura istinaden Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Müfettişliği tarafından yapılan ön inceleme sonucunda düzenlenen 03/05/2011 tarihli ve 7 sayılı ön inceleme raporunda; uzun süre memurluk ve müdürlük yapmış olan davacının yüklenici tarafından verilmiş müsvedde şeklindeki bir listeye dayanarak noterden tasdikli bir liste üzerinde elle değişiklik yapmasının ve bu değişikliği kat mülkiyeti kütüğüne de yansıtmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu, yaptığı **bu işlemlerden menfaat temin ettiğine dair herhangi bir belge veya beyan mevcut değilse de, bu fiili 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde tanımlanan "resmi belgede sahtecilik" suçuna temas eder mahiyette olduğundan,** hakkında 4483 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca "soruşturma izni verilmesi" kararı verilmesinin; ayrıca, fiilinin 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin 1. fıkrasının (D) bendinin (f) alt bendinde düzenlenen "Gerçeğe aykırı belge düzenlemek" tanımına uygun düşmesi nedeniyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasının teklif edildiği ve bu teklif uyarınca 04/07/2011 tarihli ve 39 sayılı dava konusu işlemin tesis edildiği anlaşılmaktadır.”

denilerek, bu çerçevede resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için menfaat temin etmenin TCK'nin 204'üncü maddesinde tanımlanan resmi belgede sahtecilik suçunun oluşmasına engel teşkil etmeyeceği belirtilmiştir.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2015/2146 Esas, 2019/2258 Karar ve 27/3/2019 tarihli ilamında, Ankara 4. İdare Mahkemesi'nin 2014/827 Esas, 2015/423 Karar ve 31/03/2015 tarihli temyize konu kararının onanmasına karar verdiği, söz konusu ilk derece mahkemesi vermiş olduğu kararında;

“Davacının Nisan 2011 tarihinde Houston Ticaret Ataşesi olarak atandığı, bir süre başkonsoloslukta görevini yürüttüğü, Ekonomi Bakanlığınca uygun görülmesiyle ofis kiraladığı, ofisin donanımlarını temin etmeye başladığı, F1 firması ile görüşerek mobilya satın aldığı, satın alınan mobilyalardaki hasarlı olanları ve iadesi gerekenleri iade ettiği, mükerrer ve yanlış düzenlenen faturaları yapmış olduğu görüşmelerle düzelttirdiği ve gerekli hassasiyeti gösterdiği, neticede satın almaya konu toplam 9.521,69

USD bedeli F1 firmasına ödemesi gerektiği, bu bedel için kendisine ödenek gönderildiği, ancak faturaların ilgili firmadan süresinde temininin mümkün olmaması üzerine mevcut durumu gösterir ve ödeneğe dayanak belgeyi düzenlediği, düzenlenen belgeyi Destek Hizmetleri Daire Başkanlığına gönderdiği ve ödeneğin kullanılması için düzenlediği çeki ilgili firmaya verdiği, bu suretle ödemeyi gerçekleştirdiği, ödemenin yapılmasını müteakiben ilgili firmayla görüşerek söz konusu satışa ilişkin fatura asıllarını temin ettiği ve denetime imkân verecek şekilde ataşelik ofisindeki klasörde muhafaza ettiği, faturaların gerçek bir alım-satıma dayanan alışverişten kaynaklandığının ve bu alışverişe konu eşyaların demirbaş kaydında olduğunun tespit edildiği, her ne kadar şekli olarak düzenlendiği belgenin gerçek olmadığı sabit ise de, suç işleme kastıyla hareket etmediği, davacının eylemi ile herhangi bir kişi mağduriyeti, kamu zararı ya da haksız menfaatin gerçekleşmediği anlaşıldığından davacının eyleminin gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek kapsamında değerlendirilmesinin hukuken mümkün olmadığı gerekçesiyle dava konusu işlem hukuka aykırı bulunarak iptaline karar verilmiştir.

denildiği, bu çerçevede resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için menfaat temin etmenin yanı sıra kamu zararının doğmasının da arandığı görülmüştür.

MESKİ Genel Müdürlüğü, İşletmeler Dairesi Başkanlığı'na bağlı Mut İlçe Şube Müdürlüğü'nde İdari İşler Şefi-Operatörü olarak görev yapmakta olan kamu görevlisinin sorumluluğunda bulunan aboneliklere ait işlemler ile ilgili görevini yürüttüğü döneme ilişkin olarak hakkında düzenlenen disiplin soruşturması raporu ile getirilen teklif doğrultusunda 657 sayılı Kanun'un 125/E-g maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin 03/06/2020 tarih ve 689 sayılı Mersin Büyükşehir Belediyesi Yüksek Disiplin Kurulu Kararı'nın iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada Mersin 1.İdare Mahkemesi'nin 2020/717 Esas sayılı dosyasında 14/10/2020 tarihinde verilen kararında;

“Şantiye aboneliği olarak kayıtlı iki aboneliğin devri için Meski çalışanı tarafından ve eski Meski çalışanı tarafından verilen dilekçelerden sonra pasif olan şantiye aboneliklerinin aktifleştirilerek bahsi geçen şahıslar adına devir işlemi yapıldığı, mevzuata göre aboneliğin adrese ait olduğu, aboneliğin başka adrese usulsüz olarak taşındığı, bu işlemler için imza altına

alınan abonelik sözleşmelerinin ve diğer evrakın gerçek durumu yansıtmadığı hususuna ilişkin soruşturmanın ilgili kısımlarının incelemesinden; abonelik devir dilekçelerinin Meski çalışanları tarafından verilmiş olması hususu nazara alındığında, davacının, abonelik devrine ilişkin adres, numara vs. her türlü inceleme ve araştırmanın eksiksiz yapıldıktan sonra sözleşme tanzim olunması hususunda gerekli dikkat ve özeni göstermediğinin anlaşıldığı, davacının ifadesindeki "adrese dikkat etmedim" şeklindeki beyanının da bu durumu doğruladığı, diğer bir deyişle davacının mevzuatın kendisine yüklediği sorumlulukları usulüne uygun şekilde yerine getirmediği anlaşılmakla birlikte; davacının, resmi evrakta sahtecilik suçu işlediğine veya işlenmesine göz yumduğuna ya da herhangi bir şekilde menfaat temin ettiğine dair somut herhangi bir delilin bulunmadığı, davalı idarece davacıya yöneltilen resmi evrakta sahtecilik suçunun manevi unsuru olan kastın varlığını tevsik edecek nitelik ve yeterlilikte dava dosyasına sunulan herhangi bir bilgi ve belgenin de bulunmadığı, davacının sübuta erdiği anlaşılan fiillerinin de yüz kızartıcı suç kapsamında devlet memurluğundan çıkarma cezası ile tecziyesini gerektirir ölçü ve ağırlıkta olmadığı görülmektedir."

denildiği, bu çerçevede resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için suçun işlendiğine veya işlenmesine göz yumulması ya da herhangi bir şekilde menfaat temin edilmesi hususlarının arandığı görülmüştür. Söz konusu yürütmenin durdurulmasına Mersin Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı vekili tarafından yapılan itiraza Adana BİM 1. İdari Dava Dairesi 2020/279 numaralı itirazın reddine oy birliği ile karar vererek ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararı tasdiklemiştir. Görüleceği üzere anılan fiilin, yani resmi belgede sahtecilik suçunun yüz kızartıcı suç kapsamında değerlendirilerek ilgili idarece işlem tesis edildiği, ancak idari yargı nezdinde resmi bir belge üzerinde pasif bir aboneliğin başka bir adrese usulsüz olarak taşınması şeklinde gerçekleşen mezkûr fiil neticesinde menfaat temin edilmediği gibi söz konusu fiilin devlet memurluğundan çıkarmayı gerektirecek ölçü ve ağırlıkta olmadığı kanaatine varıldığı anlaşılmaktadır.

Meski Genel Müdürlüğü İşletmeler Dairesi Başkanlığı Mut Şube Müdürlüğü emrinde bulunan aboneliklere ait işlemler ile ilgili olarak davacının fiilleri nedeniyle 657 sayılı Kanun'da yüz kızartıcı suç olarak belirtilen resmi evrakta sahtecilik suçunu işlediği kanaati ile devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin Mersin Büyükşehir Belediyesi Yüksek Disiplin Kurulu'nun 03/06/2020 tarih ve 690 sayılı kararının iptali ve yürütmenin

durdurulması istemiyle açılan davada Mersin 1. İdare Mahkemesi 2020/654 Esas, 2020/1070 Karar ve 03/09/2020 tarihli ilamında;

“Disiplin Hukuku cezalandırma ilkeleri açısından ceza hukuku ile benzer özellikler taşımaktadır. Bu bağlamda ceza hukukunda geçerli olan suçun" tipiklik" unsuru; suç sayılan fiilin ceza normundaki soyut tasviri şeklinde tanımlanmaktadır. Disiplin Hukuku yönünden ise ceza hukukunda geçerli olan tipiklik ilkesinin yansıması, kişilerin disiplin cezası ile cezalandırılabilmesi için işlenmiş bulunan bir fiilin kanunda düzenlenen suç tanımına birebir uygun olması gerektiği şeklinde olmaktadır. Eğer verilecek cezayı gerektiren eylemlerin gerek" tipiklik" açısından gerekse maddi açıdan o cezaya uyar nitelikte olmaması halinde o ceza için suçun oluşmadığının kabul edilmesi gerekmektedir.” şeklinde açıklamalarda bulunduktan sonra *“23/07/2019 tarihli tutanağın A.... Ç.... tarafından düzenlendiği, Şube Müdür Vekili olan davacı tarafından ise imzalandığı, ancak tutanağın işleme konulmadığının sabit olduğu, nitekim ertesi gün 24/07/2019 tarihinde kaçak zabıt tutanağının tanzim olunduğu hususları nazara alındığında ; Şube Müdür Vekili olarak görev yapan davacının, tutanağın gerekli inceleme ve araştırmanın yerinde ve eksiksiz yapıldıktan sonra ve ekleri de eklenmek suretiyle tanzim edilmesine yönelik denetleme yapmadığı, bu hususların yerine getirildiğinden emin olunduktan sonra tutanağın imzalanması gerekirken bu hususlara riayet etmediği, diğer bir deyişle mevzuatın kendisine yüklediği sorumlulukları usulüne uygun şekilde yerine getirmediği anlaşılmalı birlikte; davacının söz konusu tutanakta bahsolunan aboneyle irtibatlı olduğuna, resmi evrakta sahtecilik suçu işlediğine veya işlenmesine göz yumduğuna ya da herhangi bir şekilde menfaat temin ettiğine dair somut herhangi bir delilin bulunmadığı, davalı idarece davacıya yöneltilen “resmi evrakta sahtecilik” suçunun manevi unsuru olan kastın varlığını tevsik edecek nitelikte dava dosyasına sunulan herhangi bir bilgi ve belgenin de bulunmadığı, davacının sübuta erdiği anlaşılan fiillerinin de yüz kızartıcı suç kapsamında devlet memurluğundan çıkarma cezası ile tecziyesini gerektirir ölçü ve ağırlıkta olmadığı görülmektedir.”*

denildiği, bu çerçevede resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için suçun işlendiğine veya işlenmesine göz yumulması ya da herhangi bir şekilde menfaat temin edilmesi

hususlarının arandığı görülmüştür. Söz konusu yürütmenin durdurulması kararına Mersin Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı vekili tarafından yapılan itiraza Adana BİM 1. İdari Dava Dairesi 2021/73 numaralı kararında itirazın reddine oybirliği ile karar vererek ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararı tasdiklemiştir. Her ne kadar ilk derece mahkemesi kararında “*davacının mevzuatın kendisine yüklediği sorumlulukları usulüne uygun şekilde yerine getirmediği anlaşılmalı birlikte*” demek suretiyle mevzuata aykırı davrandığını kabul etmiş ise de “*resmi evrakta sahtecilik*” suçunun manevi unsuru olan kastın varlığını tevsik edecek nitelikte dava dosyasına sunulan herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı hususuna yer vererek davacı hakkında gerçekleştirdiği eylem bakımından kasıt yokluğuna dikkat çekmiştir. Oysaki Danıştay 12. Dairesi'nin 2011/4921 Esas, 2015/2943 Karar ve 07/05/2015 tarihli ilamında;

“Hal böyle iken mevzuat hükümlerine uyulmadan yapılan söz konusu hizmet alımı işinde davacının kusurla hareket ettiğinin kabul edilemeyeceği gibi davacının hizmet alımında uygulanacak olan mevzuat hükümlerini bilmediğinden de söz edilemeyeceği, davacı hakkında ileri sürülen eylemin ancak kasıt ile gerçekleştirilebilecek bir eylem olduğu, eylemin kusur ile işlenmesine hukuki imkan bulunmadığı sonuç ve kanaatine varıldığından davacının 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125/C-a maddesi uyarınca 1/15 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.”

dediği ve kişinin görevi gereği bilmesi gereken bir mevzuat hükmüne açıkça aykırı işlemlerde “*kast*” (manevi) unsurunun bulunduğu kabulü gerekeceğine karar vererek aslında TCK'nin 4'üncü maddesinde belirtilen “*ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz*” ilkesine paralel bir içtihat getirmiştir. Bu çerçevede somut olay özelinde bir kamu görevlisinin mütemadi bir şekilde ifa ettiği görev kapsamında hayatın olağan akışı içerisinde yapması mümkün olmayan bir işlemi yapması veya mevzuatla açıkça hüküm altına alınan bir hususta aksine bir karar cihetine gitmesi halinde kast unsurunun oluştuğunun kabulünün gerekeceği değerlendirilmektedir.

Antalya 1. İdare Mahkemesi'nin 2015/826 Esas, 2016/187 Karar ve 24/02/2016 tarihli ilamında;

“Uyuşmazlık konusu olayda, yukarıda maddeler halinde belirtildiği üzere davacının muhasebe işlemlerini idarenin belirlemiş olduğu kurallara

uygun bir şekilde yapmadığı, gerçeğe aykırı muhasebe işlem fişi ve ödeme emri düzenlemek suretiyle Kuruma borcu olan bazı gerçek ve tüzel kişilerin borcunu, Kurum emanet hesabından ya da Kurumdan alacağı olan bir başka kişinin hesabından kapattığının görülmesi karşısında, davacının “gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek” fiili kapsamına giren davranışlarda bulunduğu sonuç ve kanaatine varıldığından, bu durumda davacıya disiplin cezası verilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.”

şeklinde hüküm kurulmak suretiyle belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için yukarıda değinilen kararlar çerçevesinde menfaat şartının aranmadığı da anlaşılmıştır. Söz konusu karar nazara alındığında idari yargı nezdinde bu hususta karar birliğine varılmadığı da görülmekle birlikte Antalya 1. İdare Mahkemesi'nin anılan kararı nazara alındığında bu yöndeki kararın adli yargı nezdinde verilen kararlarla örtüştüğü de değerlendirilmektedir.

Sakarya İli, Hendek Adliyesinde zabıt kâtabi olarak görev yapan davacının, 657 sayılı DMK'nin 125'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (E) bendinin (g) alt bendi uyarınca "Devlet memurluğundan çıkarma" cezası ile cezalandırılmasına ilişkin 12/11/2014 tarih ve 307 sayılı işlemin iptalini istediği olayda Sakarya 2. İdare Mahkemesi'nin 2015/162 Esas, 2015/1264 Karar ve 18/12/2015 tarihli kararıyla;

“Dosyada yer alan soruşturma raporu ve tanık ifadeleri, eyleme konu belgeler, savcılık iddianamesi ile diğer bilgi ve belgelerin incelenmesinden, davacının karara bağlanan ve yargılaması devam eden dava dosyalarında davacıların talebi ya da talimatları dışında gider avanslarını çekip uhdesinde tuttuğu, bu şekilde zilyetliği kendisine verilmiş gider avansını reddiyat makbuzlarını düzenleyerek, dosyanın davacısına ait olmayan sahte imzalarla çektiği ve söz konusu paraları uhdesinde tutmak suretiyle zimmetine geçirdiği, ayrıca dosyalardan bu şekilde sahte belgeler düzenleyerek çektiği paraları tutanağın tutulduğu 03/05/2013 tarihinde yatırdığı, soruşturmada haberdar olarak bu şekilde davrandığının da soruşturma raporu, eki belge ve ifadelerden açıkça görüldüğü, dolayısıyla davacının üzerine atılı "görevi ile ilgili her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak ve "gerçeğe aykırı belge ve rapor düzenlemek" suçlarını işlediği ve bu suçların memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler

kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, ayrıca Sakarya 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/11/2014 tarih ve E:2013/168, K:2014/323 sayılı kararı ile davacının zimmet suçundan 3 yıl 5 ay 20 gün hapis cezasına, resmi belgede sahtecilik suçundan ise 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasına mahkûm edilmesine...”

karar verilmiş, bu nedenle davacının 657 sayılı DMK'nin 125'inci maddesinin 1. fıkrasının (E) bendinin (g) alt bendi uyarınca “Devlet memurluğundan çıkarma” cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle dava reddolunmuştur. Mezkûr yargı kararı da nazara alındığında söz konusu kararın da adli yargı nezdinde verilen kararlarla örtüştüğü değerlendirilmektedir.

Danıştay 12. Dairesi 2013/3635 Esas, 2016/3891 Karar ve 15/6/2016 tarihli ilamı ile;

“Davacının, Tekirdağ İl XI Müdürlüğünde şube müdürü olarak görev yaptığı dönemde işlediği iddia edilen fiiller nedeniyle, 657 sayılı Kanunun 125 inci maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinin (f) alt bendi uyarınca bir yıl süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın; yapılan anlaşmaya göre 5 gece kalınması gerekirken fiilen 4 gece kaldığını iddia eden ancak 6 gece olarak düzenlenmiş faturayı ekleyerek 6 gün konaklama üzerinden yolluk bildiriminde bulunan davacının üzerine atılı bulunan gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek fiilinin sabit olduğu, bu fiil nedeniyle cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığına...”

karar verilmiş ve Ordu İdare Mahkemesi'nce verilen 2011/1558 Esas, 2012/1594 Karar ve 18/12/2012 tarihli karar onanmıştır.

Danıştay 12. Dairesi 2002/1245 Esas, 2005/2795 Karar ve 05/07/2005 tarihli ilamında;

“Dava dosyasının incelenmesinden;...Ltd. Şirketi adına tescilli giriş beyannamesi ile 13 tır dolusu eşyanın cam mamulü olarak beyan edilmişken, muayene aşamasından önce tırlardan birinin kaza yapması sonucunda araçtan çay döküldüğünün tespit edildiği, mal sahibinin 21.7.2000 tarihli dilekçesi üzerine, aynı beyanname kapsamında tek kalemde birlikte beyan edilen, kaza

yapan araç haricindeki diğer 12 aracın 21.7.2000 tarihli tespit tutanağı düzenlenerek mahrecine iade edildiği, bu 12 aracın mükellefin dilekçesi üzerine kanunsuz olarak mahrecine iade edildiği, konuya ilişkin olarak eşyanın mahrecine iadesi için düzenlenen 21/7/2000 tarihli tespit tutanağını araçları ve eşyayı görmeden imzaladıklarını davacı ve diğer tutanağı imzalayanların ifadelerinde belirttikleri anlaşılmaktadır. Olayda, soruşturma kapsamında adı geçen davacı ve diğer şahısların ifadelerinden, mahrece iade işlemine konu olan 12 adet aracın yurt dışı edildikten sonra 21/7/2000 günlü mahrece iade tutanağının düzenlendiği, dolayısıyla davacı ve tutanağı imzalayan diğer şahısların araçları görmedikleri halde, kaçakçılığı men, takip ve tahkik görevini suistimal ederek tutanak düzenledikleri sonucuna varıldığından, davacının üzerine atılı gerçeğe aykırı belge düzenlemek fiilinden dolayı verilen dava konusu cezada hukuka aykırılık görülmemiştir.”

denilerek gerçeğe aykırı belge düzenleyen davacının 657 sayılı Kanunun 125/D-f maddesi uyarınca 3 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasında hukuka aykırılık bulunmadığına karar verilmiştir.

Bu aşamaya dek ilk ve ikinci derece idari yargı mercilerince resmi evrakta sahtecilik fiiline yönelik olarak tesis edilen işlemler özelinde disiplin hukuku bağlamında verilen kararlar nazara alındığında aynı yargı kolunda aynı konulara ilişkin farklı kararların verildiği görülmektedir. Bir yandan resmi belgede sahtecilik suçunu işleyen kamu görevlisine idareyi yanıltma veya zarara sokma kastıyla hareket etmesinin yanı sıra bu fiil nedeniyle menfaat temin etmesinin şart koşulduğu yargı kararları mevcutken diğer yandan söz konusu fiil nedeniyle menfaat temin etmesinin şart koşulmadığı yargı kararları da mevcuttur. Keza kimi idari yargı kararlarında mezkûr suça ilişkin yüz kızartıcı suç kapsamında devlet memurluğundan çıkarma cezası ile tecziyesine karar verilmişken kimi kararlarda kademe ilerlemesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Gerçeğe aykırı rapor düzenlemek şeklinde belirtilen ve disiplin cezasını gerektiren eylemde, netice itibarıyla menfaat sağlama ve kamu zararına sebebiyet verme unsurlarının aranmasının Kanunun özüne aykırılık teşkil edeceği değerlendirilmektedir. Örneğin okul müdürü X'in, öğrencisi Y'nin devamsızlığının fazla olması ve sınıfta kalmaması amacıyla 04/04/2022 tarihinde Y'nin okula gelmemesine rağmen gelmiş gibi göstermesi şeklindeki eyleminde okul müdürü nezdinde herhangi bir menfaatin olmamasının yanında kamu zararından da söz edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle her olayı kendi içerisinde incelemekte fayda olduğu

değerlendirilmektedir. Keza her ne kadar menfaat ve kamu zararının şart olmadığı belirtilmiş ise de kimi olaylarda olayın özü itibarıyla menfaat ve kamu zararı oluşabilecektir. Ancak bu durum gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenleme eyleminin temel unsurunu oluşturmayacaktır. Yukarıda da değinildiği üzere idari yargı ilk derece mahkemeleri ve temyiz merci tarafından aranan “*menfaat sağlama*” ve “*kamu zararına sebebiyet verme*” şartları adli yargı nezdinde aranmamaktadır. Adli yargı kolunda resmi belgede sahtecilik suçu kapsamında menfaat temin edilmesi ve kanuni diğer şartların oluşması durumunda TCK'nin 212'nci maddesinin amir hükmü gereği ayrıca Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçları (Rüşvet, Zimmet, İrtikâp, Görevi Kötüye Kullanma) oluşacaktır. Adli ve idari yargı kolunda resmi belgede sahtecilik suçunun oluşumuna yönelik olarak farklı yaklaşımlar tereddütlere mahal vermenin yanı sıra hukukun temelini oluşturan hukuki belirlilik ve onun doğal sonucu olarak hukuki güvenlik ilkesine aykırılık oluşturacaktır. Öte yandan aynı konuda idari ve adli yargı mercilerinin vermiş oldukları kararlar söz konusu fiilin işlendiği idarelerde de tereddüte yol açacak, böylece her idare aynı durumda farklı kararlar vererek idari istikrar ilkesine de hanel getirilmiş olacaktır.

3.2. Türk Ceza Kanunu Kapsamında Resmi Belgede Sahtecilik Suçuna Yönelik Olarak Adli Yargı Kolunda Görevli Mahkemelerce Verilen Kararlar

Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenleme eylemini gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında idarelerince tesis edilen işlemler akabinde adli açıdan da süreç tekâmül ettirilmekte, adli yargı kolunda görevli ilk derece ve temyiz makamlarınca mezkûr fiil özelinde karar ittihazı cihetine gidilmektedir.

Daha önceki başlıklarda değinildiği üzere bir kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge ve rapor düzenlemesi halinde idaresince disiplin soruşturması açılmakta, buna bağlı olarak da fiilin adli, idari ve mali boyutları özelinde işlem tesis edilmektedir. Disiplin iş ve işlemleri ile memuriyetten çıkarılma cezası ile ilgili süreç idari yargı denetiminde iken anılan fiilin TCK kapsamında denetimi adli yargı mercilerince gerçekleştirilmekte olup idari ve adli yargı mercilerince anılan fiile dair farklı hususlar dikkate alınarak hüküm kurulmaktadır. Bu çerçevede aşağıda gerçeğe aykırı belge ve rapor düzenleme fiili kapsamında adli yargı nezdindeki kararlara yer verilmiştir.

YCGK'nin 94/132 sayı ve 08/06/2004 tarihli; 12/76 sayı ve 01/04/2003 tarihli; 209/379 sayı ve 12/11/2002 tarihli kararlarında; “*Evrakta sahtecilik suçlarınınin hukuki*

konusu kamunun güvenidir. Belgelerin gerçeğe aykırı düzenlenmesi, gerçek belgeye eklemeler yapılması, tamamen veya kısmen değiştirilmesi, eylemlerinin kamu güvenliğini sarstığı kabul edilerek suç sayılıp, yaptırma bağlanmıştır. Bu nedenle de fiilen bir zararın ortaya çıkması aranmamakta, zarar olasılığı yeterli görülmektedir.” denildiği, bu çerçevede resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması somut bir zararın ortaya çıkmasına bağlı kılınmayarak olasılığın yeterli olduğu değerlendirilmekte, ceza yargılamasında bu hususlar nazara alınarak hüküm kurulmaktadır.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2014/14467 Esas, 2016/1982 Karar ve 07/03/2016 tarihli ilamında “*Resmi belgede sahtecilik suçları seçimlik hareketli suçlardan olup madde metninde belirtilen “düzenlemek” ve “kullanmak” eylemlerinin herhangi birisinin işlenmesiyle suçun tamamlanacağı...*” denildiği ve aynı doğrultuda Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/9666 Esas, 2020/289 Karar ve 16/01/2020 sayılı kararında;

“Ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12.02.2012 gün, 2012/1445-2013/54 ve 24.09.2013 gün, 2012/1506-2013/391 sayılı ve benzer kararlarında açıklandığı üzere; Resmi belgede sahtecilik suçu seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır. Birinci seçimlik hareket, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu seçimlik hareketle, resmi belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir. İkinci seçimlik hareket, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu seçimlik hareketle, esasında mevcut olan resmi belge üzerinde silmek veya ilaveler yapmak suretiyle değişiklik yapılmaktadır. Birinci ve ikinci seçimlik hareketle bağlantılı olarak belirtilmek gerekir ki; sahteciliğin, belge üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının, suçun oluşması açısından bir önemi bulunmamaktadır. Üçüncü seçimlik hareket ise, sahte resmi belgeyi bilerek kullanmaktır. Kullanılan sahte belgenin kişinin kendisi veya başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi yoktur. Kullanma mütemadi suç şeklinde de gerçekleşebilir. Bu seçimlik hareketlerden herhangi birisinin işlenmesiyle suç tamamlanacaktır.”

denildiği, bu çerçevede resmi belgede sahtecilik suçunda diğer (belge niteliğine haiz, iffal kabiliyeti, kast) unsurların varlığı halinde resmi belgenin düzenlenmesi, değiştirmesi veyahut kullanılması suçun tamamlanması için yeterli görülmüştür. Ayrıca menfaat temin edilmesi, kamu zararı ya da kişi mağduriyetinin oluşması gibi şartların suçun oluşmasında

aranmadığı görülmüştür. Keza Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/11717 Esas, 2021/5168 Karar ve 10/06/2021 tarihli kararında zarar şartına ilişkin emsal bir içtihatla;

“Belgede sahtecilik suçları kasten işlenebilir suçlardan olup genel kast yeterlidir. Fail sahte belge düzenleme bilgi ve isteği ile hareket etmelidir. Sahtecilik suçu soyut tehlike suçudur. Sahtecilik eylemi işlendiğinde zarar veya zarar tehlikesi doğacağından suç oluşur. Belgelerde sahtecilik suçlarında suçun hukuki konusunun kamu güveni olması nedeni ile fiilden bir zararın ortaya çıkması aranmamakta, zarar olasılığı yeterli görülmektedir. Sahtecilik suçlarında zarar mümkün ve muhtemel olarak daima suçta saklı olup bunun kanıtlanmasına gerek yoktur. Sahteciliğin icrasıyla kamu güveni bozulup sarsıldığı ve tehlikeye düştüğü için zararın gerçekleştiğinin araştırılması ve ispat edilmesi gerekli değildir. Toplumsal zarar herhalde bulunur, bireysel zarar ise gerçekleşmeyebilir. Bireysel zarar gerçekleşmemiş olsa bile suç oluşur.”

denilmek suretiyle kamu zararının veya kişi mağduriyetinin şart olmadığı açık bir şekilde belirtilmiştir.

Her ne kadar yukarıda belirtilen adli yargı kararları çerçevesinde resmi belgede sahtecilik suçunun sübuta ermesi için menfaat temininin, kamu zararının veya kişi mağduriyetinin şart olmadığı belirtilmiş ise de TCK'nin 210/2 maddesinde yer alan *“Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolünür.”* düzenlemesi gereği sağlık mesleği mensuplarının düzenlemiş oldukları belgelerin haksız menfaat ya da kamunun veya kişilerin zararına sonuç doğurması hallerinde resmi belgede sahtecilik hükümlerinin tatbik olunacağı düzenlenmiştir. Sağlık mesleği mensubu kişiler haricindeki kamu görevlilerinin görevleri gereği veya sivil kişilerin gerçeğe aykırı belge düzenlemeleri halinde suçun oluşabilmesi için herhangi bir menfaat şartı, kamu veya kişi zararı aranmamıştır. Keza Kanununun mefhumu muhalifinden sağlık mesleği mensuplarının düzenledikleri belgede menfaat temin edilmemesi halinde TCK'nin 210'uncu maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesinin tatbik olunacağı

değerlendirilmektedir. Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin., 2014/10875 Esas, 2014/10448 Karar ve 28/5/2014 tarihli bir kararında;

“Diş hekimi olan sanıklar..., özel muayenehanede gerçekleştirdiği kabul edilen resmi belgede sahtecilik suçlarına konu evrakların niteliği ile...Polikliniğinin gizli sahibi olduğu belirlenen sanık ... ile burada çalışan sanık doktor ... ile aynı poliklinikte çalışan diğer sanıklar...Tıp Merkezinin gizli sahibi sanık ... ile buranın ortağı olup aynı zamanda burada çalışan sanık doktor ... ve aynı yerde çalışan sanık doktor ...'nun sübuta eren resmi belgede sahtecilik eylemlerine konu belgelerin özel poliklinikte düzenlenen reçete, tahlil ve benzeri belgelerden olması ve düzenlenen bu belgelerin kullanılarak kişi veya kişilere haksız bir menfaat sağlanması ve kamu zararını doğurucu nitelik taşıması karşısında eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nin 210/2. maddesinin ikinci cümlesi delaletiyle aynı Yasanın 204/1. maddesine uyduğu ve bu madde uyarınca cezalandırılmaları gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde fazla ceza tayini...”

denilerek, haksız menfaat ve kamu zararına vurgu yapılmıştır. Kanun maddesinin resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin istisnai bir düzenleme getirdiği görülmektedir. Söz konusu kanun maddesini, Kanunun 204'üncü maddesine tatbik etmek ceza hukukunda kıyas yasağının bir sonucu olarak hukuki güvenlik ilkesinin ihlali anlamına gelecektir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/11717 Esas, 2021/5168 Karar ve 10/06/2021 tarihli bir başka kararında mezkûr suçun manevi unsuru olan sahtecilik bilinç ve iradesi ile hareket etme kastına yönelik olarak yaptığı değerlendirmede; sanık tarafından tutanağa olayın olduğundan farklı geçirilmek suretiyle kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği iddia ve kabul edilen olayda sahtecilik bilinç ve iradesi ile hareket etmediği anlaşılan sanığın atılı suçtan beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi bozma nedeni yapılmıştır. Ancak karşı oyda, hukuki sonuç doğuracak biçimde tutanak tutma eyleminde sahtecilik bilinç ve iradesinin tam manası ile var olduğu, sanığın huzurunda gerçekleşen olayı olduğu gibi tutanağa yansıtmadığı, şahit olduğu ve gözlemlediği olayı gerçeğinden farklı şekilde belgelendirdiği, gerçeğe aykırı tutanak nedeni ile ilgili şahsın haksız yere 8 ay tutuklu kaldığı, toplumsal ve bireysel zararın da gerçekleştiği gözetildiğinde eylemin 5237 sayılı TCK'nin 204/2 maddesi kapsamında kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturacağı, bu nedenle sanık hakkında kamu görevlisinin resmi

belgede sahteciliği suçundan 5237 sayılı TCK'nin 204/2 maddesi uyarınca kurulan mahkûmiyet hükmünün onanması gerektiği düşüncesi ileri sürülmüştür. Mezkûr karşı oyda Danıştay 12. Dairesi 2011/4921 Esas, 2015/2943 Karar ve 07/05/2015 tarihli kararına dolaylı bir atıfta bulunulduğu, kişinin görevi gereği bilmesi gereken bir mevzuat hükmüne açıkça aykırı işlemlerde "*kasıt*" unsurunun bulunduğu düşüncesinin ileri sürüldüğü görülmüştür.

Resmi belgede sahtecilik fiili özelinde adli yargıda dayanılan mevzuatın güncel ve yeni mahiyette olması, suçun unsurlarının tereddüte mahal vermeyecek derecede sarih bir şekilde açıklanması nedeniyle bu yargı kolunda kurulan hükümlerin genel olarak birbiri ile örtüştüğü tespit edilmiştir.

3.3. Her İki (Adli ve İdari) Yargı Kolu Arasında Resmi Belgede Sahtecilik Eylemine Yönelik Olarak Verilen Farklı Kararların Sebepleri

Yukarıda adli ve idari yargı alanında resmi belgede sahtecilik eylemine yönelik olarak verilen kararlara değinilmiş olup her iki yargı alanında söz konusu eyleme ilişkin olarak yaptırım uygulanabilmesi için birtakım kriterler öngörülmüştür.

İdari yargı kararlarını incelediğimizde bir kısım idari yargı mercileri resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için kişinin haksız bir menfaat elde etmesinin, kamu zararının oluşmasının veyahut kişilerde mağduriyetin oluşmasının gerektiğini belirterek bu şartların söz konusu eylemde gerçekleşmemesi durumunda suçun da oluşmayacağına karar verdiği görülmektedir. Oysa çalışmanın birinci bölümünde de ayrıntılı bir şekilde değinmeye çalışıldığı üzere resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için resmi bir belgenin sahte olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi veya sahte resmi belgenin kullanılması yeterli görülmüştür. Bu durumun tek istisnasını ise TCK'nin 210'uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenleme eylemleri oluşturmaktadır. Kanun burada açık bir şekilde sadece sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenleme eylemine yer vermiş olup gerçeğe aykırı belgenin kullanılmasını veya gerçek bir belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesini konu edinmemiştir. Düzenlemeyle sınırlı kalan bu eylemde ise sağlık mesleği mensuplarının söz konusu eylemleri ile haksız bir menfaat sağlamalarını ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurmalarını suçun oluşabilmesi için şart olarak öngörmüştür. Keza DMK 125/D-f maddesinde de sadece "*Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek*" şeklinde düzenlenen bir disiplin

cezasını gerektirir fiilden bahsedilmektedir. Bu nedenlerle idari yargı mercilerinin belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için kişinin haksız bir menfaat elde etmesi, kamu zararının oluşması veyahut kişilerde mağduriyetin oluşması şartına yönelik olarak vermiş oldukları kararların, suçların ve cezaların kanuniliği ilkesini de zedelediği değerlendirilmektedir.

Karşılaştırma yapılması adına; 5237 sayılı TCK'nin ikinci kitabının "*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*"e yer veren dördüncü kısmının "*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*" başlıklı birinci bölümünde "*Görevi Kötüye Kullanma*" suçu 257'nci maddede; Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisinin cezalandırılacağı belirtilmiş olup Kanunun lafzından suçun oluşabilmesi için kişi mağduriyeti veya kamu zararı ya da haksız menfaat oluşması aranmıştır. Ancak aynı Kanunun farklı maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunda söz konusu şartlar suçun sübutu için şart değildir. Dolayısıyla idari yargı mercilerince verilen kararlarda resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için aranan şartların esasında görevi kötüye kullanma suçuna yönelik bir değerlendirme şekline dönüştüğü de görülmekte, bu yöndeki karar ve kanaat suçta ve cezada kanunilik ile tipiklik ilkesine de halel getirdiği değerlendirilmektedir. Nitekim adli ve idari yargı mercilerinin aynı fiil özelinde farklı değerlendirmelere giderek karar ittihazı cihetine gitmeleri akabinde bu kararları tatbik edecek aynı idare özelinde de önemli tereddütlere yol açabilmektedir.

Resmi belgede sahtecilik suçunda manevi unsurun kapsamı hususunda doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. İlk görüşe göre, failin kastını belirlemeye çalışmak failin kastının fiilin doğasında olması dolayısıyla yersizdir. İkinci görüşe göre ise, kastın varlığı için fail kendisine menfaat sağlama amacı ile hareket etmektedir. Bu görüş, fail açısından özel kast getirmekte olup uygulanabilirliği mümkün değildir (Gökmen,2019:467-468). Yargıtay'ın yerleşik içtihatları ile de sabit olduğu üzere suçun tamamlanması için menfaat temini veya kişisel bir zararın oluşması şart olmamakla birlikte failin fiili ile genel bir zararın doğması ihtimali yeterlidir (Demir,2019:82).

30/06/2021 günlü 31527 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Aile Hekimliği Sözleşme ve Ödeme Yönetmeliği'nin "*Sözleşmenin feshi*" başlıklı 10'uncu maddesinde sözleşmeyle çalıştırılan aile hekimi ve aile sağlığı çalışanının sözleşmesi, il sağlık müdürü tarafından herhangi bir ihbar veya ikaza gerek kalmadan "g" bendindeki

“Menfaat karşılığında gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlendiğinin tespit edilmesi” halinde sona erdirileceği hükme bağlanmıştır. İlgililerin söz konusu işlemin tesisinden itibaren 5 yıl süreyle sözleşmeli aile hekimi veya aile sağlığı çalışanı olmak üzere başvuruda bulunamayacakları da düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile açıkça anlaşılacağı üzere gerçeğe aykırı belge oluşturmanın tek başına yeterli olmayacağı yönetmelik ile düzenlenmiş olup ayrıca menfaat temini şartı aranmıştır. Ancak mezkûr yönetmelik idari işleyişe yönelik olup sözleşmeyle çalıştırılan aile hekimi ve aile sağlığı çalışanlarının görevleri gereği gerçeğe aykırı belge düzenlemeleri halinde menfaat şartı aranmaksızın ilgililer hakkında TCK 204/2’deki yasal düzenlemenin tatbik olunması gerekmektedir.

3.4. Adli Yargı Kararlarının İdari Yargı Kararlarına Etkisi

Kamu idarelerinde, kurum ve kuruluşlarında görev yapan kamu görevlileri hakkında daha önce de değinildiği üzere gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlenmesi halinde resmi belgede sahtecilik suçu kapsamında yüz kızartıcı olduğu değerlendirilen fiil nedeniyle adli, idari ve mali açıdan bir soruşturma yürütülmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere böyle bir durumda ceza yargılaması ile disiplin hukukunda zamanaşımı süreleri de farklılık arz etmektedir. Bu yüzden adli ve idari yargı süreçlerinin birbirinden bağımsız bir şekilde yürütülmesi gerekliliği doğmaktadır. 657 sayılı DMK’nin *“Disiplin amiri ve disiplin cezaları”* başlıklı 124’üncü maddesinin ikinci fıkrasında, *“Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125. maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.”* hükmüne, aynı Kanununun *“Cezai kovuşturma ile disiplin kovuşturmasının bir arada yürütülmesi”* başlıklı 131’inci maddesinde ise, *“Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez. Memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz.”* hükmüne yer verilmiştir. Disiplin hükümleri, kamu düzenini bozan fiillerin takip ve soruşturulmasına ilişkin hükümler olup disiplin cezaları kamu hizmetlerinin yürütülmesini ve kamu yararının devamlılığını sağlamak amacıyla, kamu görevlilerinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin olarak uygulanan idari yaptırımlardır. Bu bilgiler muvacehesinde anılan süreçlerin esasında birbirinden ayrı olarak ve birbirini etkilemeyecek şekilde idame ettirilmesi gerektiği

değerlendirilmektedir. Ancak uygulamada bu hususta farklı ve birbiri ile çelişen kararlara da rastlanılmaktadır.

Somut bir olayda bir din görevlisinin yardım toplama sürecinde yardımların tutanağa bağlanması esnasında özensiz davranması, başkası adına imza atması sebebiyle yürütülen soruşturma neticesinde 657 sayılı DMK'nin 125/C-(ı) maddesi uyarınca 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmış, anılan cezanın dava açılmaksızın kesinleştiği görülmüştür. Aynı zamanda davacı hakkında resmi evrakta sahtecilik suçunu işlediğinden bahisle adli soruşturma da başlatılmış, soruşturma sonunda hakkında Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yürütülen yargılama neticesinde davacının resmi evrakta sahtecilik suçundan üç yıl bir ay on beş gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, buna istinaden de din görevlisinin Diyanet İşleri Başkanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin 5/b maddesinde yer alan ortak niteliği kaybettiği gerekçesiyle 657 sayılı DMK'nin 98/b maddesi uyarınca görevine son verildiği anlaşılmıştır. Bu idari işleme karşı dava açılması akabinde Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2014/28 Esas, 2014/107 Karar ve 24/04/2014 tarihli kararının temyiz aşamasında Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/6025 Esas, 2017/5871 Karar ve 21/09/2017 tarihli kararıyla bozulduğu, bozmaya uyularak yapılan yargılama sonunda Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2017/370 Esas, 2017/241 Karar ve 07/12/2017 tarihli kararıyla davacının beraatine karar verildiği ve anılan kararın temyiz edilmeyerek 29/12/2017 tarihinde kesinleştiği görülmüştür. Din görevlisinin memuriyetten çıkarılması yönündeki idari işleme karşı açılan davanın idare mahkemesince reddi akabinde ceza davasında verilen beraat kararı üzerine temyiz aşamasında bu karar emsal alınarak bu yeni hukuki durum karşısında yeniden bir değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerektiğinden hareketle temyiz istemi kabul edilerek idare mahkemesinin ret kararı bozulmuştur. Bu karardan da anlaşılacağı üzere uygulamada mevzuat özelinde adli ve idari yargı mercilerinin vermiş oldukları kararların birbirlerini etkilediği de görülmektedir.

3.5. Adli ve İdari Yargı Mercilerinin Resmi Belgede Sahtecilik Fiili Özelinde Vermiş Oldukları Kararların İdareler Nezdinde Yarattığı Sorunlar

Resmi belgede sahtecilik fiili hukuk sistemimizde hem adli mercilere hem de idari mercilere konu olması sebebiyle fiili işleyen kamu görevlisi nezdinde hem ceza adaletinin hem de disiplin adaletinin sağlanması hedeflenmektedir. Ancak söz konusu fiil nedeniyle her iki yargı merciince birbirleriyle çelişen farklı kararların verilmesi genel adalet

duygusunu zedelemektedir. Yukarıda da ayrıntısıyla değinildiği üzere adli mercilerce resmi belgede sahtecilik fiilinin CMK 223/5 maddesi gereğince sanık tarafından işlendiğinin sabit olması halinde sanığın cezalandırılması yoluna gidilmektedir. Sanığın cezalandırılabilmesinin ön koşulu ise kanunda belirtilen, yoruma ve kıyasa kapalı olan kanun koyucunun amir hükümlerine aykırı hareket etmiş olmasıdır. Böylece resmi belgenin sanık tarafından düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması halinde sanığın cezalandırılması yoluna gidilmektedir. Hal böyle iken idari yargı mercilerince resmi belgenin kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması halinde bununla yetinilmeyerek ayrıca söz konusu eylem neticesinde kimi kararlarında kamu zararının oluşması, kimi kararlarında kamu zararı ve menfaatin oluşması, kimi kararlarında ise sadece menfaat oluşması şartlarını arandığı görülmektedir. Konusu aynı olan fiil her ne kadar farklı kanunlarda yaptırım altına alınmış ise de 657 sayılı DMK'de tıpkı TCK'deki düzenlemeye paralel olarak fiilin işlenmesi harici herhangi bir şart aranmamıştır. Bunun yanı sıra idari yargı mercilerince söz konusu fiilin kamu görevlisi tarafından işlendiğinin sabit olması durumunda ilgili kamu görevlisine uygulanacak olan idari yaptırım hususunda da uygulama birliği bulunmamaktadır. Mercii tarafından kamu görevlisi hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma kararlarının verildiği tatbik olunmuştur. Burada da DMK 125/D maddesi ile Anayasamızın 76. maddesi yollaması ile DMK 125/E-g maddesinin uygulanışı itibarıyla ciddi çelişkiler oluşturduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 657 sayılı DMK'nin 1965 yılında yürürlüğe girmesi ve disiplin hükümleri kısmında 1982, 2004 ve 2011 yıllarında kısmi bir düzenleme yapılsa da zaman içerisinde sıklıkla karşılaşılan çelişkilerin hâlihazırda giderilemediği görülmektedir. Başka bir deyişle anılan Kanunun disiplin hükümlerinin tereddüte mahal vermeyecek şekilde tekrar düzenlenmesi, disiplin suçunun unsurlarının açıkça yazılması ve belirtilen unsurlar dışında başkaca bir şartın nazara alınmaması yönünde bir düzenlemeye gidilmesi bu aşamada var olan sorunları gidereceği değerlendirilmektedir.

Yukarıda zikredilen bilgi, açıklama ve içtihatlardan hareketle adli ve idari yargı mercilerince resmi belgede sahtecilik fiiline ilişkin olarak farklı kararlar verilmesi hukuki belirlilik ve güvenlik ilkelerine aykırılık oluşturmasının doğal sonucu olarak idareler özelinde birtakım belirsizliklere de yol açmaktadır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına bir örnek ile açıklama yoluna gidilmesinde fayda bulunmaktadır.

ÖRNEK 1: Tarsus Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü'nde görevli polis memuru X'in görevi başında olduğu süre zarfında yakın

akrabası olan Y'nin karıştığı ve Y'nin tam kusurlu olduğu, kusursuz mağdur Z'nin ise yaralanması ile neticelenen çift taraflı trafik kazasında tanzim edeceği trafik kaza tespit tutanağında görgü ve tespitlerini olandan farklı bir şekilde düzenlemesi durumunda resmi belgede sahtecilik suçunu işlemiş olacaktır. X hakkında artık hem adli hem de idari soruşturma gündeme gelecektir.

ADLİ SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA: Cumhuriyet savcısı tarafından gerekli yasal prosedürlerin tamamlanmasının akabinde X hakkında Tarsus Ağır Ceza Mahkemesi'ne açılan kamu davası neticesinde Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaası doğrultusunda TCK 204/2 maddesi gereğince herhangi bir takdiri indirim uygulanmaksızın X'in 3 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve TCK 53/1 ve 5 fıkralarında düzenlenen güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi halinde sanığın Adana BAM'ne istinaf yasa yolu açık olmak üzere başvuru hakkı gündeme gelecektir. Söz konusu 3 yıllık hüküm; 7 günlük yasal süre içerisinde sanık X'in istinaf yoluna başvurmaması yahut istinaf yoluna başvurması halinde sanığın başvurusunun istinaf merciince esastan reddedilmesi durumunda kesinleşecektir.

İDARİ SORUŞTURMA: DMK 131'inci maddesinde yer alan "*Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez.*" hükmü ile disiplin soruşturmasının ceza mahkemesi kovuşturmasından bağımsız olduğu düzenlenmiştir. Bu kapsamda X hakkında gerçeğe aykırı belge düzenleme fiili nedeniyle DMK 125/D maddesi gereğince disiplin amiri tarafından kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası verilmesi halinde 657 sayılı Kanunun 48/A maddesine aykırı karar vermiş olacaktır. Dolayısıyla aynı kanun içerisinde çelişkili bir durum meydana gelecektir. Bu kapsamda disiplin amiri tarafından X hakkında Kanunun 125/E-g maddesinde düzenlenen devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezası uygulanması gerekmektedir. Ancak disiplin amirinin DMK 125/D maddesini gerekçe göstermesi haklı bir savunma olacaktır. Dolayısıyla aynı kanun içerisinde kayda değer mahiyette çelişkiler söz konusudur. Ayrıca idari makamın Tarsus Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen karara aykırı tasarruf içerisinde davranması mümkün değildir. Yani disiplin amirinin X hakkında herhangi bir disiplin cezasına hükmetmemesi söz konusu olamayacaktır.

Bir diğer önemli husus ise bazı idarelerde böyle bir fiilin oluşması halinde adli ve idari soruşturma açılması akabinde idari soruşturmanın sonucunun adli yargı tarafından

verilecek karara bırakılması halidir. Adli yargıda verilecek kararın yıllar alması ve kesinleşmesi süreci de nazara alındığında 657 sayılı DMK'nin 127'nci maddesinde yer alan “Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.” hükmü uyarınca anılan sürenin dolacağı ve idari anlamda bir tecziyeye gidilemeyeceği de anlaşılmaktadır.

Burada değinilmesi gereken bir başka konu ise Danıştay 5. Dairesi, 2019/545 Esas, 2019/4200 Karar ve 19/6/2019 tarihli kararında;

“Bir memura isnat olunan disiplin cezasına konu fiillerin, Türk Ceza Kanunu mucibince de cezalandırılmasının gerekli olması durumunda, disiplin cezası hakkında karar verilmesi için mevcut deliller yeterli görülmemeyerek ceza mahkemesi kararına ihtiyaç duyulduğu kanaati hâsıl olmuşsa, disiplin cezasına konu fiilin hukuki denetiminden önce ceza mahkemesi kararının kesinleşmesinin beklenmesi gerekmektedir. Bu durumda, İdare Mahkemesi tarafından, ceza yargılaması neticesinde verilecek karar kesinleştikten sonra disiplin cezasına konu fiillerin işlenip işlenmediği konusunda değerlendirme yapılmak suretiyle bir karar verilmesi gerektiğinden, bu yönde bir araştırma yapılmadan verilen kararda hukuka uygunluk görülmemiştir.”⁷⁴

şeklinde belirtildiği üzere disiplin amiri, X hakkında yürütülen adli kovuşturma neticesinde verilen cezayı beklemesi halinde birtakım olumsuzluklar da oluşacaktır. Gerek adli gerekse idari merciler tarafından istinaf yasa yolu açık olmak üzere verilen kararların büyük bir çoğunluğu sanık ve davacı tarafından bir üst yargı merciine taşınmaktadır. X hakkında verilen adli ceza kapsamında X'in istinaf yasa yoluna başvurusu halinde hükmün kesinleşmesi mevcut yargı iş yoğunluğu göz önüne alındığında uzunca bir zaman alacaktır. Disiplin soruşturmasının 657 sayılı Kanunun 127'nci maddesi gereğince belirli süreler içerisinde tamamlanması gerektiği hususu göz önüne alındığında yargıda hedef süre kapsamında olumsuz sonuçlar alınacaktır. Keza X'in, emekliliğine yakın bir süre zarfında söz konusu fiili işlediği düşünüldüğünde kararın kesinleşme sürecinde X'in emekli olması

⁷⁴Benzer kararlar için ayrıca bkz. Danıştay 5. D., 2017/10102 E., 2019/2250 K., 27/3/2019 tarihli kararı; Danıştay 16. D., 2015/6306 E., 2015/4109 K., 25/6/2015 tarihli kararı.

halinde meslekten çıkarma disiplin cezası da fiilen uygulanabilir olmaktan çıkacaktır. Bu durumlar idari yargı mercilerinin işlem tesisinde ciddi tereddütlere yol açacaktır.

X'in, hakkında verilen kademe ilerlemesinin durdurulması kararına karşı idari yargı merciinde açacağı iptal davası neticesinde resmi belgenin düzenlenmesinde X'in herhangi bir menfaat elde etmemesi veya kamu zararının oluşmaması dolayısıyla ilk derece, BİM veya Danıştay tarafından işlemin iptaline karar verilmesi halinde X hakkında herhangi bir disiplin cezası uygulanamayacaktır. Bu durum adalete olan güveni kanun maddesinin lafzında olmayan gerekçelerle iptal edilmesi nedeniyle sarsmaktadır. Hâlbuki 657 sayılı Kanunun açık hükmünde gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek suretiyle menfaat elde etmesi/kamu zararına sebebiyet vermesi şeklinde bir düzenleme olsaydı disiplin cezasının uygulanmaması kanuni olacağından tartışmaya kapalı olacaktı. Ancak mer'î mevzuat çerçevesinde söz konusu kararların kabulünün mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Bu durum uygulayıcılar arasında ciddi tereddütlere yol açarak hukuki güvenlik ilkesini zedelediği görülmektedir. Kaldı ki idari yargı tarafından memuriyetten çıkarılma veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarının iptali halinde aynı olay özelinde adli yargıda ceza alan X'in idari yargı kararı ile göreve tekrar başlaması sonrasında adli yargıda ceza alması halinde memuriyetinin tekrar sonlanabileceği Kanunun 48/A maddesi gereğince mümkündür. Buna göre; TCK'nin 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı işlenen suçların, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçların, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, **sahtecilik**, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçların memur tarafından işlenmesi ve neticesinde mahkûmiyet kararı verilmesi halinde memurluklarının sona erdirilmesi zorunluluk taşımaktadır.⁷⁵

⁷⁵Danıştay 12. D. 2003/2375 E., 2005/4465 K., 09/12/2005 tarihli ilamında; “*Olayda; davacının, ... Belediye Başkanlığı emrinde memur olarak görev yaptığı, ... Ağır Ceza Mahkemesinin ... günlü, E: ..., K: ... sayılı kararı ile; özel evrakta sahtecilik suçunu işlediği gerekçesiyle TCK'nin 345.maddesi uyarınca bir yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, bu kararın davacı tarafından temyiz edildiği ve kesinleşmediği, 657 sayılı Kanunun 48/A-5.maddesinde aranılan şartı kaybettiğinden bahisle aynı Kanunun 98/b maddesi uyarınca görevine son verilmesi üzerine bakılmakta olan davayı açtığı anlaşılmış olup; davacı hakkında ... Ağır Ceza Mahkemesince verilen mahkûmiyet hükmünün ... incelemesi aşamasında olması dolayısıyla kesinleşmemesi karşısında 657 sayılı Kanunun 48/A-5 maddesinde belirtilen hükümlü olma şartı gerçekleşmeyen davacı hakkında tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir. **Öte yandan; davacı hakkında 657 sayılı Kanunun 48/A-5 maddesinde belirtilen nitelikte bir mahkûmiyet kararının kesinleşmesi halinde ise yeniden görevine son verilmesi yolunda işlem tesis edileceği de açıktır.** Açıklanan nedenlerle, davacının temyiz talebinin kabulü*

Aynı fiile ilişkin olarak verilen farklı kararların yargıya olan güveni azaltacağı değerlendirilmektedir. Aynı fiile ilişkin ilk derece ve ikinci derece mahkemelerince benzer dava dosyalarında birbirleriyle çelişkili ve zıt hükümler verilmesi hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini zedeleyecektir. Hukukun evrensel ilkelerinden olan hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin şüpheye mahal vermeyecek derecede tesis edilmesi gerekmekte olup yargı kararlarında istikrarın sağlanması önem taşımaktadır. Bu çerçevede idari yargı uhdesinde birbiri ile çelişen kararların yoğun olduğu gerçeğinden hareketle öncelikle idari yargıda, akabinde de her iki yargı kolu arasında resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin olarak meydana gelen farklılıkların giderilmesi maksadıyla yeknesaklığın sağlanmasına ve kamu görevlilerinin istihdam edildikleri teşkilatlarda yaşanan tereddütlerin giderilmesine yönelik aksiyonların alınmasında fayda bulunmaktadır.

Her iki yargı kolunda meydana gelen bu çelişkilerin giderilmesi adına olay tekelinde öncelikle fiilin unsurları dâhilinde konunun somut bir dava özelinde Uyuşmazlık Mahkemesi'ne taşınabilmesi de yararlı olacaktır. Uyuşmazlık Mahkemesi bilindiği üzere hüküm uyuşmazlıkları ve görev uyuşmazlıklarını incelemektedir. Hüküm uyuşmazlığı çerçevesinde değerlendirmeye konu olabilecek olan resmi belgede sahtecilik fiilinin gerek adli gerekse idari yönden cezalandırılabilme şartlarında yeknesaklık sağlanarak tereddütlerin giderilebilmesi mümkün gözükmektedir. Uyuşmazlık Mahkemesince konunun gündeme alınabilmesi için adli ve idari mercilerinde konusu, sebebi ve taraflarından en az birinin aynı olması, davanın esası hakkında birbiriyle çelişik kararlar verilmesi, bu çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin mümkün olmaması, ilgililerin bu konuda talepte bulunmaları, mahkemenin çelişik kararlardan birini kaldırması diğerini kabul etmesi veya her iki kararı kaldırıp yerine yeni bir karar vererek hakkın yerine getirilmesine imkân tanınması gerekmektedir (Tercan,2015;790). Bu belirtilen şartlar bir bütün halinde sağlanması halinde Uyuşmazlık Mahkemesi konu hakkında kararını verebilecektir. İnceleme konusu özelinde düşünüldüğünde resmi belgede sahtecilik fiilinin oluşabilmesine yönelik olarak idari yargı mercileri tarafından aranan menfaat ve/veya kamu zararının oluşması şartı adli yargı mercileri tarafından aranmamakta olup fiilin işlenmesinin suçun tamamlanması için yeterli görülmüştür. Kamu görevlisinin disiplin soruşturması kapsamında meslekten çıkarmayı gerektirir fiilde bulunduğu halde mesleğe

ile ... İdare Mahkemesinin ... günlü, E:..., K:... sayılı kararının 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1/b fıkrası uyarınca bozulmasına, aynı maddenin 3622 sayılı Yasa ile değişik 3. fıkrası gereğince ve yukarıda belirtilen nedenler gözetilmek suretiyle yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın adı geçen Mahkemeye gönderilmesine, 9.12.2005 tarihinde oybirliği ile karar verildi.”

devam etmesi DMK 48/A maddesinde belirtilen hakkın yerine getirilmesine engel teşkil etmektedir. Yukarıdaki anlatımdan da anlaşılacağı üzere Uyuşmazlık Mahkemesi'ne sadece ilgililer, idare ve hakkında işlem tesis edilen kişi başvurabilecektir.

Gerek idari yargı kararlarındaki resmi belgede sahtecilik fiilinin işlendiğine idarece karar verilmesi halinde disiplin cezaları konusundaki farklılıklar gerekse fiilin unsurlarına yönelik farklı arayışların önüne geçilebilmesi amacıyla Danıştay özelinde İçtihadı Birleştirme Kararı alınarak uygulama birliğine gidilebilmesi de mümkün gözükmektedir. Yüksek mahkemelerin yargı kararlarından doğabilecek içtihat farklılıklarına çözüm getirilmesi hususunda görevleri bulunmaktadır. Elbette kalıcı ve en ideal çözüm ise söz konusu yeknesaklığın sağlanmasını uygulayıcılara bırakmadan DMK tekelinde kanun koyucu tarafından gerçekleştirilecek reformlardır. Mevcut Kanun kapsamında disiplin hukuku çerçevesindeki düzenlemeler yetersiz olmakla birlikte resmi belgede sahtecilik fiilinde tekâmül ettirilecek iş ve işlemlerin adli ve idari yargıda aynı sonucu verecek şekilde tekrar kurgulanması ve bu yönde aksiyon alınması halinde idari istikrar ve hukuk güvenliği ilkelerinin sağlanmasına zemin hazırlanacaktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Toplumunu oluşturan bireyler, birtakım haklarını mensubu oldukları devlet tekeline devrederek güven içerisinde yaşamayı hedeflemiştir. Değişen ve gelişen, buna paralel olarak da küreselleşen dünya şartlarında toplumu oluşturan bireylerin devlete olan güven duygusu oldukça önemli bir konuma sahiptir. Günlük yaşantıda toplumun devlete olan güven duygusunda meydana gelen azalma toplumsal barışın yanı sıra devlet meşruiyetini de etkileyecektir. Devlet ile bireylerin ve bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinin sağlıklı yürütülebilmesi adına devletler kamu düzenini sağlamakla mükelleftir. Geçmişten günümüze değin bireylerin birbiri ile ve devletle olan ilişkilerinde hak doğurucu ve yükümlendirici bir fonksiyon üstlenen ve işlemlere konu olan belgelerin de somut durumu yansıtacak derecede korunması, bu belgeler üzerinde gerçeği ortadan kaldıracı mahiyette gerçekleşen davranış ve eylemlerin ise caydırıcı bir şekilde devlet tarafından cezalandırılması, dolayısıyla kamu düzeninin korunması gerekmiştir. Bu çerçevede bu güven ilişkisinin sağlanması adına kanun koyucu TCK'de resmi belgede sahtecilik suçunu kamu güvenine karşı suçlar kapsamında düzenlemiştir.

Resmi belgede sahtecilik suçu TCK'nin 204'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında resmi belgede sahtecilik suçunun sivil kişiler tarafından resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi, başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi ve sahte olarak düzenlenen resmi belgenin kullanılması şeklinde işlenebileceği düzenleme altına alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlemeye yetkisi olduğu belge üzerinde resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi, başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi, sahte olarak düzenlenen resmi belgenin kullanılması ve gerçeğe aykırı resmi belgenin düzenlenmesi şeklinde işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Her iki fıkrada belirtilen seçimlik hareketli fiillerden en az birinin işlenmesi ile suç tamamlanmaktadır. Maddenin birinci ve ikinci fıkrasında mezkûr suçun maddi unsurlarından olan failin kimler olabileceği düzenlemiştir.

Resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu resmi belgeler oluşturmakla birlikte sahtecilik fiilinden bahsedilebilmesi için belgenin iğfal kabiliyetinin bulunması gerekmektedir. Anılan suçun mağduru ise meşruiyeti zarar gören kamudur. Resmi belgede sahtecilik suçunun manevi unsurunu ise kast oluşturmaktadır. Yani suçun faili seçimlik hareketleri bilerek ve isteyerek işlemelidir. TCK'de suçun taksirli haline yer verilmemesi hasebiyle suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir.

Kamu düzeninin sağlanması adına cezai yaptırıma tabi tutulan suçların yanı sıra devlet ayrıca kendi iç işleyişini korumayı da hedeflemiştir. Bu çerçevede disiplin hükümlerini tanzim etmiştir. Çalışma konumuzu oluşturan resmi belgede sahtecilik suçu kamu güvenine karşı işlenen suçlar arasında yer almasının yanı sıra disiplin hukukunun da konusunu oluşturmaktadır. Disiplin hukuku ile birlikte kamu görevlisinin üstlendiği görevi layıkıyla yerine getirip devletin saygınlığına hanel getirmeyecek davranışlar sergilemesi amaçlanarak kamu hizmetinin daimi bir şekilde güvenli ve düzenli yürütülmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Kamu görevlisinin önceden düzenlenen ve 657 sayılı DMK'de açıkça belirlenmiş yasaklara aykırı hareket etmesi halinde idari açıdan cezalandırılması yoluna gidilmektedir. 657 sayılı DMK'nin 125'inci maddesinde söz konusu yasaklara uyulmaması halinde kamu görevlisi hakkında uygulanacak disiplin cezalarına yer verilmiştir. Disiplin cezaları kamu görevlisinin işlediği fiilin ağırlığına göre uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması, devlet memurluğundan çıkarma olmak üzere tahdidi olarak belirtilmesinin yanında söz konusu disiplin cezalarını gerektiren eylemler tadadi olarak düzenlenmiştir.

Resmi belgede sahtecilik suçunu işleyen kamu görevlisini hem adli hem de idari yaptırım süreci beklemektedir. Resmi belgede sahtecilik suçunu işleyen kamu görevlisinin suçu işlediğinin ihbar, şikâyet, hiyerarşik denetimde amirin tespiti, merkezi denetimde denetim elemanının tespiti, kurumlardan gelen ihbar veya medya yayınları ile öğrenilmesi halinde Cumhuriyet savcısı tarafından 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre adli açıdan cezai soruşturmasına başlanılacaktır. Cumhuriyet savcısı, 4483 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde suçu işleyen kamu görevlisi hakkında soruşturma izni vermeye yetkili makamı tespit ederek ilgili makamdan soruşturma izni istemesi gerekmektedir. İzin vermeye yetkili makam Cumhuriyet savcısının talebinin karşılanması adına yetkili makamca ilgili kişi hakkında ön inceleme raporu hazırlanması, hazırlanan rapor doğrultusunda Cumhuriyet savcısı ilgili görevli hakkında soruşturmasını tamamladıktan sonra dava açmaya yeter delil bulması halinde Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası açılması gerekmektedir. Yeterli delil toplanmaması halinde ise ilgili hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmektedir. Soruşturma izni vermeye yetkili makamın kararlarına karşı gelen raporun içeriğine göre Cumhuriyet savcısı, ilgili kamu görevlisi ve şikâyetçi itiraz yoluna başvurabilmektedir.

Resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğine dair yeterli şüphe bulunan kamu görevlisi hakkında açılan kamu davası neticesinde mevcut delil durumuna göre

mahkemece CMK'nin 223'üncü maddesi gereğince beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararları verilebilmektedir. Kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinin sabit olması halinde CMK'nin 223'üncü maddesinin 5'inci fıkrası gereğince ilgili hakkında mahkûmiyet kararına hükmedilmektedir. Adli yargı nezdinde resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisince işlendiğinin tespiti noktasında TCK'nin 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında unsurları belirtilen hususlar dikkate alınmaktadır. O halde kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi belgeyi kasten sahte olarak düzenlemesi; başkalarını aldatacak şekilde değiştirmesi; sahte olarak düzenlenen resmi belgeyi kullanması ve gerçeğe aykırı resmi belge düzenlemesi hallerinde başkaca bir şart aranmaksızın cezalandırılması yoluna gidilmesi gerekmektedir. İlgilinin söz konusu fiili işlemeyen önce, işlediği sırada veyahut işledikten sonra herhangi bir menfaat temin etmesi ya da kamu zararına sebebiyet vermesi halinde TCK muhteviyatında başkaca suçlara sebebiyet verecek olup TCK'nin 212'nci maddesi gereğince failin ayrıca o suçtan da cezalandırılması yoluna gidilecektir. Başka bir deyişle, ilgilinin menfaat temin etmemesi veya eylemi neticesinde kamu zararının oluşmaması durumlarında resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması noktasında şüphe yoktur. İlgilinin resmi belgeyi düzenlemesi dahi suçun oluşması için yeterli olup cezalandırılması için başkaca şart ya da şartların aranması kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Keza ilk derece mahkemeleri, BAM ve Yargıtay kararlarında değerlendirmemize paralel kararlar verildiği görülmektedir.

Suç işleyen kamu görevlisi hakkında adli soruşturmanın yanı sıra idari soruşturma da yürütülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede disipline konu suçun işlendiği sırada ilgili görevlinin görevli bulunduğu yerdeki disiplin amirince muhakkik ya da teftiş, denetim ve soruşturma ile görevli memur tarafından düzenlenecek rapora istinaden işlem tahsis edecektir. Kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu işlemesi halinde hakkında DMK'nin 125/D maddesinde belirtilen “*kademe ilerlemesinin durdurulması*” disiplin cezası tatbik olunacaktır. Mezkûr Kanunun aynı maddesinin E-g bendinde düzenlenen “*memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak*” şeklindeki eylemin “*devlet memurluğundan çıkarma*” disiplin cezasını gerektirdiği düzenlenmiştir. Yüz kızartıcı hareketlerin ise nelerden ibaret olduğuna ilişkin herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır. Anayasa'nın 76'ncı maddesinde belirtilen “*...zîmmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla...*” şeklindeki düzenleme karşısında resmi

belgede sahtecilik suçunun yüz kızartıcı hareket olarak kabulü gerekmektedir. Keza DMK'nin 48/A maddesinde de kamu görevlisinin devlet memurluğuna alınabilmesinin ön koşulu olarak sahtecilik suçundan hükümlü bulunmaması şartı aranmakta olup 98/B maddesinde memurluk sırasında şartlardan herhangi birinin kaybetmesi halinde devlet memurluğunun sona ereceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeler karşısında ilgili idarece sahtecilik fiilini işleyen kamu görevlisi hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması şeklindeki disiplin cezasının mı yoksa devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasının mı tatbik edileceği hususunda belirsizlik gündeme gelmektedir.

Anılan suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde hakkında disiplin cezası uygulanan kamu görevlisi söz konusu idari işlemin iptali yoluna gidebilmektedir. İlk olarak ilk derece idare mahkemesince ele alınan idari işlem sırasıyla ilgililerin kanun yoluna başvurması halinde BİM ve Danıştay tarafından da ele alınacaktır. İdari yargı mercilerinin resmi belgede sahtecilik fiiline yönelik olarak farklı mahiyette kararlar verdiği görülmektedir. Birtakım idari yargı mercileri fiilin esasına yönelik değerlendirmede bulunarak ilgilinin söz konusu fiil neticesinde menfaat temin etmemesi veyahut kamu zararına sebebiyet vermemesi, dolayısıyla eylemin işlendiğini sabit görmeyerek idari makamlarca verilen işlemin iptaline karar vermektedir. Birtakım idari yargı mercileri ise adli yargı mercilerine paralel kararlar vererek eylemin kasten işlenmesini yaptırım için yeterli görmüş, ayrıca başkaca bir unsur aramamıştır.

Her iki yargı kolu, belgede sahtecilik suçuna yönelik olarak farklı gerekçelerle eylemin tamamlanmasına ve suçun oluşmasına ilişkin farklı hükümler kurmuştur. İdari yargı mercilerinde ilgilinin menfaat temin etmemesi veya kamu zararının oluşmaması, dolayısıyla idarece kurulan işlemin iptaline karar verilirken, aynı fiile yönelik olarak suçun sübuta ermesi neticesinde adli yargı mercilerince mahkûmiyet kararı verilmektedir. Kabul edilmelidir ki resmi belgede sahtecilik suçunda genel kast haricinde ayrı bir anlamda kast aranması kanunilik ilkesine aykırılık oluşturacaktır. Bu nedenlerle genel kasta kendisine veya başkasına menfaat sağlamak kastı veya kamu kurumuna zarar verme kastının eklenmesi hususundaki kararlar kanuna uygun değildir. Keza DMK'de de belgenin sadece düzenlenmiş olması halinin kamu görevlisi hakkında disiplin cezası tatbiki için yeterli görülmüştür.

Farklı yargı kollarında aynı fiile ilişkin olarak tatbik olunan farklı kararlar idareler nezdinde tereddütlere yol açmaktadır. Ülke genelinde bu hususta uygulama birliği

olmaması, dolayısıyla mezkûr fiili işleyen kamu görevlilerine ilişkin birbirinden farklı tecziye uygulanması kaçınılmaz olmaktadır. Hukuk devletinin vazgeçilmez ilkelerinden olan hukuki güvenlik ilkesi toplum için uygulanan hukuk kurallarının istikrarlı, belirli, öngörülebilir olmasını sağlamaktadır. Farklı kararların uygulandığı bir toplumda hukuk güvenliğinden bahsedebilmek mümkün değildir. Toplumunu oluşturan bireylerin işlediği eylemler neticesinde karşılaşacakları hukuk normlarını bilmeleri en doğal hak olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

AİHS'nin ve doğal olarak hukuk devletinin vazgeçilmez ilkelerinden olan hukuki güvenlik ve kanunilik ilkesinin uygulanabilirliği adına mer'î mevzuat çerçevesinde farklı kararların tatbik edilmesinden kaynaklı tereddütlere ilişkin olarak birtakım aksiyonların alınması kaçınılmaz görülmektedir. Bu çerçevede çalışma konusu kapsamında var olan sorunları ve tereddütleri giderici mahiyette birtakım önerilerde bulunulması gerekmiştir. Öncelikle kanun koyucu tarafından bir aksiyon alınarak DMK'de kamu görevlisi tarafından resmi belgede sahtecilik suçunun tereddüte mahal vermeyecek şekilde açık bir mahiyette düzenlenmesi bu aşamada önem arz etmektedir. Böylece DMK muhteviyatında resmi belgede sahtecilik suçunu işleyen kamu görevlisinin disiplin hukuku çerçevesinde suçun işlenmesi noktasında eylemin kamu görevlisince menfaat temin etmesi yahut kamu zararının meydana gelmesi şartları aranmaksızın eylemin tamamlanacağı noktasında açık bir düzenleme ile verilen farklı kararların önüne geçileceği değerlendirilmektedir. Söz konusu düzenlemenin akabinde suçu işlediği sabit görülen kamu görevlisi hakkında cezalandırma noktasında mezkûr Kanun'un 125/D, 125/E, 48/A ve 98/B maddeleri arasındaki çelişkiler giderilerek ilgili hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması veyahut devlet memurluğundan çıkarma noktasında uygulanacak idari yaptırımın belirlenmesi, anılan görevliyi istihdam eden idare-kurum-kuruluş tarafından tesis edilecek olan işlemin belirsizliğini giderecek, böylece var olan tereddüt ortadan kaldırılmış olacaktır. İki aşamalı bir düzenleme ile idareler nezdinde ve buna bağlı olarak idari yargı mercileri nezdinde çelişkiler ortadan kaldırılarak hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkesine hizmet edilmesinin sağlanacağı değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra herhangi bir yasal düzenleme ile var olan tereddütlerin giderilmemesi halinde ilgililerin Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurusu halinde mahkemece 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi'nin Kuruluş ve İşleyişi Hakkındaki Kanun çerçevesinde oluşan hüküm uyuşmazlığını Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay yargılama usulünün 2247 sayılı Kanun'a aykırı olmayan hükümlerini uygulamak suretiyle meydana gelen tereddütün esasını karara bağlayarak

özüm oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca adli yargı özelinde suçun ve cezanın belirlenmesi ile tatbiki açılarından bir sorun olmamakla birlikte idari yargı özelinde mahkemeler arasında aynı konu özelinde olabildiğince farklı kararlara rastlanılmaktadır. Bu nedenle idari yargı kapsamında verilen kararlar arasındaki farklılıkların giderilmesi maksadıyla idari yargı temyiz mercii olan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı çerçevesinde oluşturacağı bağlayıcı hüküm ile idari yargı mercilerince verilen farklı kararların da önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 23/7/1965 tarih ve 12056 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>, Erişim Tarihi: 25/12/2021

765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu, 1/3/1926 tarih ve 320 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.765.pdf>, Erişim Tarihi: 30/09/2021

1136 sayılı Avukatlı Kanunu, 19/3/1969 tarih ve 13168 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1136.pdf>, Erişim Tarihi: 10/01/2022

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkındaki Kanun, 22/6/1979 tarih ve 16674 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2247.pdf>, Erişim Tarihi: 12/01/2022

2802 Hakimler ve Savcılar Kanunu, 24/2/1983 tarih ve 17971 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2802.pdf>, Erişim Tarihi: 05/01/2022

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 4/12/1999 tarih ve 23896 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4483.pdf>, Erişim Tarihi: 15/01/2022

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 15/1/2004 tarih ve 25355 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5070.pdf>, Erişim Tarihi: 01/10/2021

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, 7/10/2004 tarih ve 25606 Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5235.pdf>, Erişim Tarihi: 13/12/2022

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 12/10/2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>, Erişim Tarihi: 24/10/2021

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 17/12/2004 tarih ve 25673 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5271.pdf>, Erişim Tarihi: 7/11/2021

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 8/2/2007 tarih ve 26434 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5580.pdf>, Erişim Tarihi: 01/02/2022

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 21/3/2007 tarih ve 26479 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5607.pdf>, Erişim Tarihi: 25/03/2022

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 4/2/2011 tarih ve 27836 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf>, Erişim Tarihi: 21/11/2021

6101 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 13/1/2021 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102-20130328.pdf>, Erişim Tarihi: 22/12/2021

10873 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 12/1/2021 tarih ve 27836 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, Erişim Tarihi: 21/12/2021

Adalet Akademisi Yayınları. (2020). *Ceza Muhakemesinde Toplanması Gereken Deliller*. Ankara: Adalet Akademisi.

Aile Hekimliği Sözleşme ve Ödeme Yönetmeliği, 30/06/2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.4198.pdf>, Erişim Tarihi: 13/02/2022

Akın,G., (2021). Resmi Belgede Sahtecilik Suçu. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akyılmaz, B., (2002). Anayasal Esaslar Çerçevesinde Kamu Personeli Disiplin Hukuku ve Uygulamadaki Sorunlar. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 6(1-2): s.241-262.

Albayrak, M.,(2008). Şikayete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 77: s.281-306.

Alıcı, M., (2019). Özel Hayatından Dolayı Memura Disiplin Cezası Verilebilir Mi?. *Gümrük Ticaret Dergisi*, 5(15):s.44-51.

Alıcı, O.V., (2017). *Özel Amaçlı Metropolitan Kuruluşlar*. Ankara: Orion Yayınları.

Arslan, Ç. ve Baştürk, İ., (2013). Belgede Sahtecilik Suçunun Konusu Olarak Elektronik Ortamdaki Veriler. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2):s. 195-219.

Artuç, M., (2018). *Pratik Türk Ceza Kanunu*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.1583.

Aslan, M.Y.,(2015). Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler Kapsamında Geniş Anlamda Sahtecilik Suçları, *Ankara Barosu Dergisi*, 2015(2):s.147-172.

Aslan, Z. ve Altındağ, H., (2019). *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.197.

Avcı, A., (2011). Devlet Memurluğundan Çıkarma. *İstanbul Barosu Dergisi*, 85(2):s.198-212.

Aygün, G., (2006). *Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezası*. Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bayraktar, K., Evik, V.S., Kangal, Z.T., Keskin Kızıroğlu, S.K., Yıldız, A.K., Zafer, H., Akyürek, G., Aksoy Retornaz, E., Evik, A.H., Memiş Kartal, P., Altunç, S., Aytekin İnceoğlu, A., Eroğlu, F. ve Bostancı Bozbayındır, G., (2020). Özel Ceza Hukuku Cilt VI Kamu Güvenine, *Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.508.

Boncuk, İ., (2018). *Türk Ceza Hukukunda Teşebbüs*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Boz, S.S., (2017). Disiplin Hukukuna Hakim Olan İlkeler. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 25(2):s.15-41.

Bucaktepe, A.,(2015). *Ceza Mahkumiyetinin Devlet Memurluğuna Etkisi*. Ekin Yayınevi, Bursa, s.196.

Cirit, İ.R. ve Atalay, O.,(2020). *Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar*. Adalet Akademisi Yayınları, Ankara, s.292.

Çelen, Ö., (2015). *Bir İştirak Şekli Olarak Yardım Etme(Asli Fail Yardım Eden Ayrımı)*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dağoğlu, Y., (2016). *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Demir, M., (2019). *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Demirdizen, D.G., (2020). 4483 Sayılı Kanuna Göre Devlet Memurlarının Yargılanması. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirel, M. ve Kartal, M.,(2019). Ceza Hukukunda Suça Azmettirme Hareketi: Suça Sevk Etme, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(Özel sayı):s.457-490.

Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği, 29/04/2021 tarih ve 31470 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.3935.pdf>, Erişim Tarihi: 01/05/2022

Dönmez, M., (2021). *Disiplin Hukukuna İlişkin Genel Bilgiler*. Bilge Yayınevi, Ankara, s.245.

Durmuş, A.A., (2014). *Memur Disiplin Hukuku*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.924.

Erbaş, R., (2013). Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenleme Suçu (TCK md. 210/2). *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 72(1): 331-352.

Ercan, İ., (2016a). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Themis Yayınları, İstanbul, s.378.

Ercan, İ., (2016b). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Themis Yayınları, İstanbul, s.374.

Eren, F., (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.1333.

Erman, S., (1949). Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi Evrak Tabirinden Ne Anlaşılmalı Lazım Gelir?. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 4(1): s.127-154.

Ertekin, Y., (2004). Çağdaş Yönetim ve Denetim. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1):s.55-67.

Gökcan, H.T., (2009). Resmi Belgede Sahtecilik Suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, 67(3): s.93-126.

- Gökcan, H.T. ve Artuç, M., (2017). *Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri (Memur Yargılaması)*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.1368.
- Gökcan, H.T. ve Artuç, M., (2021). *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.10230.
- Gökcan, A., (2018). *Belgede Sahtecilik Suçları*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.598.
- Gökmen, M.K., (2019). Belgede Sahtecilik Suçlarında Genel Kavramlar ve Manevi Unsur. *Ankara Barosu Dergisi*, 19(1): s.459-472.
- Göktürk, N., (2016). Suçun Yasal Tanımında Yer Alan “Hukuka Aykırılık” İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1): s.407-450.
- Görkemli, B., (2021). Ceza Hukukundaki Sahtecilik Suçları ile Vergi Ceza Hukukundaki Sahte Belge Düzenleme-Kullanma Suçları. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 47: s.407-434.
- Gündüz, F.E., (2016). Disiplin Cezalarının Geri Alınması. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 10(1): s.411-424.
- Güngör, D., (2010). *Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.132.
- Hakeri, H. ve Tekin, D., (2021). *100 Tartışmalı Soruyla Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.328.
- Kahraman, R., (2020). Belgede Sahtecilik Suçlarında İğfal Kabiliyeti, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 26(2):s.777-794.
- Karaarslan, M., (2009). Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58(1): s.95-138.
- Kılıç, B., (2020). *Suçun Manevi Unsuru Olarak Amaç ve Saik*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Koran,E., (2016). *Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması İçin 4483 Sayılı Kanunun Öngördüğü Soruşturma Usulü*. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Küçük, Ç. M., (2019). *657 Sayılı Kanun Kapsamında Disiplin Cezaları ve Ceza Hukuku ile Ceza Muhakemesi Hukuku Genel İlkelerinin Disiplin Hukukunda Uygulanabilirliği*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Mersin Büyükşehir Belediyesi Yüksek Disiplin Kurulu'nun 03/06/2020 tarih ve 689 sayılı kararı.

Mersin Büyükşehir Belediyesi Yüksek Disiplin Kurulu'nun 03/06/2020 tarih ve 690 sayılı kararı.

Ömeroğlu, Ö., (2013). Ceza Hukukunda Nedensellik İlişkisi Üzerine (Teoriler Dışında Bir Bakış). *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(Özel S): s.1529-1582.

Özbek, V., Kanbur, M.N., Doğan, K., Bacaksız, P. ve Tepe, İ., (2014). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.1112.

Özen, M., (2007). Ceza Hukukunda Fikri İçtima. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 20(83): s.132-145.

Pınar, İ., Çalışkan, Ö., (2020). *Açıklamalı İçtihatlı Memurluğun & Kamu Görevinin Sona Ermesi*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.336.

Serinoğlu, M., (2019). *Türkiye'de Memurlar Hakkında Ceza Yargılaması ve Mahkeme Kararlarının Disiplin Hukukuna Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

Taşdemir, K., (2019). *Belgelerde Sahtecilik Suçları*, Yetkin Yayınevi, Ankara, s.591.

Tercan, E., (2015). Hüküm Uyuşmazlığında Uyuşmazlık Mahkemesince Esas Hakkında Yeni Bir Karar Verilmesi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 0(5), s.783 – 825.

Ülker, İ., (2015). Disiplin Cezalarına Karşı İdari Başvuru(İtiraz) Yolu, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1-2): s.61-79.

Üstüner, A., (2013). *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Yalvaç, G., (2020). *Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.1552.

Yıldırım, G., (2018). Resmi Belgede Sahtecilik Suçunun Zincirleme Suç Olarak İşlenmesi, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(161-162): s.99-136.

Yıldırım, R., (2013). *İdare Hukuku Dersleri 1*. Mimoza Yayınevi, Konya, s.426.

Zor, B.V., (2021). Disiplin Hukukunda Uygulanan İdari Usul İlkeleri, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 34(155):s.331-377.

Yargı Kararları:

Adana Bölge İdare Mahkemesi'nin 1.İdari Dava Dairesi'nin 2021/73 numaralı ilamı.

Adana Bölge İdare Mahkemesi'nin 1.İdari Dava Dairesi'nin 2020/279 numaralı ilamı.

Ankara 4. İdare Mahkemesi'nin 2014/827 Esas, 2015/423 Karar ve 31/03/2015 tarihli ilamı.

Antalya 1. İdare Mahkemesi'nin 2015/826 Esas, 2016/187 Karar ve 24/02/2016 tarihli ilamı.

Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2014/28 Esas, 2014/107 Karar ve 24/04/2014 tarihli ilamı.

Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2017/370 Esas, 2017/241 Karar ve 07/12/2017 tarihli ilamı.

Danıştay 1. Dairesi'nin 2009/1615 Esas, 2010/111 Karar ve 19/01/2010 tarihli ilamı.

Danıştay 2. Dairesi'nin 2004/74 Esas, 2004/127 Karar ve 11/02/2004 tarihli ilamı.

Danıştay 2. Dairesi'nin 2003/1100 Esas, 2003/2159 Karar ve 07/11/2003 tarihli ilamı.

Danıştay 5. Dairesi'nin 2019/545 Esas, 2019/4200 Karar ve 19/6/2019 tarihli ilamı.

Danıştay 5. Dairesi'nin 2017/10102 Esas, 2019/2250 Karar ve 27/3/2019 tarihli ilamı.

Danıştay 5. Dairesi'nin 2016/18117 Esas, 2017/24013 Karar ve 12/12/2017 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2003/2375 Esas, 2005/4465 Karar ve 09/12/2005 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2003/2375 Esas, 2005/4465 Karar ve 09/12/2005 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2010/1591 Esas, 2013/439 Karar ve 12/02/2013 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2015/2466 Esas, 2019/1062 Karar ve 14/02/2019 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2008/1447 Esas, 2010/5714 Karar ve 12/11/2010 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2012/4402 Esas, 2015/6111 Karar ve 24/11/2015 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2015/2146 Esas, 2019/2258 Karar ve 27/3/2019 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2011/4921 Esas, 2015/2943 Karar ve 07/05/2015 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi 2013/3635 Esas, 2016/3891 Karar ve 15/6/2016 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2002/1245 Esas, 2005/2795 Karar ve 05/07/2005 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2013/3635 Esas, 2016/3891 Karar ve 15/06/2016 tarihli ilamı.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2011/4921 Esas, 2015/2943 Karar ve 07/05/2015 tarihli ilanı.

Danıştay 16. Dairesi'nin 2015/896 Esas, 2016/1858 Karar ve 24/03/2016 tarihli ilanı.

Danıştay 16. Dairesi'nin 2015/6306 Esas, 2015/4109 Karar ve 25/6/2015 tarihli ilanı.

Mersin 1.İdare Mahkemesi 2020/654 Esas, 2020/1070 Karar ve 03/09/2020 tarihli ilanı.

Mersin 1.İdare Mahkemesi'nin 2020/717 Esas ve 14/10/2020 tarihli ilanı.

Ordu İdare Mahkemesi'nin 2011/1558 Esas, 2012/1594 Karar ve 18/12/2012 tarihli ilanı.

Sakarya 2. İdare Mahkemesi'nin 2015/162 Esas, 2015/1264 Karar ve 18/12/2015 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2016/21-1065 Esas, 2017/27 Karar ve 24/01/2017 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 232/250 sayılı, 14/10/2003 tarihli ilanı

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 6-328/573 sayılı, 08/12/1986 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2018/11-189 Esas, 2019/350 Karar ve 18/04/2019 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2007/11-59 Esas, 2007/105 Karar ve 01/05/2007 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2006/5-276 Esas, 2007/55 Karar ve 06/03/2007 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2004/6-94 Esas, 2004/132 Karar ve 08/04/2004 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2006/5-276 Esas, 2007/55 Karar ve 06/03/2007 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2016/1334 Esas, 2020/346 Karar ve 07/07/2020 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2003/6-232 Esas, 2003/250 Karar ve 14/10/2003 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2013/11-397 Esas, 2014/202 Karar ve 22/04/2014 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2004/2-10 Esas, 2004/40 Karar ve 17/02/2004 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 94/132 sayı ve 08/06/2004 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 12/76 sayı ve 01/04/2003 tarihli ilanı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 209/379 sayı ve 12/11/2002 tarihli ilanı.

Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 2006/6954 Esas, 2006/6207 Karar ve 30/03/2006 sayılı ilanı.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2018/447 Esas, 2021/1645 Karar ve 07/04/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2020/5105 Esas, 2021/1305 Karar ve 23/3/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2015/4141 Esas, 2015/11648 Karar ve 14/05/2015 tarihli ilanı.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 1992/7507 Esas, 1992/8222 Karar ve 26/11/1992 tarihli ilanı.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 2019/19322 Esas, 2020/14906 Karar ve 02/07/2020 tarihli ilanı.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 2021/221 Esas, 2021/2972 Karar ve 09/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2016/10237 Esas, 2018/5225 Karar ve 31/05/2018 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2015/8801 Esas, 2017/8230 Karar ve 27/11/2017 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/4157 Esas, 2018/973 Karar ve 07/02/2018 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2013/10595 Esas, 2015/31550 Karar ve 03/12/2015 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/16378 Esas, 2020/1487 Karar ve 18/02/2020 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/16895 Esas, 2019/564 Karar ve 17/01/2019 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/5991 Esas, 2017/1057 Karar ve 16/02/2017 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2018/6165 Esas, 2021/2805 Karar ve 18/03/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2021/4969 Esas, 2021/5875 Karar ve 23/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/10336 Esas, 2021/4150 Karar ve 24/05/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2020/4677 Esas, 2021/4177 Karar ve 24/05/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/3853 Esas, 2021/4117 Karar ve 04/05/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/507 Esas, 2021/5741 Karar ve 22/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/11393 Esas, 2021/5018 Karar ve 09/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2007/5158 Esas, 2007/6701 Karar ve 16/10/2007 tarihli ilanı,

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2021/10419 Esas, 2021/6047 Karar ve 29/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2021/11922 Esas, 2021/6010 Karar ve 28/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/2494 Esas, 2021/5856 Karar ve 23/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/1953 Esas, 2020/917 Karar ve 05/02/2020 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/5246 Esas, 2020/349 Karar ve 16/01/2020 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2015/797 Esas, 2016/4293 Karar ve 10/05/2016 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2014/8733 Esas, 2016/915 Karar ve 10/02/2016 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2020/1264 Esas, 2021/6087 Karar ve 30/06/2021 tarihli ilanı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin, 2020/1264 Esas, 2021/6087 Karar ve 30.06.2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/11142 Esas, 2021/3454 Karar ve 07/04/2021 sayılı ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/3757 Esas, 2017/4109 Karar ve 01/06/2017 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin, 2020/3012 Esas, 2021/5103 Karar ve 10/06/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2020/7075 Esas, 2021/4933 Karar ve 08/06/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/4029 Esas, 2021/3669 Karar ve 13/04/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/14699 Esas, 2020/755 Karar ve 03/02/2020 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2020/3806 Esas, 2021/5374 Karar ve 16/06/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2020/7078 Esas, 2021/4923 Karar ve 08/06/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2015/3934 Esas, 2015/30675 Karar ve 09/11/2015 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2014/1485 Esas, 2015/22917 Karar ve 26/02/2015 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2020/4673 Esas, 2021/5966 Karar ve 28.06.2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/13494 Esas, 2021/4649 Karar ve 01/06/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2020/4343 Esas, 2021/6163 Karar ve 01/07/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2013/7917 Esas, 2015/24437 Karar ve 01/04/2015 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/365 Esas, 2021/5231 Karar ve 01/04/2015 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2014/14467 Esas, 2016/1982 Karar ve 07/03/2016 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/11717 Esas, 2021/5168 Karar ve 10/06/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin., 2014/10875 Esas, 2014/10448 Karar ve 28/5/2014 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019/11717 Esas, 2021/5168 Karar ve 10/06/2021 tarihli ilamı.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2017/6025 Esas, 2017/5871 Karar ve 21/09/2017 tarihli ilamı.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi'nin 2018/5581 Esas, 2019/6279 Karar ve 23/05/2019 tarihli ilamı.